

Bu sayımızda

**Təhsil naziri
vətəndaşları qəbul edib**

→səh.3

**Dərslərini Amerika
kurikulumu ilə keçən
müəllim**

→səh.7

**İngilis dilinin tədrisində
Kallan metodunun
tətbiqi**

→səh.8

**UNEC tədqiqat
universitetinə
transformasiya edir**

→səh.9

Universitetdən-universitetə, ixtisasdan-ixtiasa...

Təhsilalanlar köçürülmə seçimlərində
regionlara da üstünlük verirlər

Tələbələr ölkə daxilində və xaricdə yerləşən ali təhsil müəssisələrindən köçürülməsi, yaxud bir ixtisasdan digərinə və təhsilalma formasının dəyişdirilməsi, eləcə də ölkəmizdə yerləşən orta ixtisas təhsili müəssisələrində, magistratura səviyyəsində təhsilalanların köçürülməsi üzrə nəticələr məlum olub.

Transfer.edu.az portalı vasitəsi ilə ali təhsil müəssisələrindən köçürülmək istəyən 1820 nəfərdən 1319 nəfərin müraciəti müsbət cavablandırılıb. Ali təhsil müəssisələrindən köçürülməsinə icazə verilən 1014 bakalvordan biri Gülgün Cəlilovadır. Azərbaycan Dillər Universitetinin ingilis dili müəllimliyi ixtisası üzrə I kurs tələbəsi Bakı Dövlət Universitetində Azərbaycan dili və ədəbiyyatı ixtisası üzrə təhsil almaq istədiyini bildirib. Bu istəyinin səbəbini "Azərbaycan müəllimi" qəzetinə belə izah edir: "Ösündə, bu ixtisas üzrə təhsil almaq istəmədim. Ali təhsil müəssisələrinə qəbul imtahanlarının ixtisas seçimi mərhələsində kodlaşdırmada səhv etdiyim üçün birinci semestri Azərbaycan Dillər Universitetində oxudum. Amma Bakı Dövlət Universitetində Azərbaycan dili və ədəbiyyatı ixtisası üzrə təhsil almaq arzumu indi reallaşdırdım".

→Ardı səh.3

Təhsil sahəsində yeni qanun

**Baxtiyar Əliyev: "Ümumi təhsili yalnız
məktəblə bağlamaq doğru deyil"**

"Ümumi təhsil haqqında" Qanun layihəsi Milli Məclisdə ikinci oxunuşda qəbul edilib. Yeni hazırlanmış qanun 5 fəsil 33 maddədən ibarətdir.

"Ümumi təhsil haqqında" Qanun layihəsinin məqsədi vətəndaşların ümumi təhsil sahəsində Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası ilə nəzərdə tutulmuş təhsil hüququnu, ümumi təhsil prosesi iştirakçılarının hüquq və vəzifələrini müəyyən etməkdən, onlar arasında münasibəti tənzimləməkdən və ümumi təhsilin təşkilatı-hüquqi bazasını yaratmaqdan ibarətdir. Ölkəmizdə ilk dəfə qəbul edilən qanunla bağlı "Azərbaycan

müəllimi" qəzetinə müsahibəsində Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin sədr müavini, AMEA-nın müxbir üzvü, professor Baxtiyar Əliyev danışıb.

- Milli Məclis bir-birinin ardınca təhsil sahəsində kifayət qədər böyük əhəmiyyətə malik qanunlar qəbul etdi. Ölkəmizdə ilk dəfə qəbul ediləcək daha bir qanun isə bu həftə ikinci oxunuşda qəbul edildi...

- Bilirsiniz ki, "Təhsil haqqında" çərçivə qanunu qəbul edilmişdi. Həmin çərçivə qanununda təhsilin bütün pillələri və səviyyələri haqqında ümumi

müddəalar əksini tapıb. Amma təhsilin ayrı-ayrı pillələri haqqında ayrıca qanunlar yox idi. Qanunu qəbul edəndə də qeyd edilmişdi ki, bu, çərçivə sənədir və həmin ana qanunun əsasında təhsilin pillə və səviyyələrini əhatə edə biləcək sahəvi qanunlar da qəbul ediləcək. Əvvəlcə "Məktəbəqədər təhsil haqqında" Qanun qəbul olundu. Təhsilin bu pilləsində prosesi tənzimləyəcək qanun heç vaxt olmamışdı və elə bu səbəbdən də həllini gözləyən çoxlu problem vardı. Çünki təhsil sahəsində həyata keçirilən islahatlar yalnız bəzi normativ hüquqi aktlar, ayrı-ayrı əsasnamələr, Nazirlər Kabinetinin qərarları ilə tənzimlənirdi. Bu səbəbdən də bir çox çətinliklər ortaya çıxdı. Axı, həmin sənədlər qanun qüvvəsində deyildi və tam gerçəkliyi əhatə edə bilməzdi. Məlumdur ki, qanun

hakimiyyətin qollarını və icra strukturlarını əhatə etdiyindən bütün sahələrdə münasibətləri tənzimləyə bilər. "Məktəbəqədər təhsil haqqında" Qanunda da həm təhsilalanların, həm təhsilverənlərin, həm də valideynlərin hüquqları təsbit edilib. Deməliyəm ki, bu, çox vacib qanun idi. Nəzərə alsaq ki, təhsilin məktəbəhazırlıq səviyyəsinin əhəmiyyəti təhsilin sonrakı səviyyələrində xüsusilə özünü göstərir, onda qanunun nə qədər vacib bir sənəd olduğunu təsəvvür etmək çətin olmaz. Aparılan araşdırmalar, tədqiqatlar, dünya üzrə statistika göstərir ki, məktəbhazırlığa gedən və məktəbəqədər təhsil müəssisələrinə cəlb edilən uşaqların psixi, intellektual inkişafı getməyənələrə nisbətən daha sürətli olur.

→Ardı səh.6

150 il yaşamağa imkan verəcək texnologiyalar

"Microsoft" şirkətinin sahibi, dövrümüzün ən ağıllı və varlı adamlarından biri Bill Geyts hər ilin sonunda oxuduğu ən maraqlı kitabların siyahısını bölüşür. Geytsin fikrincə, Kris Skinnerin "Rəqəmsal insan" əsəri 2018-ci ildə işıq üzü görmüş ən maraqlı kitablardan biridir. Skinner bank işi və rəqəmsal texnologiyalar mütəxəssisidir. Ancaq bu kitabında insanın ibtidai icma quruluşundan günümüzədək keçdiyi yoldan tutmuş gələcəyimizə dair bir sıra futuroloji fikirlərlə çıxış edir. "Rəqəmsal insan"ın bir hissəsi gələcəkdə elmdə və həyatda rastlaşacağımız bir sıra trendlərə həsr olunub.

Daimiliyin ardınca

Skinner hesab edir ki, insan elm hesabına ömrünü bir neçə onillik uzatmağa müvəffəq olacaq. O, istisna etmir ki, 150 il ömür sürəcək insan oğlu artıq həyatdadır.

Elmi fantastikanın hansı istiqamətlərinin elmi faktlara çevriləcəyini bizə ən aydın şəkildə kino göstərir. 1970-ci illərin çox populyar serialı olan "6 milyon dollarlıq insan" bu sözlərlə başlayır: "Stiv Ostin. Astronavt. Güclü həyatdadır. Ancaq cənablar, biz onu bərpa edə bilərik! Bunun üçün texnologiyamız var. Biz dünyada ilk bionik insanı yaratmaq iqtidarındayıq. Stiv Ostin ya-

şayacaq və əvvəlcədən daha güclü və sürətli olacaq". ABŞ hökuməti o vaxtın pulu ilə Ostinə 6 milyon dollar yatırır, indinin məzənnəsi ilə bu, 33 milyon dollar edir. Məqsəd Ostinin itirdiyi orqanları bionik protezlərlə əvəzləmək idi. Bu filmi bionik insan tarixi ilə bağlı ilk ekran əsəri hesab edirlər. Bu gün həmin o fantastik əməliyyatlar adı hal alıb. İnsanın orqanlarının yenisi ilə əvəzlənməsi, 3D-printerdə "çap"ı artıq fantastika mövzusu deyil.

Ötən əsrin 60-cı illərində daha bir populyar film olub - "Fantastik səyahət". Baş qəhrəman avtomobil qəzasına düşür, güclü sağ qalır. Həkimlər onun həyatını xilas etmək üçün inqilabi qərar qəbul edirlər. Cərrahlar mik-

roskopik həddə kiçilib insanın bədəninə daxil olurlar ki, "işlərini orada daha rahat görə bilsinlər". Bu gün həkimləri kiçiltmək mümkün deyil, ancaq insan bədənində nanotexnologiya - kiçik HD-kameranı daxil edib orqanımızda nələrin baş verdiyini müəyyən etmək olur. Biz neinki çox yaşayacağıq, hətta iki dəfə həyata gələ biləcəyik. Həkimlər 23 həftəlik uşağı çıxarıb, onurğasında əməliyyat edib, yenidən ana bətinə qaytarırlar. Üstündən 3 ay sonra tam sağlam uşaq dünyaya gəlib. Hesablamalara görə, bir müddət sonra valideynlər övladlarının doğum tarixi, günü və hətta saatını da əvvəlcədən si-fariş edə biləcəklər.

→Ardı səh.9

"Cəmiyyətin bütün təbəqəsi üçün təhsil birinci sırada dayanmalıdır"

**Elnurə Abbasova: "İlk öncə müəllim şagirdlərlə
davranışına fikir verməlidir"**

Səh.10

Mehriban Əliyeva paytaxt məktəbli Zəhra Salmanlıya hədiyyə göndərdi

Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyeva İrəvan paytaxtı Tehrandə keçirilmiş karate üzrə beynəlxalq turnirin qalibi Zəhra Salmanlıya təbrik edib, ona yarışlar zamanı uğurlu çıxışlarına və göstərdiyi vətənpərvərliyə görə hədiyyə göndərib.

Heydər Əliyev Fondunun nümayəndələri Zəhra Salmanlıya kompüter və Fondun müxtəlif nəşrlərini təqdim edib.

Qeyd edək ki, Bakı şəhəri 95 nömrəli tam orta məktəbin V sinif şagirdi Zəhra Salmanlı turnirin keçirildiyi zaldada Azərbaycan bayrağının Ermənistan bayrağının altından asılmasına etirazını bildirib və təşkilatçılara bayrağın yerinin dəyişdirilməyəcəyini təqdir edib, yarışda iştirak etməyəcəyini deyib.

Zəhranın tələbindən sonra Azərbaycan bayrağının yerini dəyişdirilib və bayrağımız daha uyğun yerdə asılıb. Zəhra Salmanlı turnirdə bütün rəqiblərinə qalib gələrək qızıl medala və diploma layiq görülüb.

Məktəbi kökündən dəyişməyə iddialı direktorlar

Dövlət ümumi təhsil müəssisələrində vakant olan direktor vəzifələrinin tutulması üçün elan edilmiş müsabiqənin ilkin yerləşdirmə nəticələri açıqlanıb. 5 dekabr 2018-ci il - 26 yanvar 2019-cu il tarixlərində keçirilən müsahibə mərhələsinin nəticəsinə əsasən, 228 nəfər uğurlu qazanıb. İlkin yerləşdirmə nəticəsində 104 nəfər müvafiq ümumi təhsil müəssisəsinin direktoru vəzifəsinə təyin olunub və onlarla əmək müqaviləsi bağlanılıb.

"Bu dəfə komissiyamı yaxşı direktor olacağıma inandırtdım"

Vəzifəsinin icrasına başlayanlardan biri Murad Kərimovdur. O, artıq Biləsuvar rayon Əmənkənd kənd tam orta məktəbinin direktorudur: "2006-cı ildə Azərbaycan Dillər Universitetini bitirdikdən sonra Şahid Eyvaz Kərimov adına Əmənkənd kənd tam orta məktəbində peşəkarlıq fəaliyyətiyə başladım. Müəllim kimi məktəbdə qazandığım uğurların nəticəsi olaraq, 2015-ci ildə tədris işləri üzrə direktor müavini təyin olundum. Direktor kimi isə 2017-ci ilin iyun ayında vəzifə başındayam. Bu yer 2017-ci ildən vakant olduğu üçün vəzifənin icrası elə o vaxtdan mənə həvalə olunub".

Murad müəllim ona həvalə olunan vəzifəyə layiq olduğunu təsdiq etmək üçün iki dəfə imtahan verib: "Əvvəlcə dövlət ümumi təhsil müəssisələrində vakant olan direktor vəzifələrinin tutulması üçün 2018-ci ildə keçirilən müsabiqəyə qatıldım. İlk mərhələdə uğurlu qazansam da, müsahibə mərhələsindən keçə bilmədim.

→Ardı səh.16

Xocalı soyqırımının 27-ci ildönümü ilə əlaqədar Bakıda ümumxalq yürüşü keçirilib

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev yürüşdə iştirak edib

Bəşər tarixində ən qanlı cinayətlərdən biri olan Xocalı soyqırımının 27-ci ildönümü ilə əlaqədar fevralın 26-da Bakıda ümumxalq yürüşü keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və ailə üzvləri yürüşdə iştirak ediblər.

Paytaxtın Azadlıq meydanından Xətai rayonunda ucaldılmış abidəyə doğru hərəkətə başlayan və on minlərlə insanın iştirak etdiyi ümumxalq yürüşünün məqsədi Xocalı faciəsi qurbanlarının xatirəsini ehtiramla yad etmək, erməni faşistləri tərəfindən insanlığa qarşı törədilmiş bu vəhşi cinayəti yenidən dünya ictimaiyyətinin diqqətinə çatdırmaqdır.

Ön sırada Prezident İlham Əliyevin və birinci xanım Mehriban Əliyevanın olduqları ümumxalq yürüşünün iştirakçıları qanlı qırğının günahsız qurbanlarının - xüsusi qəddarlıqla qətlə yetirilmiş uşaqların, qadınların və qocaların portretlərini, 27 il əvvəl törədilmiş hadisələrin dəhşətli səhnələrini əks etdirən fotoşkilləri, faciənin təqsirkarlarından cavab tələb etmək, onları cəzalandırmaq, bu soyqırımına beynəlxalq səviyyədə siyasi-hüquqi qiymət vermək barədə çağırışlar və soyqırımı qurbanlarının adlarını, soyadlarının əks olunduğu Azərbaycan, rus, ingilis dillərində plakatlar və transparantlar tutmuşdular. Marşrut boyunca yolların kənarlarındakı monitorlarda, binaların fasadlarında və evyanlarında “Dünya Xocalı soyqırımını tanımalıdır!”, “Xocalıya ədalət!”, “Xocalını unutmayın!”, “Rədd olsun erməni faşizmi!”, “Xocalı - XX əsrin soyqırımı”, “Cinayətkarlar cəzasız qalmayacaqlar!”, “Xocalı soyqırımı - 27 il”, “Xocalı soyqırımı bəşəriyyətə qarşı cinayətdir”, “Xocalı, sözü bitdiyi yer”, “Vيران edilen Xocalı yenidən dirçələcək” və s. şüarlar nümayiş etdirilirdi.

Ümumxalq yürüşü iştirakçıların həznəli çöhrələrinə baxanda görünürdü ki, ötən 27 il Xocalının dinc sakinlərinə qanlı divan tutulmasının dəhşətini yaddaşlarından silə bilməyib. Bir gecədə yerlə-yeksan edilmiş bu Azərbaycan şəhərinin adı indi Xatın, Liditse və Sonqmi ilə qoşa çəkilir.

Bütövlükdə bu ümumxalq yürüşü Azərbaycanın Xocalı soyqırımını ilə bağlı apardığı genişmiqyaslı işin növbəti mərhələsidir. Dünya Xocalı qırğını haqqında əsl həqiqəti bilməli, başa düşməlidir ki, XX əsrin sonunda bütün sivil bəşəriyyətin gözü qarşısında törədilmiş bu vəhşiliyə laqeydlilik, yüzlərlə dinc insanın ölümündə təqsirkar olanların cəzalandırılmaması belə faciələrin planetin hər bir nöqtəsində təkrarlanmasına gətirib çıxara bilər. Bu yürüş həm də Azərbaycan xalqının sıx birliyini, onun öz şəhidlərinin xatirəsini ehtiramını, işğal altındakı torpaqların azad olunması və ölkəmizin ərazi bütövlüyünün bərpası üçün əlindən gələni etmək əznini nümayiş etdirirdi.

***
Xocalı soyqırımı qurbanlarının abidəsinin ətrafında fəxri qarovul dəstəsi və tər çiçəklər düzülüb.

Prezident İlham Əliyev Xocalı soyqırımı abidəsinin önünə əkilil qoydu, faciə qurbanlarının xatirəsini ehtiramla yad etdi.

Birinci vitse-prezident xanım Mehriban Əliyeva, Baş nazir Novruz Məmmədov, Milli Məclisin sədri Oqtay Əsədov, Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyeva, Arzu Əliyeva abidənin önünə gülər qoydular.

Dövlət və hökumət rəsmiləri, Milli Məclisin deputatları, nazirlər, komitə və şirkətlərin rəhbərləri, diplomatik korpusun nümayəndələri, dini konfessiyaların başçıları, habelə qırğından xilas ola bilmiş Xocalı sakinləri də abidənin önünə gülər düzdülər.

***
Ümumxalq yürüşündə Rusiyadan gələn nümayəndə heyəti də iştirak edirdi.

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Rusiyadan gələn nümayəndə heyəti ilə görüşüb söhbət etdilər.

Heyətə Rusiya Federasiyası Dövlət Dumasının beynəlxalq əlaqələr üzrə komitəsinin sədr müavini, dünya şöhrətli idmançı İrina Rodnina, Dövlət Dumasının təhlükəsizlik və korrupsiya əleyhinə komitəsinin birinci müavini Dmitri Saveliev, Dövlət Duması Federal Məclisinin ailə, qadın və uşaq məsələləri üzrə komitəsinin sədr müavini Oksana Puşkina, Dövlət Dumasının dövlət əhəmiyyətli tikinti və qanunvericilik üzrə komitəsinin birinci müavini Mixail Yemelyanov, Dövlət Dumasının deputatları Tatyana Sibizova, Denis Parfenov və Aleksey Juravlev, Rusiya Siyasi Tədqiqatlar İnstitutunun direktoru, Azərbaycanın dostları qrupunun əlaqələndiricisi, tanınmış politoloq Sergey Markov və həmin institutun MDB ölkələri departamentinin rəhbəri Aleksey Bıçkov, hərbi ekspert, “Milli müdafiə” jurnalının baş redaktoru İqor Korotçenko, rusiyalı yazıçı, rejissor Aleksandr Rusnak, Rusiya Hökuməti yanında Maliyyə Universitetinin sosiologiya və politologiya fakültəsinin dekani Aleksandr Şatilov daxildir.

Sonra Prezident İlham Əliyev Rusiyanın “Rossiya-24” kanalına müsahibə verdi.

***
Tarixi faktlar göstərir ki, özəli Azərbaycan torpaqlarında - indiki Ermənistan-da, Dağlıq Qarabağ bölgəsində və onun ətrafındakı yeddi rayonda yaşayan azərbaycanlılar erməni millətçilərinin davamlı olaraq etnik təmizləmə, soyqırımı və təcavüzkarlıq siyasətinə məruz qalaraq, doğma

yurdlarından didərgin salınıb, qaçqın və məcburi köçkünə çevriliblər. “Böyük Ermənistan” xülyası ilə yaşayan ermənilər öz məqsədlərinə çatmaq üçün xarici himayədarların köməyi ilə müxtəlif vaxtlarda azərbaycanlılara qarşı terror və soyqırımı həyata keçirməklə etnik təmizləmə siyasəti aparıblar. Təkcə XX əsrdə azərbaycanlılar dörd dəfə - 1905-1906-cı, 1918-1920-ci, 1948-1953-cü və 1988-1993-cü illərdə soyqırımı və etnik təmizləmələrə məruz qalıblar.

SSRİ-nin süqutundan dərhal sonra isə yenidən yaranmış Ermənistan Respublikasının ilk addımları dövlət səviyyəsində zor tətbiqi və Azərbaycan Respublikasına qarşı təcavüzkar müharibə etməkdən ibarət oldu. Bütün bunların nəticəsində Azərbaycan Respublikası ərazilərinin təqribən beşdəbiri işğal edildi, zəbt olunmuş torpaqlarda və Ermənistanın öz ərazisində bir milyondan artıq köklü azərbaycanlı etnik təmizləməyə məruz qaldı. Bu təcavüz zamanı müllü azərbaycanlı əhaliyə qarşı çoxsaylı müharibə, insanlıq əleyhinə cinayətlər, o cümlədən soyqırımı aktları törədildi. Bu cinayətlərə görə məsuliyyəti mehaz təcavüzkar tərəf olan Ermənistan Respublikası daşıyır.

Müharibənin gedişinin ən faciəvi səhifəsi Xocalı şəhərinin işğalı oldu. Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ bölgəsində yerləşən bu şəhərdə müharibədən əvvəl 7 min insan yaşayırdı. 1991-ci ilin oktyabrından şəhər Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən tamamilə mühasirəyə alındı. 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə kütləvi artilleriya zərbələrinin ardınca Ermənistan silahlı qüvvələri keçmiş SSRİ-nin 366-cı motoatıcı alayının köməyi ilə Xocalını işğal etdilər. İşğalçılar Xocalını darmadağın edərək xüsusi amansızlıqla onun dinc əhalisinin soyqırımını törətdilər.

Bu müdhiş soyqırımı zamanı 613 nəfər, o cümlədən 106 qadın, 63 uşaq və 70 qoca xüsusi qəddarlıqla öldürülüb, 1275 insan əsir və girov götürülərək işğəncələrə məruz qalıb. Onlardan 150 nəfərin, o cümlədən 68 qadın və 26 uşağın taleyi bu gündə də məlum deyil. Qırğın zamanı 487 nəfər müxtəlif dərəcəli bədən xəsarətləri alıb. Həmin 8 ailə tamamilə məhv edilib, 130 uşaq valideynlərindən birini, 25 uşaq isə hər iki valideynini itirib. Həmin insanlar yalnız etnik mənsubiyyətlərinə - azərbaycanlı olduqlarına görə amansızcasına öldürülüb, işğəncələrə məruz qalıb və şikəst ediləblər. Ermənistan silahlı birləşmələri tərəfindən Xocalı şəhərinin işğal edilməsi ilə əlaqədar Azərbaycan dövlətinə və vətəndaşlarına 170 milyon ABŞ dollarından artıq ziyan vurulub.

Ermənistan tərəfindən Azərbaycan Respublikasına qarşı başlanan müharibənin səbəbləri və nəticələrinin ümumi qiymətləndirilməsi, Xocalıdakı faciəvi hadisələrin bütün mövcud faktları qəti şəkildə sübut edir ki, Azərbaycanın bu şəhərində törədilmiş cinayətlər sıradan və təsadüfi hərəkət deyil, Ermənistanın sistemli zorakılıq siyasətinin tərkib hissəsi olub. Xocalıdakı müllü insanların məqsədyönlü qırğını, sadəcə, azərbaycanlı olduqları üçün onların kütləvi məhvə yönəlmədi. Beynəlxalq hüquqa görə belə hərəkətlər “soyqırımı” anlayışına uyğundur və dünya ictimaiyyəti tərəfindən bu cür tanınmalıdır.

Azərbaycan Respublikasına qarşı davam edən təcavüz fonunda Ermənistan tərəfindən törədilmiş müharibə, insanlıq əleyhinə cinayətlər və Xocalı soyqırımı insan hüquqları və beynəlxalq humanitar hüququn, xüsusilə 1949-cu il Cenevrə konvensiyaları, Soyqırımı cinayətinin qarşısını alması və cəzalandırılması haqqında Konvensiya, Müllü və Siyasi Hüquqlar haqqında Beynəlxalq Pakt, İqtisadi, Sosial və Mədəni Hüquqlar haqqında Beynəlxalq Pakt, İşğəncələrə və digər qəddar, qeyri-insani, yaxud ləyaqəti alçaldan davranış və cəza növlərinə qarşı Konvensiya, İrqi ayrışdırılma bütünlüklərini ləğv edilməsi haqqında beynəlxalq Konvensiya, Uşaq hüquqları haqqında Konvensiya və İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında Konvensiyanın ciddi şəkildə pozulmasıdır.

Xocalı haqqında həqiqətlərin dünyaya çatdırılması, bu faciənin xalqımıza qarşı soyqırımı aktı kimi tanınması üçün Azərbaycan dövləti bütün zəruri addımları atır. Bu sahədə məqsədyönlü fəaliyyət ümummilli lider Heydər Əliyev Azərbaycan siyasi hakimiyyəte qayıdandan sonra başlandı. Ulu öndərin təşəbbüsü ilə Xocalı soyqırımına siyasi-hüquqi qiymət verilib, fevralın 26-sı Xocalı Soyqırımı Günü elan edilib. 2008-ci ildə Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyevanın təşəbbüsü ilə başlanmış “Xocalıya ədalət!” beynəlxalq kampaniyası bu istiqamətdə təbliğat işini daha da fəallaşdırıb. Faciə ilə əlaqədar dəhşətli faktlar bu kampaniya çərçivəsində aparılan işlər sayəsində geniş beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılıb, planetin bütün guşələrində milyonlarla insan erməni millətçilərinin əsl simasına bələd olub, biliblər ki, ermənilər öz sərəmsən ideyalarını həyata keçirmək naminə heç nədən, hətta uşaqları belə qətlə yetirməkdən çəkinməzlər. Xocalı soyqırımının dünya miqyasında tanınması istiqamətində aparılan sistemli işin nəticəsidir ki, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı Parlament İttifaqının, Meksika, Pa-

kistan, Çexiya, Peru, Kolumbiya, Panama, Honduras, Sudan, Qvatemala və Cibuti parlamentlərinin müvafiq sənədlərində Xocalıda törədilmiş kütləvi qətlərin soyqırımı aktı olduğu təsdiq edilib. Rummiya, Bosniya və Herseqovina, Serbiya, İordaniya, Sloveniya, Şotlandiya parlamentləri, eləcə də ABŞ-in 22 ştatının icra və qanunvericilik orqanları Xocalı faciəsini qətlə kimi qiymətləndirərək qətiyyətlə pisləyiblər. Avropa İnsan Haqları Məhkəməsi 2010-cu il 22 aprel tarixli qərarında Xocalının azərbaycanlılardan ibarət müllü əhalisinin qətlə yetirilməsinin “müharibə cinayətləri və ya insanlığa qarşı cinayətlər kimi qiymətləndirilə bilən xüsusilə ağır əməllər” olduğunu müəyyən edib.

Hər il olduğu kimi, bu il də Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə dünyanın müxtəlif ölkələrində Xocalı soyqırımı qurbanlarının xatirəsini anma mərasimləri keçirilib. Bu aksiyaların iştirakçılarına Fond tərəfindən hazırlanmış, Qarabağın və Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin tarixindən bəhs edən materiallar, bukletlər, fotoalbomlar və kitablar paylanılıb. Aksiyalar çərçivəsində ermənilərin vəhşiliklərindən bəhs edən sənədli filmlər nümayiş etdirilib, rəsm sərəgiləri təşkil olunub. Qardaş Türkiyədə, ABŞ-da, Almaniyada, Avstriyada, Belçikada, Gürcüstanda, Hollandiyada və digər ölkələrdə keçirilən mitinqlər, anım tədbirləri, konfranslar, sərəgilər, müsabiqələr ictimaiyyət arasında böyük əks-səda doğurub.

Xocalı soyqırımının 27-ci ildönümü ilə əlaqədar Bakıda növbəti ümumxalq yürüşü dünya ictimaiyyətinə bir mesajdır ki, Azərbaycan öz torpaqlarında ikinci erməni dövlətinin yaradılmasına imkan verməyəcək, ərazi bütövlüyünü bərpa edəcək. Hər kəsə aydın olmalıdır ki, Xocalı soyqırımını törədənlerin cəzasız qalması, münaqişənin nizama salınmaması nəmki Cənubi Qafqaz regionunda, həm də bütün dünyada sülh və sabitlik üçün təhlükə təradir. Bunu 2016-cı il aprel ayının əvvəllərində cəbhə xəttində baş vermiş hadisələr bir daha sübut edir. Ermənistan silahlı qüvvələri növbəti təxribatlara əl ataraq, cəbhə xətti boyunca yerləşən yaşayış məntəqələrini güclü atəşə tutdular. Azərbaycan Silahlı Qüvvələri dinc sakinlərin təhlükəsizliyini təmin etmək üçün cavab tədbirləri görməyə məcbur oldu. Genişmiqyaslı hərbi əməliyyatlar nəticəsində Azərbaycan torpaqlarının bir hissəsini işğalçılardan təmizlədi. Xalqımızın, dövlətimizin, ordumuzun mübarizə əzninin yenilməzliyini təsdiq edən 2016-cı ilin Aprel döyüşləri və ötən ilin mayında Naxçıvan əməliyyatı sübut etdi ki, torpaqlarımız yağdı düşməndən azad ediləcək, şəhidlərimizin qanı yerə qalmayacaq.

***
Bütün gün ərzində Xocalı soyqırımı qurbanlarının abidəsi önünə insan axını davam etdi. On minlərlə insan soyqırımı abidəsinə ziyarət etdi. Abidənin önünə tər çiçəklər qoyuldu, şəhidlərin ruhuna dualar oxundu.

Təhsil naziri vətəndaşları qəbul edib

Təhsil naziri Ceyhun Bayramov “Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyində və tabe qurumlarda vətəndaşların qəbulu Qaydaları”na uyğun olaraq vətəndaşları qəbul edib.

Qəbulda vətəndaşlar əsasən, işlə təmin olunma, ali təhsil müəssisələrindən köçürülmə, diplomların tanınması ilə bağlı müraciət ediblər.

Nazir vətəndaşların müraciət, şikayət və təkliflərini diqqətlə dinləyərək onların aradan qaldırılması, hər bir müraciətin operativ şəkildə araşdırılması, qaldırılan məsələlərin qanunvericiliyə uyğun həlli istiqamətində nazirliyin müvafiq aidiyyəti qurumlarının rəhbərlərinə konkret tapşırıqlar verib.

Məktəb psixoloqlarının I Ümumrespublika konfransı

Yanvarın 25-də Təhsil Nazirliyinin dəstəyi, Müasir Azərbaycan Psixoloqları İctimai Birliyi və Psixologiya Elmi-Tədqiqat İnstitutunun birgə təşkilatçılığı ilə məktəb psixoloqlarının I Ümumrespublika konfransı keçirilib.

Konfransda çıxış edən təhsil nazirinin müavini Məhəbbət Vəliyeva “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası”nda məktəblərdə psixoloji xidmətin təşkilinə və psixoloqların praktik fəaliyyətinə xüsusi önəm verildiyini qeyd edib. Nazir müavini bildirib ki, təhsil sisteminin başlıca vəzifələrindən biri milli-mənəvi və ümumbəşəri dəyərlərə, geniş dünyagörüşünə malik, nəzəri və praktiki biliklərə yiyələnən, müasir təfəkkürlü və rəqabət qabiliyyətli şəxsiyyətin formalaşdırılmasıdır. Strategiyada sərəşəyə əsaslanan şəxsiyyətyönümlü təhsil məzmununun yaradılması və təhsilalanların fərdi xüsusiyyətlərini nəzərə alan innovativ təlim metodları və texnologiyaları vasitəsilə təhsilin məzmununun səmərəli mənimsənilməsinə təmin edən yüksək nüfuzlu təhsilverənin formalaşdırılması əsas istiqamət kimi qeyd edilib. Məhəbbət Vəliyeva bu işdə psixoloji xidmətin üzərinə düşən strateji hədəf və vəzifələri diqqətə çatdırıb.

Müasir Azərbaycan Psixoloqları İctimai Birliyinin İdarə heyətinin sədri, AMEA-nın müxbir üzvü Bəxtiyar Əliyev “Təhsil haqqında” Qanunda məktəblərdə psixoloji xidmətin təşkilinə dair əlavələr edildiyini xatırladı. Bəxtiyar Əliyev qeyd edib ki, hazırda dövlət və Təhsil Nazirliyinin bu sahədə diqqəti böyükdür. İlk dəfə olaraq məktəblərdə psixoloji xidmətin təşkil qaydaları hazırlanaraq Nazirlər Kabinetinin təsdiqinə verilib. Gələcəkdə məktəb psixoloqlarının statuslarının yüksəldilməsi və onların fəaliyyətinin stimullaşdırılması gözlənilir.

Daha sonra Psixologiya Elmi-Tədqiqat İnstitutu MMC-nin sədri Elnur Rüstəmov, Bakı Dövlət Universitetinin Sosial elmlər və psixologiya fakültəsinin dekani, professor Hikmət Əlizadə, professor Ramiz Əliyev, Vəfa Yaqublu, dosent Elxan Bəylərov, Aynur Bünyatova, Diyanə İbrahimova, Bahar Bəylərova, Mehriban Verdiyeva və Raziyyə Quliyeva məruzələrlə çıxış ediblər.

Konfransda ixtisasartırma və yenidənəhazırlanma, məktəb psixoloqlarının hazırlığı, məktəbdə psixoloji xidmətə xeni baxış, sağlam təhsildə psixologiyena, məktəbdə aşkar olunan psixoloji problemlər, təxəyyül məktəbinə keçid ilə bağlı məruzələr dinlənilib.

Sonda konfransda iştirak edən psixoloqlara sertifikatlar verilib.

OMU-da Xocalıya abidə qoyuldu

Universitet ərazisində salınan parkın Xocalı soyqırımının dünyaya çatdırılmasında xüsusi əhəmiyyəti olacaq

Türkiyənin Samsun şəhərində yerləşən Onoqquz May Universitetinin (OMU) ərazisində “Xocalı” parkı açılıb. Azərbaycanlı tələbələrin təşəbbüsü ilə yaradılan həmin parkda Xocalı soyqırımını qurbanlarının xatirəsinə abidə ucaldılıb.

“Azərbaycan müəllimi” qəzetinə verilən məlumata görə, parkın salınması və abidənin ucaldılması İqtisadiyyat fakültəsinin siyasət ixtisası üzrə tələbəsi Bəhram Qənbərlinin başçılığı ilə azərbaycanlılardan ibarət bir qrup tələbənin təşəbbüsü ilə gerçəkləşib. Ötən ilin dekabrında universitet rəhbərliyi qarşısında təkliflə çıxış edən tələbələrin bu təşəbbüsü əvvəlcə tərəddüdlə qarşılandı da, sonradan məsələ öz həllini tapıb. İstər razılığın əldə olunması, istərsə də parkın inşası və abidənin hazırlanmasında universitetin Mühəndislik fakültəsinin müəllimi, professor Azər Qasımzadə də fəal iştirak edib.

Qeyd edək ki, 500-dən artıq azərbaycanlı tələbənin də təhsil aldığı, 50-60 min tələbəsi olan Onoqquz May Universitetində belə bir parkın salınması Xocalı soyqırımının dünya ölkələri tərəfindən tanınmasında xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Universitetin xüsusən əcnəbi tələbələrinin mütəmadi baş çəkdiyi OMU-nun “Təhsil Mərkəzi”nin qarşısında salınan park və abidə azərbaycanlı tələbələrin bu istiqamətdə böyük uğuru sayıla bilər. Belə ki, bu addımın Xocalı soyqırımını ilə bağlı beynəlxalq ictimaiyyətin məlumatlandırılması və Azərbaycanın haqq səsinin dünyaya çatdırılmasında mühüm rol oynayacağı şübhə doğurmur.

Təhsil naziri və Böyük Britaniya Baş nazirinin Azərbaycan üzrə ticarət elçisi 23 nömrəli məktəbdə

Fevralın 22-də təhsil naziri Ceyhun Bayramov ölkəmizdə səfərdə olan Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığının Baş nazirinin Azərbaycan üzrə ticarət elçisi Baronessa Emma Nikolson ilə birlikdə Bakı şəhəri Tahir Həsənov adına 23 nömrəli tam orta məktəbdə olub.

Qonaqlar ingilis dilinin tədrisi prosesini izləyib, Britaniya Şurası və Təhsil Nazirliyinin birgə əməkdaşlığı ilə məktəbdə yaradılan İngilis dili mərkəzinin fəaliyyəti ilə tanış olublar.

Görüşdə eyni zamanda iki ölkə arasında təhsil sahəsində əməkdaşlıq imkanları müzakirə edilib. 2016-cı ildən icrasına başlan-

lan İngilis dili mərkəzləri layihəsinin əsas məqsədi şagirdlərin ingilis dili bacarıqlarının və xüsusilə

danışq qabiliyyətlərinin inkişaf etdirilməsidir. Hazırda layihədə 13 belə mərkəz fəaliyyət göstərir.

Gəncə və Lənkəranda ümumilikdə 13 belə mərkəz fəaliyyət göstərir.

Çinin ölkəmizdəki səfəri Bakı Dövlət Universitetində olub

Təhsil nazirinin müavini, Bakı Dövlət Universitetinin (BDU) rektoru vəzifəsini icra edən Firudin Qurbanov Çin Xalq Respublikasının ölkəmizdəki fəvqəladə və səlahiyyətli səfəri Vey Cinxuanın rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşüb.

Firudin Qurbanov son illər Azərbaycan ilə Çin arasında digər sahələrdə olduğu kimi, humanitar istiqamətdə də münasibətlərin inkişafından, elm və təhsil ocaqlarının səmərəli əməkdaşlığından bəhs edib. Firudin Qurbanov ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin Çinə

səfərinin və səfər zamanı imzalanmış sənədlərin ölkələrarası əlaqələrin daha da genişlənməsindəki rolundan danışıb.

Bakı Dövlət Universiteti haqqında məlumat verən Firudin Qurbanov bu təhsil ocağının dünyanı aparıcı universitetləri, o cümlədən Çinin tanınmış ali təhsil müəssisələri ilə əlaqələrindən söz açıb. 2004-cü ildə BDU-nun Şərqsünəslilik fakültəsində fəaliyyətə başlayan Çiñşünəslilik ixtisası məzunlarının əksəriyyətinin Çinin müxtəlif universitetlərində təcrübə keçdiyini, onların öz təhsillərini magistratura və doktoranturada davam etdirdiklərini diqqətə çatdırıb.

Firudin Qurbanov BDU-nun nəzdində yaradılan Konfutsi İnstitutunun uğurlu fəaliyyət göstərdiyini, institut əməkdaşlarının Şərqsünəslilik fakültəsində Çin dili və ədəbiyyatını tədris etməklə yüksək ixtisaslı kadrların hazırlanmasında fəal rolunu vurğulayıb, həmçinin səfirliyin dəstəyi ilə müxtəlif tədbirlərin, ənənəvi olaraq “Çin dili körpüsü” adlı müsabiqənin keçirilməsini yüksək dəyərləndirib.

Görüşdə ikili diplom proqramı, akademik mübadilə, elmi tədqiqatların birgə aparılmasının vacibliyi qeyd olunub.

Azərbaycan-Çin münasibət-

lərinin yüksək səviyyədə olduğunu bildiren Çin Xalq Respublikasının ölkəmizdəki fəvqəladə və səlahiyyətli səfəri Vey Cinxua ali təhsil müəssisələrinin ikitərəfli əlaqələrindən razılığını ifadə edib. Səfir BDU-da fəaliyyət göstərən Konfutsi İnstitutunun, Çin dili və ədəbiyyatının tədrisinin uğurlu nəticələrini qeyd edib. Həmçinin universitetlərarası müəllim-tələbə mübadiləsini, ikili diplom proqramını və mədəni tədbirlərin reallaşdırılmasını təqdirəlayiq hal hesab edərək gələcək əməkdaşlığa dəstək olacaqlarını bildirib.

Universitetdən-universitetə, ixtisasdan-ixtiasa...

← Əvvəlki səh.1

Ruhiyyə DASSALAHLI

Gülgün deyir ki, hazırda təhsil aldığı ixtisas üzrə ADU-ya 487 balla qəbul olunub: “Bakı Dövlət Universitetində istədiyim ixtisas üzrə 457 balla qəbul olunublar”.

Odur ki, köçürülmə prosesi tələbə üçün çox rahat olub: “Onlayn qaydada müraciət etdim. Bir universitetdən başqasına köçürülmək mənim üçün elə də çətin proses olmadı. Tələb olunan sənədləri təhsil aldığı universitetdən aldım və müraciət etdim. Bu prosesdə ən çətinini gözləmə mərhələsi oldu. Bəlkə də göstərdiyim nəticə ilə arzuladığım ixtisas üzrə təhsil almaq imkanım ola-ola orda oxuya bilməməyim və bu arzumu reallaşmasına çox tələsdiyim üçündür... Ancaq müraciətdən sonra cavablar elan olunana qədərki dövr mənim üçün çox uzun çəkdi. Bu həyəcanımızı nəzərə alıb gələcəkdə bu müddəti də qısalda bilsələr, köçürülmə prosesi qüsursuzdur”.

Paytaxtdan regiona köçürüldü

Təhsilalanların köçürülməsi zamanı Azərbaycanın regionlarında fəaliyyət göstərən ali təhsil müəssisələrinin nüfuzunun artdığını göstərən faktlar da çoxdur. Məsələn, ADMİU-nun III kurs tələbəsi Asif Vəliyev Təhsil Nazirliyinə müraciət edərək bundan sonra Gəncə Dövlət Universitetində (GDU) təhsil almaq istədiyini bildirib: “Şəmkirdə yaşayıram. Gəncə Dövlət Universitetində təhsil almaq mənə rayonda ailəmlə yaşamaq, idmanla məşğul olmaq imkanı verir. Burada mənə çətinlik düşür, ali məktəbdə daxil olandan az sonra anladım ki, paytaxtda təhsil almaq mənim üçün əlverişli deyil. VII sinifdən gələcək məşğul olaram. Bakıda bu məşğuliyyətim də ara verməli olaram. Yəni,

mümkün olsaydı, çoxdan köçürülmək istəyordim”.

Elə isə niyə mümkün olmayıb: “İndiyədək bilmirdim ki, istənilən kursda transfer mümkündür. Elə hesab edirdim ki, ixtisasımı, ya da universitetini dəyişmək istəyənlər ancaq birinci kursda müraciət edə bilər. Köçürülmənin yuxarı kurslarda da mümkün olduğunu ötən semestr tələbə yoldaşlarımdan birindən öyrəndim. O mənə bu prosesin çox rahat olduğunu, heç bir maneəyə rast gəlmədən köçürülə biləcəyimi, rahat şəkildə növbəti semestrdən dəyişmək istədiyim universitetdə oxuya biləcəyimi söylədi. Mən də dərhal tələb olunan sənədləri oxuduğum ali məktəbdən alıb Təhsil Nazirliyinə köçürülmə ilə bağlı müraciət etdim. Hər şey tələbə yoldaşının dediyi kimi oldu. Rahat, asan, problemsiz”.

“Ölkənin hansı universitetində təhsil almağın heç bir fərqi yoxdur”

Köçürülmək üçün müraciət edən və istəyi qəbul edilənlər arasında 24 magistrant da var. Onlardan biri - Xədicə Əliyeva Lənkəran Dövlət Universitetində Xarici dilin tədrisi metodikası və metodologiya ixtisası üzrə magistratura təhsili alıb. Artıq bu ixtisas üzrə Mingəçevir Dövlət Universitetində oxuyacaq: “Ailəliyəm, iki uşağım var. Ailəmlə Mingəçevirdə yaşayıram. Hər gün Lənkərana gedib-gəlir və yolda 7-8 saat vaxt itirirdim. Bu da ailəmdə söz-söhbətə səbəb olurdu. Ona görə də təhsilimi Mingəçevir Dövlət Universitetində davam etdirməyə qərar verdim. Buna magistraturaya qəbul balım da imkan verirdi. MDU-nun magistraturasına 73 balla qəbul olunmuşdular. Mənim balım isə 78-

dir. Yəni, MDU-ya köçürülməyim üçün müvafiq tələbi ödəyirdim”.

X.Əliyevanın sözlərinə görə, köçürülmə prosesində də hər hansı problemlə qarşılaşmayıb: “Müvafiq tələbləri ödəyirdim. Tələb edildiyi kimi qeydiyyatdan keçərək köçürülmək üçün müraciət etdim. Elektron sistemin sayəsində get-gələ düşmədən, çox rahat şəkildə bir universitetdən digərinə köçürüldüm. Düzü, sistem də rahatdır, universitetlərdə şərait də. Ölkənin hansı universitetində təhsil almağın hazırda heç bir fərqi yoxdur. Son zamanlar bütün universitetlərdə keyfiyyətli təhsil verilir. İslahat ölkəmizdəki universitetlərin hamısında aparıldığından harada keyfiyyətli təhsil ala biləcəyimiz üzərində çox düşünməyimiz ehtiyac yoxdur. Lənkəran Dövlət Universitetində ciddi qayda-qanun, müasir tədris metodları ilə keyfiyyətli təhsil verilir. Mingəçevir Dövlət Universiteti ilə bağlı da məlumatım var. Bilirəm ki, burada da hər gün inkişaf gedir. Odur ki, bizim üçün yaradılan imkandan tərəddüd etmədən istifadə etdim”.

442 nəfər artdı

Qeyd edək ki, *Transfer.edu.az* portalından istifadə edərək köçürülmək istəyənlərin sayı iləndən-ile artıb. Budəfəki rəqəmlər ötən ilin müvafiq göstəricisindən 442 nəfər çoxdur.

Xatırladaq ki, portal 2016-cı ildə tələbələrin köçürülmə prosesinin sadələşdirilməsi məqsədi ilə istifadəyə verilib. Tələbələrin bir ali təhsil müəssisəsindən digər ali təhsil müəssisəsinə, yaxud bir ixtisasdan digərinə köçürülməsi Təhsil Nazirliyinin razılığı ilə qış və yay tətili dövründə həyata keçirilir.

2018-2019-cu dərslər ilində Pedaqoji müəhazirələrin keçirilməsi barədə

Azərbaycan Respublikası təhsil nazirinin əmri

Azərbaycan Respublikası təhsil nazirinin “Ümumi təhsil sahəsində 2018-2019-cu dərslər ilinin prioritet fəaliyyət istiqamətləri” barədə 14 avqust 2018-ci il tarixli, F-550 nömrəli əmrinin 5-ci bəndinə əsasən, ümumi təhsil sahəsində keyfiyyət göstəricilərinin yaxşılaşdırılması ilə bağlı aktual məsələlərə diqqət artırmaq, təhsil işçilərinin bu barədə rəy və mülahizələrini öyrənmək, yaradıcı müəllim və məktəb rəhbərlərini aşkara çıxarmaq, qabaqcıl təcrübə nümunələrini təbliğ etmək və perspektiv üçün inkişafyönü təkliflər hazırlamaq məqsədilə “Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi haqqında Əsasnamə”nin 13.5-ci bəndini rəhbər tutaraq

ƏMR EDİRƏM:

1. 2019-cu ildə rayon (şəhər) və ölkə üzrə olmaqla 2 mərhələdə “Müasir dövrdə ümumi təhsilin aktual problemləri” mövzusunda Pedaqoji müəhazirələr keçirilsin (təxmini mövzular əlavə olunur).
2. Pedaqoji müəhazirələr Azərbaycan Respublikası təhsil nazirinin “2017-2018-ci dərslər ilinin “Ümumi təhsildə keyfiyyət ili” elan edilməsi barədə” 28.08.2017-ci il tarixli, 261 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmiş “Pedaqoji müəhazirələrin keçirilmə qaydaları”na uyğun olaraq təşkil edilsin.
3. Pedaqoji müəhazirələrin ilk mərhələsi

2019-cu ilin mart-aprel aylarında rayon və şəhərlərdə, ölkə mərhələsi isə iyun ayında Bakı şəhərində keçirilsin.

4. Pedaqoji müəhazirələrin ölkə mərhələsinin iştirakçıları üçün aşağıdakı qaydada kvota müəyyənəndirilsin:

- 4.1. Bakı şəhərindən - 15 nəfər;
- 4.2. Gəncə şəhərindən - 5 nəfər;
- 4.3. Sumqayıt və Mingəçevir şəhərlərinin hər birindən - 3 nəfər;
- 4.4. digər şəhər və rayonların hər birindən - 2 nəfər;
- 4.5. Təhsil Nazirliyinin birbaşa tabeliyindəki və özəl ümumi təhsil müəssisələrinin hər birindən - 1 nəfər.

5. Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsi, Gəncə Şəhər Təhsil İdarəsi, rayon (şəhər) təhsil şöbələri, Təhsil Nazirliyinin birbaşa tabeliyindəki və özəl ümumi təhsil müəssisələrinin direktorları Pedaqoji müəhazirələrin ilk mərhələsinə mütəxəkkil keçirmək üçün işçi qrupu və münisiflər heyəti yaratsınlar, müəyyən etdikləri meyarlar əsasında iştirakçıları qiymətləndirib qaliblərin Pedaqoji müəhazirələrini may ayının 10-dək Təhsil Nazirliyinə göndərsinlər.

6. Pedaqoji müəhazirələrin qalibləri diplom, tərifnamə və qiymətli hədiyyələrlə mükafatlandırılacaq.

7. Ümumi və məktəbəqədər təhsil şöbəsi (A.Əhmədov) Pedaqoji müəhazirələrin ölkə mərhələsinin nəticələri barədə əmr layihəsini müsabiqə başa çatdıqdan sonra 5

gün müddətinə hazırlayıb rəhbərliyə təqdim etsin.

8. Əsaslı Tikinti və Təchizat İdarəsi (A.Axundov) Pedaqoji müəhazirələrin yekun tədbirinin keçirilməsi, qaliblərin mükafatlandırılması ilə əlaqədar mal, iş və xidmətlərin satın alınması üzrə lazımı tədbirlərin həyata keçirilməsini təmin etsin.

9. Ümumi və məktəbəqədər təhsil şöbəsi (A.Əhmədov) Pedaqoji müəhazirələrlə bağlı satın alınması tələb olunan mal, iş və xidmətlər barədə məlumatı Əsaslı Tikinti və Təchizat İdarəsinə təqdim etsin.

10. Maliyyə şöbəsi (R.Orucov) müvafiq mal, iş və xidmətlərin satın alınması ilə əlaqədar Əsaslı Tikinti və Təchizat İdarəsinin sifariş əsasında həmin idarəyə vəsaitin ayrılmasını təmin etsin.

11. İnformasiya şöbəsi (E.Məmmədov) əmrin əlavəsi ilə birlikdə “Azərbaycan müəllimi” qəzetində dərc olunmasını, Nazirliyin internet sahifəsində yerləşdirilməsini və çoxaldılıb yerlərdə çatdırılmasını təmin etsin.

12. Əmrin icrasına nəzarət nazir müavini Məhəbbət Vəliyevaya həvalə olunsun.

Ceyhun BAYRAMOV,
Azərbaycan Respublikasının
təhsil naziri

25 fevral 2019-cu il

*Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin
25 fevral 2019-cu il tarixli F-98 nömrəli əmrinə əlavə*

Pedaqoji müəhazirələrin təxmini mövzuları

1. Məktəbəhazırlıq təhsilinin tətbiqi təlim-tərbiyə prosesində bərabər şəraitin yaradılması üçün mühüm şərtidir.
2. Məktəbəhazırlıq təhsili şagirdlərin təlim nailiyyətlərinin yüksəldilməsində vacib amil kimi.
3. Məktəbəhazırlıq təhsili ibtidai təhsil sahəsində uşaqların təminatçısıdır.
4. Məktəbəhazırlıq təhsilinin təşkili təcrübəsindən.
5. Məktəbəhazırlıq təhsilinin həyata keçirilməsinə rəhbərlik və nəzarətin təşkili yolları.
6. Məktəbəhazırlıq təhsilinə cəlb olunmuş şagirdlərin təlim nailiyyətlərini necə qiymətləndirirəm.
7. Məktəbəhazırlıq təhsili məktəb həyatında yeni mərhələ kimi.
8. Məktəbəhazırlıq təhsili məzmun və mahiyyət etibarı ilə necə qurulmalıdır?
9. Məktəbəhazırlıq təhsilinin xarakterik təşkilatı, pedaqoji-psixoloji xüsusiyyətləri.
10. Məktəbəhazırlıq-müəllim-şagird əməkdaşlığının ilk mərhələsi kimi.
11. Tam orta təhsil səviyyəsində təmayülləşmənin tətbiqinin təhsilin keyfiyyətinə təsiri.
12. Təmayülləşmə-istedadlı şagirdlərin potensial imkanlarının inkişafında mühüm mərhələdir.
13. Təmayül siniflərində təlim-tərbiyə prosesinin təşkili təcrübəsindən.
14. Təmayüllü siniflərdə şagirdlərin təlim nəticələrinin monitorinqinin təşkili yolları.
15. Təmayüllü siniflərdə təhsil prosesinə rəhbərlik və nəzarətin təşkili.
16. Təmayüllü sinif şagirdləri ilə iş sahəsində əsas fəaliyyət istiqamətləri.
17. Təmayüllü siniflərin təşkili prosesində qarşıya çıxan problemlər və onların həlli yolları.
18. _____ təmayüllü siniflərdə şagirdlərə zəruri həyati bacarıqların aşılması təcrübəsindən.
19. Təmayül fənni (fənləri) üzrə tədris proqramlarının təkmilləşməsinə dair mülahizə və təkliflərim.
20. Təmayül fənni (fənləri) üzrə proqram materiallarının optimal və səmərəli planlaşdırılması təcrübəsindən.
21. Pedaqoji Şuranın işinin təşkili təcrübəsindən.
22. Məktəbin illik fəaliyyətinin planlaşdırılmasına verilən əsas tələblər.
23. Səmərəli və optimal planlaşdırma uşaqların açandır.
24. Məktəbin idarəolunmasının təkmilləşdirilməsi ilə bağlı rəy və mülahizələrim.
25. Müasir tələblər baxımından məktəb-valideyn əlaqələri necə qurulmalıdır?
26. Müəllimlərin fəaliyyətinə rəhbərlik və nəzarətin həyata keçirilməsi təcrübəsindən.
27. Məktəbin idarəolunmasında özünüidarə orqanlarının rolu və əhəmiyyəti.
28. Müasir tipli idarəetməni şərtləndirən başlıca xüsusiyyətlər.
29. Rəhbərlik etdiyim məktəbin illik fəaliyyət planının izahlı təqdimatı.
30. Əgər direktor olsaydım məktəbin idarəolunmasını necə təşkil edərdim?
31. Pedaqoji Şura qərarlarının icrasına nəzarətin təşkili təcrübəsindən.
32. Pedaqoji kollektivdə yaradıcı və təşəbbüskar iş mühitinin yaradılması.
33. Kollegiallıq- idarəetmənin mühüm amili kimi.

34. Məktəbdə metodik xidmətinin təşkili təcrübəsindən.
35. Metodkabinetlərin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi barədə rəy və təkliflərim.
36. Şagirdlərin riyazi bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi yolları.
37. Şagirdlərdə rabitəli nitq bacarıqlarının formalaşdırılması təcrübəsindən.
38. Nitq mədəniyyəti şəxsiyyəti şərtləndirən vacib dəyər kimi.
39. Tədris prosesində həyati bacarıqların aşılması təcrübəsindən.
40. Şagird şəxsiyyətinin formalaşdırılmasında mütaliənin rolu və əhəmiyyəti.
41. Mütaliə -ən təsirli tərbiiyə vasitəsi kimi.
42. Məktəbdə ideoloji xarakterli tədbirlərin təşkili təcrübəsindən.
43. _____ fənnin tədrisi metodikasının təkmilləşdirilməsi yolu ilə şagirdlərin təlim nailiyyətlərinin yaxşılaşdırılması yolları.
44. Təlim-tərbiyə prosesində şagirdlərin idrak fəaliyyətinin inkişaf etdirilməsi.
45. İstedadlı şagirdlərdə tədqiqatçılıq qabiliyyətinin formalaşdırılması.
46. İstedadlı şagirdlərin potensial imkanlarının inkişafında “Kiçik Akademiya”ların rolu və əhəmiyyəti.
47. Vətənpərvərlik tərbiyəsi vətəndaş tərbiyəsinin əsasıdır.
48. Şagirdlərdə təhlil, müqayisə və müstəqil qərar qəbul etmə bacarıqlarının yaradılmasında _____ fənnin imkanları.
49. Şagird nailiyyətləri ilə bağlı müasir qiymətləndirmə növlərinin tətbiqi təcrübəsindən.
50. Təlim prosesində müasir qiymətləndirmə növlərinin tətbiqi təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsində mühüm amildir.
51. Dərsdənkənar məşğələlərin səmərəli təşkilini təmin edən cəhətlər (müləhizə və təkliflər).
52. Məktəb kitabxanalarının fəaliyyətinin müasir tələblər baxımından qurulması təcrübəsindən.
53. Şagirdlərin fənn (fənlər) üzrə bilik və bacarıqlarının artırılmasında sinifdənkənar və məktəbdənkənar tədbirlərin imkanlarından necə istifadə edirəm.
54. Ümumtəhsil məktəbində müsabiqə, ədəbi-bədii gecələr və intellektual oyunların təşkili.
55. Yaradıcı yazıların şagirdlərin idraki inkişafında rolu və əhəmiyyəti.
56. Məktəbdə psixoloji xidmətin təşkili təcrübəsindən.
57. Şagirdlər üçün məktəb həyatını necə maraqlı etməli?
58. Şagirdlərdə təşkilatçılıq bacarığının formalaşdırılması yolları.
59. Şagirdlərin azərbaycanlıq məfkurəsi ruhunda tərbiyəsi.
60. Tarix dərsləri-vətəndaşlıq tərbiyəsi dərsləridir.
61. Coğrafiya fənninin tədrisi prosesində vətənpərvərlik duyğularının aşılması təcrübəsindən.
62. Kimya fənni və ekoloji tərbiyə məsələləri.
63. Musiqi (təsviri incəsənət) dərslərində şagirdlərin estetik mədəniyyətinin formalaşdırılması.
64. Şagirdlərin elmi dünyagörüşünün formalaşmasında təbiət fənlərinin rolu və imkanları.
65. Müasir fənn kurikulumları ümumi təhsilə yeni baxış və yanaşmaların ifadəsidir.
66. _____ fənni kurikulumu haqqında rəy və mülahizələrim.
67. Müasir dərslər modelini haqqında düşüncələrim.
68. _____ fənninin dərsləkləri və müəllim üçün metodik vəsaitlər haqqında rəy və təkliflərim.
69. Şagirdlərdə sağlamlıq həyat tərzinin formalaşdırılması yolları.
70. Fərqli infrastruktur və maddi-tədris baza şəraitində fiziki tərbiyə (ÇH) fənni üzrə təlim bacarıqlarının reallaşdırılmasını necə təmin edirəm.

ADA Məktəbinin təqdimatı olub

Fevralın 22-də ADA Məktəbinin təqdimatı olub. Tədbirdə ADA Universitetinin rektoru, səfir Hafız Paşayev rəhbərlik etdiyi ali məktəbin tədris prosesi və fəaliyyət istiqamətlərindən danışdı. Bildirilib ki, müasir təhsil modelini əsas tutaraq cəmiyyətə savadlı mütəxəssis və ləyaqətli vətəndaş yetişdirən ADA Universiteti üçün keyfiyyətli təhsil əsas meyardır. Ali təhsil müəssisəsi kimi 2006-cı ildən təlim proqramları ilə fəaliyyətə başlayan universitetdə 2009-cu ildən magistratura, 2011-ci ildən isə bakalavr proqramlarının həyata keçirilməsinə başlanılıb. Məqsədimiz bakalavr və magistratura səviyyələrində təhsil alan tələbələrə yüksəkixtisaslı kadr kimi yetişməsi üçün beynəlxalq təhsil sistemində ən qabaqcıl proqramları Azərbaycanla gətirməkdir.

Bakalavr səviyyəsinə qəbul olunan tələbələrə hazırlıq və yeni təhsil mühitində çətin adaptasiya olduqları nəzərə alınaraq ADA Məktəbi təsis edildi

H.Paşayev deyib ki, ali məktəbə bakalavr səviyyəsinə qəbul olunan tələbələrə hazırlıq və onların yeni təhsil mühitində çətin adaptasiya olduqlarını nəzərə alaraq ADA Məktəbinin təsis olunmasını məqsəduyğun hesab etdik. Bu məktəbin fəaliyyətə başlaması ADA Universitetinin gələcəyi üçün də uğurlu və faydalı olacaqdır.

Rektor bildirib ki, məktəbin tədris proqramı Azərbaycan Respublikasının tam orta təhsil standartlarına və ADA Universitetinin təcrübəsinə əsaslanaraq bilik, sənət və dəyərlərin formalaşmasını təmin edir. Tədris proqramı şagirdlərin akademik baxımdan universitet illərinə daha hazırlıqlı olmaları ilə yanaşı, XXI əsrin tələblərinə cavab verən kommunikasiya, kreativlik, komanda işi, təhqiqat düşüncə kimi bacarıqların inkişafına xüsusi yer ayırır. Məqsədimiz, həmçinin Azərbaycanda və xaricdə istənilən nüfuzlu ali məktəbə qəbul ola bilən savadlı, bacarıqlı gənclər yetişdirməkdir.

Qeyd edilib ki, məktəbin binası yüksək standartlara cavab verən infrastruktur malikidir.

H.Paşayev universitetlə hazırlıq və qəbul sahəsində kollec və peşə təhsili müəssisələrində təhsilin mühüm rol oynadığını söyləyib. Bildirib ki, müasir dövrdə orta ixtisas təhsili müəssisələrində böyük ehtiyac var. Bütün bunları nəzərə alaraq gələcəkdə texniki və fundamental elm sahələrində mühəndislik ixtisası üzrə kolleclərin yaradılması da nəzərdə tutulur.

Təhsil nazirinin müavini Məhəbbət Vəliyeva son illər ölkəmizdə təhsilin inkişafı istiqamətində aparılan islahatlardan, həyata keçirilən dövlət proqramları və müxtəlif layihələrdən söz açıdı. Bildirib ki, təhsil cəmiyyətin əsas

aparıcı və təkəverici qüvvəsidir. Bu gün ölkəmizdə 4443 ümumtəhsil müəssisəsi fəaliyyət göstərir. Son on beş ildə respublikada 3300-dən çox məktəb müasirləşib, onların infrastrukturunu standartlara uyğun qurulub, yeniləri tikilib, bəziləri isə əsaslı təmir edilib. Qeyd olunan istiqamətlər “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası”nda da öz əksini tapıb və bütün bunlar təhsilin keyfiyyətini təmin etmək məqsədilə həyata keçirilir.

ADA Məktəbində tədris proqramı milli standartlara və milli kurikulumuna əsaslanacaq

M.Vəliyeva bildirib ki, ADA Universiteti özünün keyfiyyətli təhsil proqramı ilə ölkənin seçilən ali məktəbləri sırasındadır. Müasir standartlara cavab verən və güclü infrastrukturuna malik olan universitet hər zaman dövlətə və vətəndaşlara sədaqət nümunəsində gənc nəsilləri yetişdirir. Bu ənənənin davamı olaraq ADA Məktəbində də tədris proqramı milli standartlara və milli kurikulumuna əsaslanacaq.

Nazir müavini ölkənin təhsil mühitində ADA Məktəbinin uğurlu fəaliyyət göstərəcəyinə əminliyini bildirib.

ADA Məktəbinin təhsil modeli

Sonra ADA-nın tədris işləri üzrə prorektoru Vəfa Kazdal ADA Məktəbinin yaranma səbəbləri, qəbul qaydaları və fəaliyyət konsepsiyası haqqında təqdimatla çıxış edib. Bildirib ki, məqsədimiz keyfiyyətli təhsil əsasında cəmiyyət üçün savadlı və ləyaqətli vətəndaşlar yetişdirməkdir. Qarşıya qoyulan məqsədlər sırasına daxili və xarici tələblərə uyğun inkişafa nail olmaqdır. Bunun üçün fəaliyyətimiz daxili və xarici əmək bazarına uyğun kadrların hazırlanmasına yönəlib. ADA Məktəbinin təhsil modeli yeniliklərdən ibarətdir. Belə ki, bu məktəbin məzunları ADA Universitetinə xüsusi şərtlərlə qəbul olunacaqlar.

ADA Məktəbi 2019-2020-ci tədris ilindən etibarən X və XI siniflərə şagird qəbulu elan edir

Diqqətə çatdırılıb ki, ADA Məktəbi 2019-2020-ci tədris ilindən etibarən X və XI siniflərə şagird qəbulu elan edir. Qəbul yerli və xarici vətəndaşlar üçün açıqdır. 2019-2020-ci akademik il üçün X sinifə qəbul olunanlar həm Azərbaycan, həm də ingilis dilində oxuya biləcəklər. XI sinifə qəbul olunanlar isə yalnız ingilis dilində təhsil alacaqlar.

Sonda iştirakçıların sualları cavablandırılıb.

Estoniyaya təhsil səfəri

Avropa İttifaqının maliyyə dəstəyi ilə həyata keçirilən “Gənclərin sahibkarlıq fəaliyyətinə dəstək” layihəsi çərçivəsində Estoniyanın Tallin şəhərinə təhsil səfəri təşkil edilib.

Səfər “Azərbaycan Gənclərinin Nailiyyəti” İctimai Birliyi və “Junior Achievement Estoniya”nın təşkilatlığı ilə həyata keçirilib. 5 günlük səfərin əsas məqsədi sahibkarlığın və maliyyə savadlılığının tədrisi sahəsində Estoniya təcrübəsini öyrənmək olub.

Səfərdə layihənin işçi qrupunun üzvləri - Təhsil Nazirliyinin Təhsilin inkişafı proqramları şöbəsinin baş məsləhətçisi Orxan Abbasov, “Azərbaycan Gənclərinin Nailiyyəti” İctimai Birliyinin icraçı direktoru Sevinc Məmmədova, layihə meneceri Aytən Paşayeva, Azərbaycan Mikromaliyyə Assosiasiyasının maliyyə meneceri Sevinc Rüstəmova, “Barama” İnnovasiya və Sahibkarlıq Mərkəzinin əməkdaşı İradə Məmmədova və “Azercell Telekom”un əməkdaşı Fidan Tofidi iştirak ediblər. Səfər iştirakçıları sahibkarlığın gənclər arasında təşviqi və

tədrisi üzrə təcrübə qazanıblar.

Səfərin ilk günü Azərbaycan nümayəndə heyəti məktəblilərin təmsil olunduğu şirkətlərin sərgisində iştirak ediblər. Növbəti günlərdə dövlət, biznes qurumları, inkubasiya mərkəzləri və yerli məktəblərdə müəllim və tələbələrə görüşlər keçirilib.

Səfər çərçivəsində “Junior Achievement Estoniya” tərəfindən sahibkarlığın və maliyyə savadlılığının tədrisi üzrə milli siyasət və strategiya ilə yaxından tanış olmaq üçün Təhsil, Maliyyə və İqtisadiyyat nazirliklərinin rəsmiləri ilə də görüş təşkil edilib.

“Junior Achievement Estoniya” orta məktəblərdə sahibkarlığın, maliyyə savadlılığının tədrisində iştirak edən və dövlət tərəfindən dəstəklənən aparıcı təşkilatlardan biridir. Səfər zamanı Azərbaycan nümayəndə heyəti təşkilatın təlim proqramları, sahibkarlıq, maliyyə savadlılığının tədrisində vətəndaş cəmiyyətinin iştirakı və rolu haqqında ətraflı məlumat əldə edib.

"Turin prosesi 2018-2020"nin açılış mərasimi

Peşə təhsili əmək bazarının tələblərinə uyğun şəkildə inkişaf etməlidir

Niyazi RƏHİMOV

Fevralın 27-də Avropa Təlim Fondu (ATF) tərəfindən həyata keçirilən "Turin prosesi 2018-2020"nin açılış mərasimi keçirilib. Tədbirdə təhsil nazirinin müavini Idris İsayev, Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin, Avropa İttifaqının Azərbaycanlı nümayəndəliyinin, Avropa Təlim Fondunun və digər müvafiq qurumların əməkdaşları, beynəlxalq təşkilatların təmsilçiləri, işəgötürənlər, eləcə də ekspertlər iştirak ediblər.

Təhsil nazirinin müavini Idris İsayev ölkəmizdə son illər peşə təhsili sahəsində aparılan islahatlardan, həyata keçirilən layihələrdən danışıb. Diqqətə çatdırıb ki, bu sahə ilə bağlı bir sıra normativ hüquqi aktlar qəbul edilib. Peşə təhsili sisteminin həm maddi-texniki bazasının gücləndirilməsi, həm də optimallaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılıb. Bu sahədə çalışan müəllim-pedaqoji heyətin bilik və bacarıqlarının artırılması istiqamətində görülən işlərə də toxunan nazir müavini nəzərə çatdırıb ki, aparılan islahatlar hələ başlanğıcdır və davamlı karakter daşıyır. İslahatların növbəti mərhələlərində fəaliyyət daha genişlənəcək.

Peşə təhsilinin əmək bazarı ilə bağlı olan bir təhsil pilləsi olduğunu bildiren Idris İsayev bu təhsilin əmək bazarının tələblərinə uyğun şəkildə inkişaf etdirilməsini də sözlərinə əlavə edib.

Nazir müavini peşə təhsili ilə bağlı islahatları həyata keçirərək bir sıra beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq edildiyini, bu təşkilatlardan birinin də ATF olduğunu deyib. Qeyd edib ki, ATF peşə təhsili və təlimi sahəsində ixtisaslaşmış bir qurumdur və dünyanın bir çox ölkələrində bu sahədəki fəaliyyətlərə öz dəstəyini

verir. Qurum ölkəmizdə peşə təhsili və təlimi ilə bağlı həyata keçirilən fəaliyyətlərin qiymətləndirilməsində iştirak edir. Bu qiymətləndirmə proseslərindən birinin də "Turin prosesi" olduğunu deyən nazir müavini bildirib ki, Azərbaycan bu prosese 2010-cu ildən qoşulub. Idris İsayev onu da qeyd edib ki, ATF tərəfindən "Turin prosesi"nin yeni mərhələsinə başlanılıb və prosesin əsas məqsədi peşə təhsili və təlimi sahəsində 2018-2020-ci illərdə əldə edilən nailiyyətlərin ayrı-ayrı ölkələr üzrə müqayisəsini aparmaq, uğur və çatışmazlıqları müəyyənləşdirməkdir.

Tədbirdə Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin təhsil standartları və tədris resursları şöbəsinin müdiri Məcid Bayramlı "Turin prosesi" ilə bağlı son mərhələdə çıxarılan nəticələr və bundan sonra görülməli işlərlə bağlı təqdimat edib. Təqdimat zamanı qeyd edib ki, "Turin prosesi 2018-2020" ölkə hesabının hazırlanması üçün dövlət qurumları və aidiyyəti təşkilatların nümayəndələrindən ibarət işçi qrupu yaradılıb. Məcid Bayramlı həmçinin peşə təhsili və təlimi sahəsində 2018-2020-ci illəri əhatə edəcək növbəti mərhələdə hansı işlərin görülməli olduğunu da geniş məlumat verib.

Açılış mərasimində ATF-in Azərbaycan üzrə nümayəndəsi Marqareta Nikolovska "Turin prosesi"nin yeni mərhələsi haqqında danışıb. Peşə təhsili sahəsində aparılan islahatlarda bütün maraqlı tərəflərin iştirakının əhəmiyyətindən danışan Marqareta Nikolovska proseslə bağlı bir sıra təklif və tövsiyələr verib.

Sessiyalar və "Turin prosesi"nin İşçi Qrupunun iclası ilə davam edən tədbirdə hesabatın hazırlanması üçün məsləhətləşmələr aparılıb.

Təhsil nazirinin müavini cəbhə bölgəsində yerləşən rayonlara səfər edib

Samirə KƏRİMOVA

Xocalı soyqırımının 27-ci ildönümü ilə əlaqədar təhsil nazirinin müavini Məhəbbət Vəliyeva 25-27 fevral tarixlərində Cəbrayıl, Füzuli, Beyləqan, Ağcabədi və Ağdam rayonlarında səfərdə olub.

Nazir müavini Məhəbbət Vəliyeva Cəbrayıl rayonunun Cocuq Mərcanlı kənd orta məktəbində olarkən bu təhsil müəssisəsində dərs prosesini izləyib, pedaqoji kollektiv, eləcə də Azərbaycan Dillər Universitetinin (ADU) pedaqoji təcrübədə olan tələbələrini və əməkdaşlarını izləyib.

Görüşdə pedaqoji təcrübə rəhbəri Anar Rəhimov tələbələrin bölgələrdə, xüsusən qaçqın məktəblərində pedaqoji təcrübə keçməsi ideyasının universitetin rektoru, akademik Kamal Abdullanın təşəbbüsü ilə reallaşdığını diqqətə çatdırıb. Qeyd edib ki, artıq ikinci ildir tələbələr bir ay müddətində həmin bölgədə qalıb, müəllim kimi ilk addımlarını atır, eyni zamanda, sosial və təhsilyönümlü layihələr həyata keçirirlər. Anar Rəhimov ADU-nun tələbələrini müvəffəqiyyətli dərsləri və qısa zamanda məktəbdə yaranan canlanmadan da danışıb. Bildirib ki, tələbələr məktəbdə ingilis dilinə marağı əhəmiyyətli dərəcədə artırılıb.

Məhəbbət Vəliyeva akademik Kamal Abdullanın bu addımının alqışa layiq olduğunu deyib və əlavə edib ki, layihə təhsil sahəsində önəmli yenilikdir.

Təcrübəçi tələbələrin yerləşmə, məişət şəraiti ilə maraqlanan nazir müavini Təhsil Nazirliyi tərəfindən bu layihəyə istənilən köməyi göstərməyə hazır olduğunu qeyd edib. O, təcrübəçi tələbələrə tövsiyələrini verib və onlara uğurlar arzulayıb.

Təhsil nazirinin müavini cəbhə bölgəsində yerləşən rayonlara səfəri zamanı Füzuli rayonunun Qaxaxlar kənd tam orta məktəbinə, M.Xəzani adına musiqi təməüllü internat tipli gimnaziyaya baş çəkib, həmin məktəblərin pedaqoji kollektivləri ilə görüşüb. Müəllimlərə metodik tövsiyələr verən Məhəbbət Vəliyeva adıçkilən məktəblərdə dərs prosesinin gedişini izləyib.

Səfər zamanı Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ictimai-siyasi məsələlər üzrə köməkçisi, tarix elmləri doktoru, professor Əli Həsənovun məsləhətçisi, Əməkdar jurnalist Mübariz Əsgərovun müəllifi olduğu "Xocalı dərəsi" adlı qısametrajlı filmlərin diskləri məktəblərə təqdim edilib.

Nazir müavini səfər çərçivəsində Lələtəpə yüksəkliyində xidmət keçən hərbi

Məhəbbət Vəliyeva məktəblərdə olub, bir sıra görüşlər keçirib

qulluqçularla, daha sonra Füzuli rayonunda ictimaiyyət nümayəndələri ilə görüşüb. Nazir müavini edilən müəzakirələr qeydə alınıb, nəticəsi ilə bağlı vətəndaşlara məlumat verilməyi bildirilib.

Məhəbbət Vəliyeva sonra Füzuli rayonunda yerləşən ümumtəhsil məktəblərinin rəhbərləri ilə görüş keçirib. Görüş zamanı Təhsil Nazirliyi tərəfindən həyata keçirilən islahatlar, qarşıda duran prioritetlər və məqsədlər barədə məktəb direktorlarına tövsiyələr verilib.

Nazir müavini daha sonra Füzuli rayonunun Horadiz şəhər 3 nömrəli, Böyük Bəhmənlı kənd 2 nömrəli tam orta məktəblərində olub. Adıçkilən məktəblərin pedaqoji kollektivləri ilə görüşən Məhəbbət Vəliyeva onlara metodiki tövsiyələrini verib.

Nazir müavini həmçinin Xocalı faciəsinin 27-ci ildönümü ilə əlaqədar təşkil olunan yürüşdə iştirak edib, Füzuli Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Alı Aliyevlə, ictimaiyyət nümayəndələri ilə görüşüb.

Beyləqan rayonuna səfər edən Məhəbbət Vəliyeva 3 nömrəli tam orta məktəbdə olub, dərs prosesini izləyib, şəhər 2 nömrəli tam orta məktəbdə rayonda fəaliyyət göstərən ümumtəhsil məktəblərinin direktorları ilə görüş keçirib. Görüşdə təhsil sahəsində həyata keçirilən islahatlar, qarşıda duran prioritetlər barədə ətraflı danışan Məhəbbət Vəliyeva mövcud problemlərin aradan qaldırılması ilə bağlı öz fikir və mülahizələrini bildirib.

Nazir müavini Beyləqan Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Asif Ağayevlə də görüşüb. Səfər zamanı Beyləqan rayonu ərazisində yerləşən Füzuli rayonu 24 nömrəli modul tipli məktəbdə də baxış keçirilib, tədris prosesi izlənilib.

Ağcabədi rayonuna da səfər edən nazir müavini burada yerləşən Laçın rayonu Taxtakörpü qəsəbə tam orta məktəbinə baş çəkib. Laçın Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Aqil Nəzərli ilə birlikdə Taxtakörpü qəsəbəsində yerləşən məktəblərin rəhbərləri, gənc müəllimlərlə görüşən Məhəbbət Vəliyeva ictimaiyyət nümayəndələrinin müzakirələrini də dinləyib.

Ağcabədi rayonunda yerləşən Xocavənd kənd 2 nömrəli tam orta məktəbə baxış keçirən nazir müavini təhsil müəssisəsinin qəzalı vəziyyətdə olan binası ilə tanış olub, yeni binanın tikintisi imkanlarının araşdırılacağını deyib. Məhəbbət Vəliyeva Ağcabədi Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Şahin Məmmədovla birlikdə 9 və 8 nömrəli tam orta məktəblərlə tanış olub, müəllimlərlə görüşüb, dərs prosesini izləyib.

Daha sonra Ağcabədi şəhəri 3 nömrəli tam orta məktəbdə rayonda yerləşən ümumtəhsil müəssisələrinin rəhbərləri ilə görüş keçirilib.

Səfər çərçivəsində Ağdam rayonunda da olan nazir müavini təmas xəttində yerləşən Ayaqqərvənd və İmamqulubəyli kənd tam orta məktəblərinə baş çəkib, məktəblərin pedaqoji kollektivləri, ictimaiyyət nümayəndələri ilə görüşüb.

Məhəbbət Vəliyeva səfər zamanı həmçinin Ağdam Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Vaqif Həsənovla görüşüb, açılış olacaq modul tipli 85 nömrəli tam orta məktəbdə və Quzanlı qəsəbə tam orta məktəbində də olub.

Nazir müavini təmas xəttində yerləşən Əhmədağlı kənd tam orta məktəbində rayonun ümumtəhsil məktəblərinin direktorları ilə keçirilən görüşdə onları narahat edən problemləri dinləyib, öz tövsiyələrini verib.

Hər beş şagirddən dördü oxuyur, bəs, biri?

Səhv qənaətin yanlış nəticələri

Ruhiyyə DAŞSALAHLI

Azərbaycanda dördüncü sinifdə oxuyan hər beş şagirddən dördü oxu bacarığına malikdir. Ölkə mətbuatında əksini tapan bu qənaət YUNESKO-nun Statistika İnstitutunun BMT-nin davamlı inkişaf sahəsində dördüncü hədəfinə - keyfiyyətli, hərtərəfli, ədalətli təhsilin təmin olunması, insanların həyatı boyu oxumağa həvəsləndirilməsinə həsr olunmuş hesabatına istinadən ortaya çıxıb. Bəs, bu qənaət nə qədər əsaslıdır?

Hesabatda bildirilib ki, ölkədə dördüncü sinif şagirdlərinin 80 faizi minimum (təməl) oxu səviyyəsini mənimsəyib. Azərbaycan bu baxımdan tədqiqatə cəlb olunmuş ölkələr arasında orta göstəriciyə malikdir. Bəs, yerdə qalan 20 faiz? Onlar haqqında qətiyyətli "oxuya bilmir" demək mümkündürmü?

IV sinifdə oxu bacarığı necə müəyyənləşdirilir?

Azərbaycan təhsil ictimaiyyətinə də məlum olduğu kimi, IV sinfin sonunda ölkə üzrə heç bir qiymətləndirmə aparılmadığından şagirdlərin oxu bacarığı səviyyəsini hər hansı şəxsin və ya qurumun müəyyənləşdirməsi mümkün deyil. IV sinfin sonunda hər məktəbdə daxili qiymətləndirmə, yəni Böyük Summativ Qiymətləndirmə (BSQ) imtahanı keçirilir. Ancaq 4443 məktəb üzrə bu qiymətləndirmə nəticələri toplanmadığından mərkəzi qaydada heç bir qurumda IV siniflərin oxu bacarığı səviyyəsinə dair məlumatlar mövcud deyil. Bu məlumatı əldə etmək üçün yeganə mənbə IV siniflər arasında keçirilən PIRLS imta-

hanı ola bilər. Qeyd edək ki, bu imtahana cəmi 6000 şagird qatılıb da, iştirakçılar bütün ölkə məktəbləri arasından təsadüfi seçilmə seçildiyindən onun nəticələri ölkə üzrə səviyyənin göstəricisi sayıla bilər.

Bəs, PIRLS nə deyir?

Məlumat üçün qeyd edək ki, ümumi təhsil sahəsində dünyada üç əsas beynəlxalq qiymətləndirmə proqramı mövcuddur. Bunlar PIRLS, PISA və TIMSS proqramlarıdır. Ölkəmiz hər üç proqramda iştirak edir. Proqramların məqsədi müxtəlif yaşlı şagirdlərin bilik və bacarıqlarını ölçmək ölkələr arasında müqayisə aparmaq və hər ölkənin nailiyyətini müqayisəli şəkildə təqdim etməkdir.

Azərbaycan hər 5 ildən bir IV sinif şagirdləri arasında keçirilən PIRLS - Oxu bacarığının inkişafı üzrə beynəlxalq tədqiqatında (Progress in International Reading Literacy Study) iştirak edir. Sonuncu dəfə keçirilən PIRLS 2016 tədqiqatında 4-cü sinif şagirdlərinin oxu bacarıqları qiymətlən-

dirilib və nəticələr digər ölkələrlə müqayisə olunub.

Azərbaycanda ölkə üzrə 170 ümumi təhsil müəssisələrində PIRLS 2016 tədqiqatının əsas mərhələsi keçirilib. Həmin PIRLS imtahanının nəticəsi əsas 4 səviyyə üzrə belə müəyyənləşib:

Mükəmməl 2 faiz (625 bal və yuxarı)
Yüksək 16 faiz (550-625 bal)
Orta 36 faiz (475-550 bal)
Aşağı 27 faiz (400-475 bal)

"Oxuya bilməyənlər", yoxsa...

Aşağı bəncmarka çatmayanlar isə 19 faiz (400 baldan aşağı) təşkil edib. Ola bilər ki, "Azərbaycanda dördüncü sinifdə oxuyan hər beş şagirddən dördü oxu bacarığına malikdir", - qənaətinə məhz bu nəticəyə əsaslanaraq gəlinib. Amma bu, səhvdir. Belə ki, şagirdlərin arasında aşağı bəncmarka çatmayan 19 faiz barədə onların oxuya bilmədiyini demək doğru deyil. Şagird imtahana səhlənkar yanaşaraq mətni öz istəyi ilə oxumaya bilər, oxuduğunu zəif anlaya bilər, cavabları səhv qeyd edə bilər və s. Heç YUNESKO belə həmin şagirdləri "oxuya bilməyən" (illiterate) adlandırmır və bu adlandırmayı da düzgün saymır. Xəbərdə iddia edildiyi kimi, YUNESKO hesabatlarında Azərbaycanın oxuya bilməyən IV sinif-

ləri üçün hər hansı bir məlumat paylaşmır.

Əksinə, ölkədə savadlılıq (oxuma-yazma) səviyyəsi hər zaman müxtəlif beynəlxalq qurumlar tərəfindən (həmçinin YUNESKO) yüksək (99.9) qiymətləndirilib. YUNESKO-nun hesabatında Azərbaycanda 15-24 yaşlıların savadlılıq (oxuma-yazma) səviyyəsi 99.94 faiz kimi qeyd edilib.

"Belə statistikaya heç birinci siniflər arasında da rast gəlmək olmaz"

Təhsil üzrə ekspert Nadir İsrailov da ortaya çıxan qənaətlə razılıqsızdır:

"Belə araşdırma müxtəlif qurumlar tərəfindən aparılıb da, ölkəmizdə dördüncü sinifdə oxuyan hər beşinci şagirdin oxuya bilmədiyini haqqında deyilənlər inandırıcı səslənir. Məncə, bunu demək, ədalətsizlik olar. Belə statistikaya heç birinci siniflər arasında da rast gəlmək olmaz".

Ekspertin sözlərinə görə, uşaqların 75 faizi məktəbəhazırlığa cəlb edilən bir ölkədə bu göstəriciyə inanmaq mümkün deyil: "Ölkədə uşaqların savadlılıq səviyyəsinin artırılmasına yönəlməmiş bir sıra tədbirlər görülür, məktəbəqədər təhsilə xüsusi diqqət ayrılır. 2020-ci ilə kimi uşaqların 90 faizinin məktəbəqədər təhsillə təmin olunması planlaşdırılır".

Təhsil sahəsində yeni qanun

Bəxtiyar Əliyev: “Ümumi təhsili yalnız məktəblə bağlamaq doğru deyil”

⇐ Əvvəli səh.1

Ruhiyə DAŞSALAHLI

Təbii ki, bu, ümumiyyətlə, götürüldükdə belədir. Fərdi bacarıq, qabiliyyət və istedadı olanlar bu hesabatı aid edilmirlər. Ölkəmizdə peşə təhsili ilə bağlı da indiyədək qanunvericilik bazasını möhkəmləndirən xüsusi bir qanun olmayıb. Ayrı-ayrı təlimatlar, əsasnamələr, qaydalar var idi. Bilirsiniz ki, ölkənin sürətli iqtisadi inkişafı ilk növbədə peşə təhsilinin inkişafını zəruri edir. 2013-cü ildə qəbul edilən “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası”nda peşə təhsili prioritet idi və yüksək standartlara cavab verən “Peşə təhsili haqqında” Qanun qəbul edildi. Artıq bu qanun əsasında ölkədə peşə təhsilinin inkişafına yeni bir təkan verildi. İndi bütün münasibətlər qanunvericiliklə tənzimlənir və heç kim bu qanundan kənara çıxma, münasibətləri məhdudlaşdırma bilməz. Nəticədə peşə təhsili sahəsində işlərin sürətlə həyata keçirilməsinə şərait yarandı. Və nəhayət, əhalinin böyük bir qismini əhatə edən “Ümumi təhsil haqqında” Qanun Milli Məclisdə hazırlanıb müzakirəyə çıxarıldı. Bilirsiniz ki, uşaqlar 5-6 yaşından 16-17 yaşına qədər ümumi təhsil müəssisəsi ilə bağlıdır. Onların ailələrini, təhsilverənləri nəzərə alıqda, ölkə əhalisinin, demək olar ki, yarısı, hətta bütün cəmiyyət ümumi təhsillə birbaşa əlaqəlidir.

Məktəbhazırlığa da təhsilin bir səviyyəsi kimi baxa bilirik

- *Ona belə çıxır ki, “ümumi təhsil pilləsi” məktəbəqədər təhsili də əhatə edir?*

- Ümumi təhsilin səviyyələri var. 5 yaşlı uşaqların məktəbhazırlığa cəlb edilməsi ilə bağlı “Təhsil haqqında” Qanuna edilən dəyişiklik nəzərə alınmaqla ümumi təhsilin səviyyələri qanunun müvafiq maddəsində öz əksini tapıb. Qanunun 11.2-ci bəndində ümumi təhsilin səviyyələri göstərilib. Bölgü 4 səviyyə üzrə aparılıb. Bununla bağlı mübahisələr də vardı. Müzakirələr zamanı məktəbhazırlığın ümumi təhsilə aid olub-olmaması ilə bağlı fikir ayrılıqları ortaya çıxırdı. Bugünkü realıq ondan ibarətdir ki, məktəbəqədər yaşlı uşaqların sayı çox, uşaq bağçalarının sayı isə kifayət qədər azdır. Bu, bütün dünyada belədir. Uşaqların hamısını bağçalarla təmin etmək mümkün deyil. Odur ki, Azərbaycanda belə bir çıxış yolu tapılıb. Həm ölkə Prezidentinin fərman və sərəncamlarına uyğun olaraq, həm də Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə məktəbəqədər təhsil və tərbiyə müəssisələrinin yaradılması, mövcud olanların təmir edilməsi və standartlara uyğunlaşdırılması məqsədi ilə böyük işlər gedir. Artıq 5 yaşlı uşaqların məktəbəqədər təhsilə cəlb edilməsi prosesində böyük uğur əldə olunub və 75 faizə qədər məktəbhazırlığa cəlb edilib. Böyük çətinliklərə baxmayaraq, bu, həllini necə tapdı? Təbii ki, ümumi təhsil müəssisələrinin tərkibində məktəbhazırlıq qrupları yaradılmaqla. Yəni Təhsil Nazirliyi Prezidentin müvafiq sərəncamına uyğun olaraq mövcud maddi-texniki bazadan səmərəli istifadə edərək 5 yaşlı uşaqları məktəbəhazırlığa cəlb etdi. Məktəbhazırlıq, ibtidai təhsil, ümumi orta təhsil və tam orta təhsil bir təhsil müəssisəsində təmin edildi. Odur ki, biz artıq məktəbhazırlığa da təhsilin bir səviyyəsi kimi baxa bilirik və bu, qanunda da öz əksini tapdı. Bu yanaşma belə bir sual da yaratdı ki, bu, 12 illik təhsil sisteminə keçiddirmi? Düşünürəm ki, Bolonya prosesinə qoşulmuşuqsa, dünya təhsil sisteminə inteqrasiya ediriksə, uşaqların inkişaf sürətini də nəzərə alırıqsa, təhsilin fasiləsizliyi prinsipi çətinliklə keçirilməz. Hansı formada bu məsələni həll etməliyik. Hansı formada buna keçəcəyik? Bax, bu hələ konkretləşməyib. 5 yaşlıların da təhsilə bu şəkildə cəlb edilərək ümumi təhsilin bir səviyyəsinə təşkil etməsi şərti olaraq 12 illik təhsilə keçidin başlanğıcı kimi də nəzərdən keçirilə bilər. Ancaq başqa bir təşəbbüs də var ki, təmayül siniflərini 11-12-ci siniflərdə davam etdirmək olar. Məsələ burasındadır ki, ümumi orta təhsildə ümumi bütün biliklər verilir. Tam orta təhsildə ixtisaslaşma özünü göstərməlidir.

Məktəblərə sahibkarlıq fəaliyyəti üçün fürsət

- *Dünya təcrübəsində ümumi təhsil pilləsində peşə təhsilinin verilməsi də rast gəlinəndir. Azərbaycanda da ümumi təhsil pilləsində şagirdlərin məktəbdə hər hansı peşəyə yiyələnməsi ilə bağlı mülahizələr səsləndirilir. Gələcəkdə bu məsələ reallaşdırlarsa, hansı qanunla tənzimlənməlidir? Peşə təhsili və ümumi təhsillə bağlı qəbul edilən yeni qanunlar bu prosesi tənzimləyəcəkmi?*

- “Peşə təhsili haqqında” Qanun müzakirə ediləndə bütün bu məsələlər nəzərə alınmışdır. “Təhsil haqqında”, istər “Peşə təhsili haqqında”, istərsə də yeni qəbul edilən “Ümumi təhsil haqqında” qanunlarda öz əksini tapıb. Qısa müddətdə hər hansı peşəyə yiyələnmək baxımından peşə təhsili müəssisələri əvəzsizdir. Əmək bazarının çox sürətlə inkişaf etdiyini də nəzərə alsaq, cəmiyyətdə çox böyük tələbat olan peşələr var. Həmin peşələrə şagirdlərin orta məktəblərdə yiyələnməsinə də məhdudiyət qoyulmur. Yeni “Ümumi təhsil haqqında” Qanunda ümumtəhsil məktəblərinə sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirmək imkanı da verilir. Məktəblərdə peşə hazırlığını həyata keçirmək üçün emalatxanalar fəaliyyət göstərir. Bir tərəfdən məktəblilər peşə hazırlığı keçir, digər tərəfdən öz əməyi sayəsində qazana bilərlər. Şagirdlərin emalatxanalarda hazırladığı məhsullar satışa çıxarılır, qazancın bir qismi onlara, bir qismi isə məktəbin ehtiyaclarına ödənilir. Bu münasibət qanunun 31-ci - “Sahibkarlıq və innovasiya fəaliyyəti” maddəsində tənzimlənir. 31.2-ci maddədə göstərilib ki, sahibkarlıq və innovasiya fəaliyyətini təmin etmək üçün ümumtəhsil müəssisəsinin nəzdində müvafiq təcrübə-istehsalat sahələri, ödənişli əsaslarla dərmlər, maraq kursları, əlavə məşğələlər keçirilə, sərğilər təşkil oluna bilər. Bunun da əhəmiyyəti orta məktəbdə şagirdlərin təhsil ala-ala öz bilik və bacarıqlarını tətbiq etmək imkanı qazanmalarındadır. Beləliklə də, orta məktəbdə peşə seçiminin yönləndirilməsi təşkil olunur. İndiyədək şagirdlərin peşə seçimində valideynlərinin təsirinin şahidi olurduq. Yeni

qanunla uşaqlara imkan yaradılır ki, onlar öz qabiliyyətlərini, potensiallarını aşkar edə və gerçəkləşdirə bilsinlər. Peşə seçimini qabiliyyətlərinə uyğun olaraq özləri etsinlər.

- *5 fəsil, 33 maddədən ibarət yeni qanunda əksini tapan fərqli məqamlarla bağlı nə deyə bilərsiniz?*

- “Ümumi təhsil haqqında” Qanun dövlətin ümumi təhsil sahəsindəki vəzifələri, həyata keçirəcəyi siyasətdir. Dövlət təhsil müəssisələrinin yaradılması, bələdiyyə və özəl təhsil müəssisələrində şəraitin yaradılması, attestasiyanın keçirilməsi, lisenziyaların verilməsi bu qanunla tənzimlənir. Ən vacib məsələlərdən biri isə tədris dili ilə bağlıdır. 6-cı maddədə göstərilib ki, ümumi təhsil müəssisələrində tədris dili dövlət dili-Azərbaycan dilidir. Amma valideynlərin, şagirdlərin istəyi nəzərə alınaraq tədris başqa dildə də aparıla bilər. Bunun da hər hansı təhlükəli tərəfini görmürük. Azərbaycan dili, tarixi öyrənilməklə məktəblərimizdə istənilən dildə tədris təşkil edilə bilər. Tədrisi başqa dildə aparılan sinif və məktəblərdə dərslərlər Azərbaycan dövlətinin müvafiq icra orqanının müəyyən etdiyi dövlət standartları və kurikulumlar əsasında hazırlanacaq. Tədris dövlət dilində həyata keçirilən məktəblər

nın müəyyən etdiyi islahatı Azərbaycan təhsil müəssisələrinin hazırladığı ölkə vətəndaşları icra edir.

Qanunda daha bir məsələyə münasibət qətiləşib. 6 yaşlıların məktəbə cəlb edilməsində müəyyən problemlər yaranırdı. Təhsil Nazirliyinin təklifi ilə “Təhsil haqqında” Qanuna edilən düzəlişdən sonra təqvim ilinin sonunadək 6 yaşlı tamam olan bütün uşaqların məktəbə qəbulunda narahatlıqlar aradan qaldırılıb. “Ümumi təhsil haqqında” Qanunda da əksini tapan bu dəyişikliyə görə, artıq 6 yaşlı tamam olan hər bir uşaq birinci sinifə qəbul edilir.

Məktəbli geyimləri ilə bağlı da qanunda münasibət aydınlaşdırılıb. Böyük müzakirələrə səbəb olan və hamını maraqlandıran bu məsələ ümumi təhsil müəssisəsi haqqında olan 12-ci maddədə əksini tapıb. Burada qeyd edilib ki, dövlət ümumi təhsil müəssisəsində təhsilalanlar üçün müvafiq icra hakimiyyəti tərəfindən müəyyən olunan geyim formaları tətbiq edilir. Bu tətbiq birmənalı olaraq diqqətin yayınmasına, ayır-seçikliyə imkan verməyəcək, təhsilin əlçatanlığı kimi, təhsilalanlar arasında hər hansı qeyri-sağlam münasibətin aradan qaldırılmasına da öz töhfəsini verəcək. Geyim forması əxlaqa təsir edən vacib məsələdir. Vahid geyim kiçik yaşlardan uşaqları etiket qaydalarına əməl etməyə, intiza-

tər ki, beynəlxalq olimpiadalarda birinci yeri tutanlar başqa ölkələrin ali məktəblərinə dəvət olunur, bu da beyin axımına gətirib çıxarır. Bu məsələdə öndə gedən ölkələrdən biri Sinqapurdur. Bu ölkədə olimpiadaları izləyir, yüksək yer tutanlar xüsusi təqəüdlə təhsilə cəlb edilir, onlardan nəinki təhsil haqqı alınır, hətta ali məktəbi bitirəndə onları yüksək maaşlı işlə təmin edirlər. Təsəvvür edin, Sinqapur beynəlxalq olimpiadalarda nailiyyəti olan şagirdlərə öz universitetlərində təhsil imkanı ilə yanaşı, təhsil aldığı müddətdə 3000 dollar təqəüd də verir. Sinqapur kiçik ölkə olsa da, belə inkişaf edir. Azərbaycan Prezidentinin həyata keçirdiyi bu siyasət - qara qızılın insan kapitalına çevrilməsi, bu kapitalı məhz potensiallı gənclərin təhsilinə yönləndirməsi ağıllı, düzgün müəyyənləşdirilmiş siyasətdir. Beynəlxalq olimpiadalarda müvəffəqiyyət əldə edən gənclərin ali məktəblərimizdə istədiyi ixtisasa qəbul olunması, respublika fənn olimpiadalarında qalib gələnlərin isə olimpiadada iştirak etdiyi ixtisasa üzrə ali təhsilə imtahnansız giriş imkanının olması gənclər üçün böyük stimula olacaqdır. Bunları nəzərə alaraq hesab edirik ki, “Ümumi təhsil haqqında” Qanun uzun illərə hesablanmış qanundur. Bu prosesdə Təhsil Nazirliyinin, eləcə də Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin, o cümlədən komitə sədri akademik İsa Həbibbəylinin böyük əməyi var.

- *Təhsil sistemində nail olunmağa çalışılan və ən çox narahatlıq doğuran məsələlərdən biri valideyn-müəllim-məktəb münasibətləridir. Yeni qanun valideynlərin məktəblə münasibətlərini dəyişən, onları təhsil prosesinin əsas iştirakçısına çevirə biləcəkmi?*

- Əlbəttə. 24-cü maddədə ümumi təhsil sahəsində valideynlər və digər qanuni nümayəndələrin hüquq və vəzifələri əksini tapıb. Ümumi təhsili yalnız məktəblə bağlamaq doğru deyil. Təlim və tərbiyə prosesi həm də ailə ilə bağlıdır. Ona görə də məktəbdə ailənin, müəllim-şagird-valideyn vəhdəti əsas prinsiplərdən biri olub. Qanun bu sahədə olan çətinliklərin hüquqi yolla həll edilməsinə, təhsilverənlərin və təhsilalanların hüquqlarının tənzimlənməsinə, eyni zamanda həyata keçirilən islahatların məhz qanuni baza əsasında tənzimlənməsinə tam imkan verir.

Bu, pis nümunə, təhlükəli tendensiyadır

- *Təhsil haqqında qanunların qəbulunda deputatlar xüsusi fəallıq nümayiş etdirirlər. Bu qanunun qəbulunda fikir ayrılığına səbəb olan və əksinə, sözbirliyi müşahidə edilən məsələlər hansılar idi?*

- Ziddiyyətli məqamlar az idi. Təkliflər daha çox oldu. Qanunun predmeti olmayan məsələlərlə bağlı təkliflər qəbul edilmədi. Məlumdur ki, hər xırdalığın qanunda əksini tapması mümkün deyil. Ancaq həmin təkliflər və geniş müzakirələr sayəsində qanunda boşluq yaranmadı. Elə məsələlər də vardı ki, tək-tək də olsa, fikir olaraq səsləndirildi. Məsələn, yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi beynəlxalq fənn olimpiada qaliblərinin ali məktəblərə imtahnansız qəbul olunması ilə bağlı maddəni digərlərinin hüquqlarının pozulması kimi dəyərləndirənlər də oldu. Əslində isə bunun belə olmadığı cəmiyyətdə çoxuna bəllidir. Bu, stimuldur. Yaxşıya verilən dəyərdir. Gəncliyə daha yaxşı oxuması, nümunəvi olması üçün bir çağırışdır. Əslində, ədalətliklərinin prinsipi. Məhz ədalətə baxanda, ən yüksək nailiyyəti olanla heç bir nailiyyəti olmayanı bərabərləşdirmək ədalətsizlikdir. Bu, pis nümunə, təhlükəli tendensiyadır. Tərbiyədə ən vacib metodlardan biri nümunədir. Yaxşılar nümunə olmalıdır. Prezident təqəüdü niyə təsis olunub? Ən yaxşıya Prezident təqəüdü, adlı təqəüdlər verilir. Bu, onları stimullaşdırmaq, daha yaxşı oxumağa həvəsləndirmək üçündür.

Pedaqoji işçilərə şamil edilən bütün imtiyazlar orta məktəblərdə çalışacaq müəllim köməkçiləri, məsləhətçilər, tərbiyəçilər, defektoloq, loqopedlərə də tətbiq ediləcək. Yəni, 21.0.3 maddəsində ümumi təhsil prosesinin iştirakçıları müəyyən edilir və bu prosesdə iştirak edən pedaqoji işçilər siyahısında çağırışqədərki hazırlıq rəhbərləri, praktik psixoloqlar, sosioloq-pedaqoqlar, uşaq birliyi rəhbərləri, laborantlar, sosial xidmət sahəsinin işçiləri, metodistlər, təhsili idarəetmə orqanlarının aparıcı struktur bölmələrinin əməkdaşları, təhsil müəssisələrinin təlim-tərbiyə işi ilə məşğul olan rəhbərləri də sadalanır.

də daxil olmaqla, 11 ildir ki, ümumi təhsil müəssisələrində dərslər yeni proqram əsasında həyata keçirilir. Nəticədə bu ildən başlayaraq şagirdlərin ali məktəblərə qəbulu prosesində yekun attestasiyanın və qiymətləndirmənin prinsipləri dəyişdirildi. Artıq abituriyentlərin həm orta məktəbdəki nailiyyətləri nəzərə alınacaq, həm də ali məktəbə qəbul imtahanlarında göstərdiyi nəticələr. Bunun da müsbət nəticələri ümumi təhsil müəssisələrində hiss ediləcək. İndiyədək ali təhsil müəssisələrinə qəbul imtahanlarında abituriyentlərin orta məktəbdəki nəticələri sanki ayrı bir proses kimi nəzərə alınmırdı. Bu da müəyyən problemlərə gətirib çıxarırdı. Məsələn, təhsilin fasiləsizliyi prinsipi pozuldu. İkinci bir tərəfdən isə yanlış fikir formalaşdı ki, orta məktəbdə oxumağın, qiymətlərin heç bir əhəmiyyəti yoxdur. Bu da məktəbdən yayınmalara, repetitorluğun məktəbin ötinə keçməsinə səbəb olurdu. Bu məsələ artıq həllini tapacaq.

Bir məqama da toxunmaq istəyirəm. Cəmiyyətdə bəzən repetitorluq haqqında yanlış fikir formalaşır. Elə hesab edirlər ki, repetitorluq qətiyyətlə pislənilir və qadağan edilir. Ancaq bunu qadağan etmək olmaz. Hər hansı şəxs əlavə məşğul olmaq istəyirsə, bu, onun hüququdur. Problem ondadır ki, ali məktəblərə, yaxud peşə məktəblərinə qəbulun prinsipi tamamilə başqa idi. Yeni sistem bu problemləri aradan qaldıracaq. Artıq şagirdlər üçün peşə və ya ali məktəblərə getmək önəmlidirsə, onlar orta məktəbdə daha yaxşı oxumağa çalışsalar. Son 5 ilin nəticələrinə nəzər yetirsək, ümumi təhsil müəssisələrində keyfiyyət göstəriciləri dinamik olaraq yüksəlib. Yeni sistem bu yüksəlişi daha da artıracaq. Təhsil sistemində əldə edilən bu vəhdət Təhsil Nazirliyinin çox uğurla həyata keçirdiyi siyasətdir. Ancaq bu proses ağırdır. Təhsildə islahatların nəticəsini dərhal görmək mümkün deyil. Məktəbəqədər təhsildən başlayıb ali təhsilə qədər gedən yolun nəticəsini kədr işə başlayan sonra hesablaşmaq mümkün olur. Lakin bir şeyi əminliklə qeyd edə bilirik ki, ölkə iqtisadiyyatında irəliləyiş varsa, deməli, burada təhsilin də payı var. Çünki dövlət başçısı-

ma sövq edir. Məsuliyyətlik və intizamlılıq formalaşır. Məsuliyyət, intizam varsa, deməli, insanda iradənin inkişafı elementi var. İradə nə qədər güclü olarsa, uşaqların intellektual inkişafı gücün müsbət şəraitə yaranır. Beləliklə, vahid geyim həm də şəxsiyyətin, gələcək mütəxəssisin güclü xarakterinin uşaqlıqdan formalaşmasına xidmət edir. Ümumi təhsil haqqında dövlət sənədinin verilməsi, təhsil fəaliyyətinin lisenziyalaşdırılması, ümumi təhsil müəssisələrində təhsilalanların attestasiyası, təhsil müəssisəsində çalışan, təhsil prosesinə cəlb edilən şəxslərə pedaqoji işçi statusunun verilməsi də qanunda əksini tapan məsələlər siyahısında önəmliyi ilə seçilir.

Pedaqoji işçilərə şamil edilən bütün imtiyazlar orta məktəblərdə çalışacaq müəllim köməkçiləri, məsləhətçilər, tərbiyəçilər, defektoloq, loqopedlərə də tətbiq ediləcək. Yəni, 21.0.3 maddəsində ümumi təhsil prosesinin iştirakçıları müəyyən edilir və bu prosesdə iştirak edən pedaqoji işçilər siyahısında çağırışqədərki hazırlıq rəhbərləri, praktik psixoloqlar, sosioloq-pedaqoqlar, uşaq birliyi rəhbərləri, laborantlar, sosial xidmət sahəsinin işçiləri, metodistlər, təhsili idarəetmə orqanlarının aparıcı struktur bölmələrinin əməkdaşları, təhsil müəssisələrinin təlim-tərbiyə işi ilə məşğul olan rəhbərləri də sadalanır. Qanunla artıq pedaqoji işçilər sayılacaqlarından onların əməkhaqqı artımı, məzuniyyət məsələləri həll edilir. Onlar artıq Təhsil Nazirliyi tərəfindən həyata keçirilən qiymətləndirilmə, sertifikatlaşdırma ilə bağlı islahatlardan kənarda qalmaqacaq, nəticədə maaşları müvafiq qaydada artacaq. Yəni, pedaqoji işçi sayılmayanların əməkhaqqının artırılmasının hüquqi mexanizmi indiyədək bir qədər qeyri-dəqiq idi. Yeni qanunla bu mexanizm artıq var. Nəzərdə tutulub ki, pedaqoji işçilərə tətbiq edilən qayda onlara da aid ediləcək.

- *Beynəlxalq və respublika fənn olimpiadalarında birinci yer tutanlara tətbiq edilən güzəştlər bu qanunda yer alırmı?*

- Müzakirələrdə ən çox fikir ayrılığı müşahidə edilən məsələlərdən biri də məhz bu idi. Halbuki dünya təcrübəsi gös-

Dərslərini Amerika kurikulumu ilə keçən müəllim

Günel Baxşəliyeva – 7 noyabr 1983-cü ildə Yevlax şəhərində anadan olub. 2000-ci ildə orta məktəbi bitirib. Elə həmin ildə ali məktəblərə keçirilən qəbul imtahanlarında iştirak edərək Lənkəran Dövlət Universitetinin (LDU) biologiya fakültəsinə daxil olub. LDU-nu 2004-cü ildə fərqlənmə diplomu ilə bitirdikdən sonra Bakı Dövlət Universitetinin “İnsan və heyvan fiziologiyası” ixtisası üzrə magistraturasına daxil olub. Amerikanın Təhsil və Mədəniyyət Departamentinin – “Təhsildə Keyfiyyət və Nailiyyət proqramı”nın (TEA program) qalibi olan 3 müəllimdən biridir və Birləşmiş Ştatlarda təlimlərdə iştirak edib.

Tanıtım

Oruc MUSTAFAYEV

Ölkəmizdə müəllim peşəsinin nüfuzunun artırılması istiqamətində görülən davamlı işlər Azərbaycan gənclərinin bu sahədə öz uğur hekayələrini yazmaları ilə müşayiət olunmaqdadır. Bu sırada biz yenilikləri pedaqoji fəaliyyətində həvəslə tətbiq edən, daim özünü inkişaf etdirən novator müəllimləri görürük. Onlardan biri də hazırda Yevlax rayonunda işləyən biologiya müəllimi Günel Baxşəliyevadır.

2 hədəf və seçilən 3 müəllimdən biri

Bakı Dövlət Universitetində oxuduğum illərdə həm magistr dərəcəsinə fərqlənmə diplomu ilə bitirməyi, həm də ingilis dilinə mükəmməl yiyələnməyi qarşıma məqsəd qoymuşdum. Ona görə də bütün diqqətimi təhsilə yönəlmişdim. Nəhayət, 2007-ci ildə həm magistratura təhsilimi fərqlənmə diplomu, həm də üç il ərzində oxuduğum İngilis dili kursunu yüksək nəticə ilə bitirdim.

Məktəbdə 12 illik pedaqoji fəaliyyət dövrümdə bir neçə dəfə rayon səviyyəsində müasir təlim metodları və İKT vasitələrini tətbiq etməklə biologiya fənnindən “açıq dərslər” təşkil etmişəm. “Açıq dərslər”lərin təşkilində fəal iştirak etdiyim üçün məktəb rəhbərliyi tərəfindən bir neçə dəfə fəxri fərmanla təltif olunmuşam. Məktəbimizdə dəqiq elmləri tədris edən müəllimlər arasında ingilis dilini üstün səviyyədə bilən müəllim kimi 2017-ci ildə Amerikanın Təhsil və Mədəniyyət Departamentinin təşkilatçılığı ilə orta məktəb müəllimləri üçün TEA (“Təhsildə Keyfiyyət və Nailiyyət”) proqramında özümü sınaqqa qərarına gəldim və proqramın qalibi olaraq seçildim. Qeyd etmək istərdim ki, 80-dən çox ölkənin orta məktəb müəllimlərinin qatıldığı 6 həftəlik proqramda Azərbaycandan uğurlu müsahibəsinə və TOEFL imtahan nəticəsinə görə seçilən üç şanslı müəllimdən biri oldum. Amerikanın təhsil sahəsində ən öndə gedən ştatlarından biri olan, dünyaca məşhur Harvard Universitetinin yerləşdiyi Massaçusets ştatında 6 həftəlik təlim fəaliyyəti dövründə Massaçusets Universitetində, Lovell Universitetində və Chelmsford adına orta məktəbdə (High School) biologiya dərslərində iştirak etmək, amerikalı həmkarlarımla müqayisəli şəkildə təlim üsullarını və metodlarını öyrənmək və bölüşmək imkanı qazandım. Təlimlərdə mən nəinki dil, texnoloji bacarığımı inkişaf etdirdim, eləcə də Amerikanın mədəniyyəti, tarixi, adət və ənənələri, insanların düşüncələri, həyat tərzi və s. haqqında bu qısa vaxtda çox şey öyrəndim. Orada professorların tələbələri ilə çox sadə davranması, onlara bacardığı qədər kömək göstərməsi də diqqətimi cəkirdi.

Amerika auditoriyasına Azərbaycan həqiqətlərini çatdırdım

Amerikanın nüfuzlu ali məktəblərindən olan Massaçusets Texnologiya İnstitutu (MIT) və onun nəzdində olan orta məktəblərdə baş tutan təlimlərin Azərbaycan həqiqətlərini

qətlərinin Amerika auditoriyasına, təhsil ictimaiyyətinə çatdırılmasında çox böyük əhəmiyyəti oldu. Bu universitet və məktəbdə Azərbaycanla bağlı təqdimatlarla çıxış etdim. Təqdimatlarımda doğma Vətənimin tarixi, mədəniyyəti, adət və ənənələri haqqında ölkənin ən nüfuzlu ali məktəblərindən sayılan MIT-in professor-müəllim, tələbə heyətinə və eləcə də şagirdlərə yüksək fəxr hissi ilə məlumatlar verirdim. Çıxışlarımda ölkəmizi tanıdır və hər fürsətdə torpaqlarımızın 20 faizinin düşmənlə tapdığı altında olduğunu bu ölkənin savadlı nəslinin diqqətinə çatdırmağa çalışırdım. Onu da deyim ki, şagirdlərin çoxu ölkəmizi tanıyır, mənə ölkəmizlə bağlı suallar verirdilər. Bununla belə, həm Vaşinqtonda, həm də Massaçusets ştatında müəllimlərə iki dəfə təmsil etdikləri ölkəni, onun tarixi və mədəniyyətini tanımaq üçün təhsil sərəfəsi təşkil olundu. Bu sərəfiyə ştatın ayrı-ayrı ali və orta təhsil müəssisələrindən müəllim və tələbə heyəti dəvət olunmuşdu. Biz bu sərəfidə müxtəlif ölkələrin tarixi və mədəniyyəti ilə tanış olduq və ölkəmizə aid milli atributları amerikalılarla bölüşdük.

Azərbaycanı hər kəsə sevdirdiyim üçün çox xoşbəxtəm

Professor-müəllim kollektivinə, orta məktəbdə olan müəllim və şagirdlərə, 21 ölkədən olan, əməkdaşlıq etdiyim xarici həmkarlarıma Xocalı faciəsi haqqında məlumat

Həmişə şagirdlərimə “edə bilmərəm, mümkün deyil” düşüncəsini atıb, “edə bilərəm, öyrənə bilərəm, həllini tapa bilərəm” kimi parlaq və nikbin “linza” ilə ətrafa baxmalarını tövsiyə edirəm. Biz müəllimlər şagirdlərin düşüncə və davranışının formalaşmasında bir modelik. Ona görə də biz nəinki yalnız dərslərdə, həm də onların sosial olaraq cəmiyyətdə Vətəninə və xalqına layiqli bir şəxsiyyət kimi formalaşmasında da bir fasilitator olaraq böyük rol oynayırıq.

verib, onlara və digər çox sayda tanış olduğum insanlara bu faciəni özündə əks etdirən məlumat xarakterli əlyazmalar paylayıb, videoçarxlar nümayiş etdirdim. Həmin gün amerikalı dostların və əcnəbi həmkarların mənə dəstək olub, Xocalı faciəsini genosidin ən dəhşətli forması adlandıraraq, hətta Ermənistanın işğalçılıq siyasətini ifşa edən süarları əllərində tutub mənimlə bərabər şəkil çəkdirməkdən belə çəkinmədilər.

Orda olduğum müddətdə doğma Azərbaycanı hər kəsə sevdirdiyim üçün çox xoşbəxtəm! Mən təkcə Amerikaya yox, 80 ölkədən olan müəllimlərin təmsalında həmin ölkələrə də sanki baş çəkmişəm. Beynəlxalq treninqlərdə iştirak etmək müəllimin liderlik qabiliyyətini, özünəinam hissini, pedaqoji sahədə bacarıqlarını daha da möhkəmləndirir. İstər beynəlxalq, istərsə də yerli treninqlərdən sonra insan nələrsə öyrənir və hansısa yeni bacarıqları özündə kəşf etmək imkanı duyur.

“Knowledge is Power” (“Bilik gücdür”)

Amerikada əldə etdiyim bilik və bacarıqlarımı həmkarlarım və şagirdlərimlə bölüşmək mənim üçün daha bir maraqlı hissidir. 2018-ci ildə ABŞ hökumətinin maliyyəyələşdiriyi və ABŞ-in Azərbaycandakı səfirliyinin Beynəlxalq Təhsil üzrə Konsulluğu tərəfindən təşkil edilən “Knowledge is Power” (“Bilik gücdür”) adlı kiçik həcmli təqəüd proqramında Bakı və regionlarda məskunlaşmış məcburi köçkün məktəblərində şagirdlərə yardım kimi 2 il müddətində ingilis dilini tədris etmək nəzərdə tutulub. Hazırda Yevlaxda da Kəlbəcərdən olan köçkün ailələrinə mənsub uşaqların təhsil aldığı məktəbdə həftədə iki dəfə ABŞ-da fəaliyyətdə olan kurikulum əsasında dərslər mənim tərəfindən tədris edilir.

Yenilikçi müəllim necə olmalıdır?

Həmişə şagirdlərimə “edə bilmərəm, mümkün deyil” düşüncəsini atıb, “edə bilərəm, öyrənə bilərəm, həllini tapa bilərəm” kimi parlaq və nikbin “linza” ilə ətrafa baxmalarını tövsiyə edirəm. Biz müəllimlər şagirdlərin düşüncə və davranışının formalaşmasında bir modelik. Ona görə də biz nəinki yalnız dərslərdə, həm də onların sosial olaraq cəmiyyətdə Vətəninə və xalqına layiqli bir şəxsiyyət kimi formalaşmasında da bir fasilitator olaraq böyük rol oynayırıq.

həvəslə, maraqla izləmişkən, bu gün həmin cizgi filmlər çox uşağa maraqsız gələ bilər və onlar daha yüksək texnologiya əsasında hazırlanmış və müasir dövrlə dəbəlşən bir cizgi filmini izləməyi üstün tutacaqlar. Bu sadə misal ona görə çəkirəm ki, biz müasir dövrdə olan uşaqların marağını, dünyaya baxışını mütləq nəzərə almalıyıq. Biz buna məcburuz. Çünki zaman özü onu bizdən tələb edir.

Öyrətmək ömürboyu öyrənmək deməkdir

Hesab edirəm ki, müasir müəllimdə özünəinam hissi güclü olmalıdır. Özünə inanmayan müəllim qarşı tərəfdə olan istər həmkarında, istərsə də şagirdlərində bu hissi yaratmağa və gücləndirməyə dəstəklə olacaq.

İkinci ən əsas hesab etdiyim keyfiyyət müasir müəllimdə ünsiyyət bacarığıdır. Çünki müasir təlimdə düzgün ünsiyyət bacarıqları ön planda olmalıdır. Müəllim-şagird münasibətinin düzgün formada qurulması dərslərdə sağlamlıq mühitinin yaranmasına və qarşıya qoyulmuş məqsədə düzgün irəliləməyə yardım edəcək.

Mənim fikrimcə, öyrətmək ömürboyu özü öyrənmək deməkdir. Öyrənmək üçün həmişə, hər zaman nələrsə var. İnnovativ müəllim olmaq yeni nələrsə fərqli üsullarla, texnologiya tətbiq edərək və ya nələrsə rəngli kağızlar üzərində sadəcə nəzəri biliklər şəklində şagirdlərə əzbərlətməklə bitmir. Yenilikçi müəllim şagirdlərində yaradıcı bir təkəkkürü formalaşdırmağa imkan verən dərslər modeli qurmağa və onlarda əməkdaşlıq bacarıqlarını inkişaf etdirməyə müvəffəq olmalıdır. Biz şagirdlərə nəinki məktəbdə, eyni zamanda həyatda uğur qazanmağın nəzəri və rəqəmsal biliyini verməliyik.

Peşəkar uğurun açarı

Müasir dövrdə dünyada ingilis dilində tədrisin əhəmiyyəti xüsusi önəm kəsb edir. Buna görə də biz müəllimlər ən qabaqcıl təhsil resurs və ədəbiyyatların ingilis dilində olmasını nəzərə almalı və dil biliklərimizi zənginləşdirməliyik. İngilis dili beynəlxalq dil kimi dünyaya çıxışdır. Yəni peşəkar uğurun açarını bu dili hesab etmək olar. Mən ingilis dili vasitəsilə peşəkar platforma kimi tanınan LinkedIn-də təhsil sahəsində geniş təcrübəyə malik, bütün dünyadan olan müəllim və professorlarla əməkdaşlıq edir, onların təcrübələrindən bəhrələnirəm. Əgər bu dili bilməsəydim, onda zamanın nəbzini tuta bilməz və mənə lazım olan müasir təlim metodlarından, elmdə olan yeniliklərdən xəbərdar olmazdım. İngilis dilində bir atalar sözünü Azərbaycan dilinə tərcümə edərdim: “Nə qədər çox dil bilirirsinizsə, bir o qədər də insansınız”.

Beynəlxalq müsabiqədə iştirak edəcək bir qrup tələbə ilə görüş

Məhkəmə müsabiqəsi hər il Beynəlxalq Hüquq Tələbələri Assosiasiyası tərəfindən Vaşinqtonda təşkil olunur

Bakı Dövlət Universitetinin rektoru vəzifəsini icra edən, təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov Beynəlxalq Hüquq Tələbələri Assosiasiyası (ILSA) tərəfindən təşkil olunan “Philip C.Jessup” beynəlxalq məhkəmə müsabiqəsində iştirak etmək hüququ qazanmış BDU-nun Hüquq fakültəsinin bir qrup tələbəsi ilə görüşüb.

F.Qurbanov dünyada ən nüfuzlu beynəlxalq məhkəmə müsabiqələrindən olan və hər il Amerika Birləşmiş Ştatlarının Vaşinqton şəhərində keçirilən “Philip C.Jessup” beynəlxalq məhkəmə müsabiqəsində

iştirakın əhəmiyyətini qeyd edərək tələbələrə təbrik edib. Bildirib ki, məqsədi tələbələrə vəkillik, hüquqi yazı və araşdırma qabiliyyəti, akademik danışıq üslubu və bu kimi digər mühüm keyfiyyətləri inkişaf etdirmək olan bu müsabiqədə iştirak həm də ölkəmizi beynəlxalq arenada layiqincə təmsil etməyə imkan yaradacaq.

Səmimi qarşılanmaya görə minnətdarlıqlarını bildirən tələbələr “Philip C.Jessup” beynəlxalq məhkəmə müsabiqəsində aktiv olacaqlarını, ölkəmizi və Bakı Dövlət Universitetini layiqincə təmsil edəcəkləri-

ni vurğulayıblar.

Qeyd edək ki, “Philip C. Jessup” Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinin (International Court of Justice) simulyasiyasıdır. Amerikan hüquqşünası, diplomat Philip C. Jessup-in adını daşıyan müsabiqə ilk dəfə 1960-cı ildə Harvard Universitetinin iki komandası arasında keçirilib və 1968-ci ildən etibarən dünya ölkələrinin komandalarını toplaya bilib.

Müsabiqədə hazırda 100-ə qədər ölkə 3000-ə yaxın tələbə ilə təmsil olunur.

Tvinninq layihəsi çərçivəsində avropalı ekspertin səfəri

Avropa Komissiyasının “Azərbaycanda ali təhsilin gücləndirilməsinə dəstək” adlı Tvinninq layihəsi çərçivəsində növbəti ekspert missiyası ölkəmizə səfər edib.

Layihənin “Seçilmiş milli təhsil proqramlarının kompetensiyalara əsaslanan yanaşmanı özündə əks etdirməsi məqsədi ilə yenidən hazırlanması” adlı birinci komponenti çərçivəsində ölkəmizə gələn ekspert missiyasına Latviyanın Riqə Stradins Universitetinin Tədris məsələləri üzrə prorektoru Tatyana Koke daxildir.

Missiyanın məqsədi prioritet ixtisaslar üzrə ali təhsil proqramlarının ötən missiyalar zamanı hazırlanmış yeni formatının nəzərdən keçirilməsi, təkmilləşdirilməsi və pilot ali təhsil müəssisələrində sərəştə

əsaslı, tələbə yönümlü təhsil proqramlarının işlənməsi sahəsində potensialın artırılmasıdır.

Missiya çərçivəsində sözügedən təhsil proqramlarının yeni formatının təkmilləşdirilməsi istiqamətində iş aparılıb. Bundan başqa, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti və Azərbaycan Texniki Universitetində professor-müəllim heyətinin iştirakı ilə seminarlar keçirilib.

Ekspert tərəfindən Latviya ali təhsil məkanının Bolonya prosesinə qoşulması təcrübəsi, həmçinin təhsil proqramlarının sərəştə əsaslı və tələbə yönümlü təlim nəticələrinin formalaşdırılması ilə bağlı təqdimatlar edilib. Hər iki təqdimat seminar iştirakçıları tərəfindən böyük maraqla qarşılanıb.

İngilis dilinin tədrisində Kallan metodunun tətbiqi

Aygün ƏSGƏROVA,
Naxçıvan Müəllimlər İnstitutunun
ingilis dili müəllimi

Ümummilli lider Heydər Əliyev dilimizi yüksək qiymətləndirərək çıxışlarında qeyd etdiyi kimi, hər bir xalqın milliliyini, mənəvi dəyərlərini yaşadan, inkişaf etdirən onun dilidir. Dahi rəhbərin fikrincə, hər bir xalq öz dili ilə yaranır. Ancaq xalqın dilini yaşatmaq, inkişaf etdirmək və dünya mədəniyyəti səviyyəsinə qaldırmaq xalqın qabaqçıl adamlarının, elm, bilik xadimlərinin fəaliyyəti nəticəsində mümkündür. Heydər Əliyev öz ana dilini bilməyənləri şikəst adamlar adlandırdı. Şübhəsiz, ana dili bizim varlığımızı, kimliyimizi, şəxsiyyətimizi sübut edən əsas “pasport”dur. Buna baxmayaraq, hazırda dünyaya inteqrasiya etmək, mədəniyyətlər arası əlaqələr və fərqli dünyagörüşləri tuta bilmək, üfqi genişləndirmək üçün bir və ya bir neçə xarici dili bilmək bacarığı zamanın tələbinə uyğun prioritet məsələlərdəndir. Afənali filosof Sokratın da məşhur aforizminə istinad etsək, neçə dil bilir-sənə, o qədər adamsan.

Zamanın nəbzini tutmaq, müasir dövrlə ayaqlaşmaq üçün ingilis dilini öyrənmək zəruri əhəmiyyət kəsb edir. Başqa dillərdən danışan insanlar arasında orta ünsiyyət vasitəsi kimi ilk “beynəlxalq ortaq dil” statusunu qazanıb. İngilis dili dünyanın ən çox danışılan və eyni zamanda öyrənilən dilidir. Hazırda dünya üzərində internet resurslarının və çap olunan kitabların 80% - dən çoxu ingilis dilində olduğuna görə bu dili öyrənmək zərurəti yaranır.

Əcnəbi dillərin, xüsusilə də, ingilis dilinin tədrisində bir neçə metod və üsullardan istifadə olunur. Müasir dövrdə dünyada ənənəvi üsullardan

fərqli olaraq geniş yayılan və tətbiq olunan tanınmış metodlardan biri “Kallan metodu”dur (ing. Callan method). Kallan metodu ingilis dilini öyrədən təhsil sistemləri arasında seçilən, həssas, kompleks bir nümunə olub əsas üstünlüyü və diqqəti şifahi nitqə yönəldən, tətbiq edilməsi son dərəcə rahat və axıcı İngiltərə patentli bir dili programıdır. Bu metodla müəllim xarici dili öyrənlərin dinləmə və danışmaq qabiliyyətini inkişaf etdirməklə yanaşı, onu asan, əyləncəli, sürətli və praktik yolla qarşısına məqsəd qoyaraq tədris edir. Bu termini elmə ilk dəfə 1960-cı ildə İngiltərədə Robert Kallan götürmüş və az müddətdə digər dərslər proqramları və vəsaitləri ilə müqayisədə daha əlverişli olduğunu sübut edə bilmişdir. Onun fikrincə, bu üsulla qısa müddətdə ingilis dilini həm danışmaq, həm də dinləmə baxımından əcnəbilərə asan yolla öyrətmək olar. Hətta dünyanın ən böyük şirkətləri olan IBM, Fiat, Olivetti, Philips, Honeywell kimi tanınmış markaların dil öyrənmək üçün öz sistemlərinə daxil etdikləri, üstünlük verdiyikləri və məsləhət gördükləri metoddur. Bir faktı qeyd etmək lazımdır ki, ilk dəfə yalnız bu metoddan istifadə edərək tədris edilən dil məktəbi 50 il bundan əvvəl London şəhərində açılmışdır və hazırda Callan School (Kallan məktəbi) Avropanın ən böyük özəl dil məktəbi hesab olunur. Məktəbin 120 sinif otağı, 120 müəllimi var, hər il orta hesabla London məktəbində 3500, 5 qitədə, 23 ölkədə olan 400 filialında isə

milyonlarla tələbəyə bu üsulla ingilis dili az müddət ərzində asan yolla öyrədilir. Türkiyədə, Azərbaycanda bəzi dil kursları və özəl dil məktəblərində Kallan metodundan geniş istifadə olunur. Yaşından asılı olmayaraq ana dili ingilis dili olmayan hər bir kəs üçün son dərəcə asan, sürətli və olduqca maraqlı metoddur. Dərs müddətində təkrar etmə və sürət aparıcı rol oynayır və bu iki məfhum dili yaxşı mənimsəməyə zəmanət verir. İngilis dilini öyrənmək istəyən hər bir kəs bu metodla digərləri ilə müqayisədə dörd dəfə az vaxta və pula qənaət edərək öyrənə bilər. Əgər xarici dil bu üsulla mənimsənilərsə, qısa müddətdə dili öyrənmək normal danışmaq sürəti ilə, yəni fasilə vermədən danışa bilər, çünki ilk gündən tələbənin dinləyib anlama qabiliyyəti təkmilləşdirilir. Sadəcə 100 akademik saata (dil səviyyələri görə 400 saata qədər artırıla bilər) əvvəldən ingilis dili bilməyən tələbəni dil səviyyəsinə müəyyənəndirən Kembridc hazırlığı (Cambridge Preliminary) adlanan beynəlxalq imtahan səviyyəsinə qədər gətirib çatdırıla bilər.

Kallan metodunun başlıca diqqət yetirdiyi məsələlərdən biri də ana dilində düşünmədən birbaşa danışmağı təmin etməkdir. Eyni zamanda geniş istifadə olunan praktik lüğət bazası ilə dil zənginləşdirilir və sürətli danışmaq imkanları yaradaraq qrammatik quruluşların tədrisinə yer verilmir. Məqsəd çətin, bəzən də maraqsız qrammatik qaydaların tədrisinə fikri yönəltməmək, şifahi danış-

ğa üstünlük verərək dilə yiyələnməkdən ibarətdir.

Dərs müddətində digər metodlardan fərqli olaraq, Kallan metodunda əsas diqqət danışmağın üzərində cəmlənir, müəllim tələbələrə vaxtaşırı qrammatik bilikləri, intonasiya, tələffüz səhvlərini düzətməklə şifahi nitqi təkmilləşdirir. Oxuyub anlamamı müntəzəm olaraq mətn oxumaqla və düzgün yazı yazmağı praktiki yazımla inkişaf etdirir. Bu metodun başqa bir üstünlüyü balaca qapalı siniflərdə əsasən dörd, çox olarsa on, ya on iki nəfərdən artıq olmayan tələbələrə maksimum səviyyədə danışmaq dil bacarıqlarını yüksəltməkdir. İngilis dilini öyrənməyin, fasilə vermədən, düşünmədən danışmağın əsas sirri təkrar, təkrar və yenə də təkrar etməkdir.

Kallan metodunun tədris üsullarından biri də mükəmməl səviyyədə danışmağı nail olmaq üçün ilk dərs gündən müəllimin tələbələrə çox sürətli olmayan, təqribən bir dəqiqədə 200 - 240 söz civarında yalnız ingiliscə danışmasıdır. Müəllimin danışdığı dərslərin maraqsız keçməsinin qarşısını alır, tələbənin cümlələri fikrində öz ana dilinə tərcümə etməsinə mane olur, eyni sözləri təkrar - təkrar eşitməyə şərait yaradır. Bu yolla ingilis dilini sinif otağından kənar da anlayıb başa düşülməsi asanlaşır və dilin sürətlə mənimsənilməsi təmin edilir. Yuxarıda qeyd etdiyim kimi, müəllim dərslərdə aparıcı rol oynayır, mümkün qədər sürətli danışmaq keyfiyyətli dərslərin “açar”ı hesab olunur,

bu səbəbdən Kallan metodu ilə dərsi, yaxşı olar ki, ana dili ingilis dili olan və ya bu dili mükəmməl səviyyədə bilən şəxs tədris etsin. Eyni zamanda bu metodda ev tapşırığı olmur, bütün üsul və vasitələrdən yalnız dərs zamanı istifadə edilir, yeni dərsi dərslərdə öyrədən bir sistemdir. Bununla yanaşı, müəllim istənilən dərs vəsaitindən deyil, Kembridcəndən tövsiyə etdiyi orijinal və xüsusi olaraq bu kurs üçün yazılmış kitab və materiallardan istifadə etməklə dili tədris edir. Nəzərə çatdırmaq ki, bu kitablar heç bir kitab köşklərində və mağazalarda satılmır, yalnız rəsmi saytdan ödəniş edilərək alınır.

Bəs sözügedən metod dərslərdə necə tətbiq edilir? Dərs müddətində hər kəsdən sual müəllim iki dəfə soruşur. Tez və sürətli cavab ala bilmək və tələbəni danışmağa sövq etmək üçün müəllim müəyyən ipuçları da verə və ya sualın cavabını özü də deyər bilər. Tələbə tərcüməçi olmadan suala cəld cavab vermək üçün refleksiv təlim keçir. Kallan metodunda orta hesabla dil öyrənmək üçün tələbə hər dərsdə 25, bir dəqiqədə 210, dərs müddətində isə 10500 müxtəlif formada və mövzuda cümlə eşidir və təkrarlayır. Dərs ümumən dialoq formasında təşkil olunur. Müəllim eyni sual soruşur və cavab verir, sonra eyni sualı qrupdakı hər kəsdən təkrarən soruşur və hər kəs eyni sualı təkrarlayır və cavabı verir. Vaxtaşırı və davamlı təkrarın nəticəsi olaraq, ingilis dilində heç bir anlayışı olmayanlar qısa zamanda müəyyən dərəcədə dil bacarıqlarına

iyiyələnir və irəliləyə bilərlər.

Yekun olaraq qeyd edim ki, hazırda dünyanın önəm verdiyi, digər klassik və ya standart dil öyrətmə metodları ilə müqayisə olunmayacaq dərəcədə dil bacarıqlarını az müddətdə sürətlə inkişaf etdirən müasir dil metodu və onun dərs müddətində necə tətbiq edilməsi ilə tanış olunuz. Kallan metodu statistik bir metoddur. İngilis dilinin “riyaziyyatdır” desək yanlışdır. Proqramda səviyyələrə uyğun olaraq qrammatik materialın, yeni sözlərin, nəzərdə tutulan hədəflərin sayına görə belə adlanır. Eyni zamanda effekt verdiyindən 50 ildən artıqdır ki, dünyada bu metoddan geniş şəkildə istifadə edilir.

Sonda fikirlərimi fransız yazıçısı və filosofu Volterin məşhur aforizmi ilə bitirmək istəyirəm: “Çox dil bilmək qalının bir neçə qapısının açarına sahib olmaqdır”. Bir fərd nə qədər savadlı olsa da, əcnəbi dil bilmədən biliyini dar çərçivədən çıxarıb daha da təkmilləşdirməsi, dünya təcrübəsindən faydalanması, elmi mübadilə aparması mümkündür deyildir. Faydasız təhsil yoxdur, təhsil hər zaman faydalı və gərəkdir, lakin vacib olan təhsilin səmərəliliyidir, yəni nə dərəcədə lazımlı olduğudur. Çünki qarşınızda “nə qədər zaman sərf etdim” sualı dayanır. Zamanın isə dəyərini bilmək lazımdır. Vaxtın qiymətini bilmək üçün aylarla, hətta illərlə davam edən dil kurslarından deyil, qısa zaman kəsiyində yüksək səviyyədə dünyanın təsdiq etdiyi metoddan yararlanıb öyrənin.

Vasif RAMAZANOV,
Sumqayıt şəhəri İnternet tipli
Gimnaziyasının gənclərin çağırışı hazırlığı
rəhbəri, ehtiyatda olan baş leytenant

Ölkəmizin inkişafının indiki mərhələsində strateji məqsədi “Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış” İnkişaf Konsepsiyasına uyğun olaraq fiziki tərbiyə və idman sisteminin ölkədə tam və davamlı inkişafına nail olunması, onun köməyi ilə uşaqların, yeniyetmə və gənclərin sağlamlığının yaxşılaşdırılması, bununla bağlı cəmiyyətdə aktual olan sosial və iqtisadi problemlərin həll edilməsi və müasir dövrün tələblərinə uyğun fəaliyyətin təşkili. Bu sahədə əsas istiqamətlər, fiziki tərbiyə və idman fəaliyyətinin məktəblilərin və tələbələrin şüurunda sağlam həyat tərzi kimi formalaşması, onların fiziki inkişafında və fiziki kamilliyət çatmasında zəruri olan qabiliyyətlərin təkmilləşdirilməsi yolu ilə yüksək fiziki təhsil səviyyəsinə nail olmaq, yaradıcı düşüncəyə və şəxsiyyət yetişdirməkdir.

Fiziki tərbiyə və idman sahəsi üzrə aparılan elmi-tədqiqat işlərinin məqsədi yaşından, etnik mənşəyindən, sağlamlıq vəziyyətindən asılı olmayaraq, hər kəsin idman fəaliyyəti dairəsinin genişləndirilməsi məsələsinin həll edilməsi, idman və gənclər təşkilatlarının, klubların, cəmiyyətlərin, həmçinin məşqçi və köməkçilərin dinamik şəbəkəsini yaratmaq, idmanla kütləvi şəkildə məşğul olmaq üçün insanların problemlərini həll yollarını tapmaqdır. Fiziki tərbiyə və idmanın kütləviliyini təmin etmək günümüzün vacib məsələlərindəndir. İdmanın kütləviliyi gənc nəslin mənəvi və fiziki inkişafı üçün vacibdir.

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev fizi-

ki tərbiyə və idmanın inkişafına çox böyük diqqət ayırmış və öz çıxışlarının birində bu haqda belə demişdir: “İdmanın və bədən tərbiyəsinin inkişafı üçün görülən işlər, gələcəkdə görəcəyimiz işlər, dövlətin və hökumətin siyasətinin əsas istiqamətlərindən biridir”.

Müasir dövrdə fiziki tərbiyə və idman öz aktuallığını qoruyub saxlayır. “Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış” İnkişaf Konsepsiyasının hazırlanması barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin verdiyi sərəncam, xalqımızın gələcəyə istiqamətlənmiş siyasətinin vacib hissələrindən biridir. Bu sərəncamda, Azərbaycan gənclərini sağlam və fəal həyat tərzinə təşviq etmək və onların cəmiyyətdə inteqrasiyasını təmin etmək məqsədi ilə 2013-2023-cü illəri əhatə edən İnkişaf Strategiyası və 2016-2020-ci illər üçün Dövlət Proqramı, bədən tərbiyəsi və idmanın inkişafı üzrə 2012-2020-ci illəri əhatə edən Milli Strategiya və Dövlət Proqramı hazırlanaraq həyata keçirilməkdədir.

Bu gün ölkəmizdə cəmiyyətin inkişafı üçün bütün sahələri kimi idman da öz çiçəklənmə dövrünü yaşayır. Yüksək səviyyəli idman infrastrukturunun yaradılması və 50-yə yaxın olimpiya idman kompleksinin inşa edilməsi xalqımızın ixtiyarına verilməsi bunun təzahürüdür. Ölkə rəhbərliyi bu inkişafın bütün ölkəyə yayılmasını və idmanın kütləviləşməsinə istəyir. Paytaxtda və bölgələrdə güclü idman bazaları yaradılır ki, gənclərimiz bu bazalarda idmanla məşğul olaraq sağlam böyünsünlər.

Statistika Komitəsinin 2017-ci ilə olan məlumatına görə, Azərbaycanda bədən tərbiyəsi və idmanla məşğul olanların ümumi sayı təxminən 1.660.391 nəfərdir. Bu, əhalinin

Fiziki tərbiyə və idmanın müasir həyatda rolu

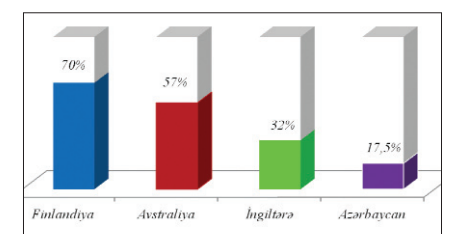
İdmanın kütləviliyi gənc nəslin mənəvi və fiziki inkişafı üçün vacibdir

ümumi sayının 17,5%-ni, fəal yaş qruplarına (5-39 yaş) olan nisbətə isə 29,1%-ni təşkil edir. Bu göstərici qızlar və qadınların ümumi sayının 14,5%-ni təşkil edir.

İdman bölmələrində daim idmanla məşğul olanların ümumi sayı 444.473 nəfərdən ibarətdir. Bu göstərici əhalinin ümumi sayının 4,8%-i, bədən tərbiyəsi və idmanla məşğul olanların ümumi sayının isə 26,7%-i deməkdir.

Respublikamızda əhalinin ümumi sayına görə bədən tərbiyəsi və idmanla məşğulluq göstəriciləri, bəzi ölkələrlə müqayisədə belədir:

Finlandiya-70%, Avstraliya-57 %, İngiltərə-32%, Azərbaycan-17,5%.

Yaranmış vəziyyətlə əlaqədar Milli Strategiyamızın əsas hədəflərindən biri, bədən tərbiyəsi və idmanın ölkədə kütləvi inkişafına nail olmaqdır. 2020-ci ilədək respublikada bədən tərbiyəsi və idmanla məşğul olanların sayının 2-3% artırılması, 2020-ci ildə isə ölkə üzrə ümumi göstəricinin 25-30%-ə, qızlar və qadınlar arasında isə 20-25%-ə çatdırılması qarşıya məqsəd qoyulub.

Hazırda keçmiş ilə müasir dövr arasında kəskin fərqlər yaranmışdır. Bir çox tədqiqatçılar təsdiqləyirlər ki, müasir insanın fiziki yüklənməsi, 100 il qabaqkı insanın fiziki yüklənməsindən 100 dəfə azdır.

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) 384 sayılı 2016-cı il iyun tarixli bülletenindəki məlumatlar yuxarıda qeyd olunanları təsdiq edir.

- qeyri-aktiv həyat tərzi və fiziki hərəkətsizlik dünya üzrə ölüm səbəb olan dördüncü əsas risk amildir;

-hər il, təxminən, 3,2 milyon insan bu səbəbdən həyatını itirir;

-ürək-damar xəstəlikləri, xərçəng və diabet kimi qeyri-yoluxucu xəstəliklərin yaranması üçün əsas risk amillərindən biridir.

-aktiv həyat tərzi və fiziki hərəkət, əhəmiyyətli dərəcədə sağlamlığa faydalıdır və xəstəliklərin qarşısını almaqda vacib amil sayılır;

- dünyada hər 3-cü şəxs kifayət qədər aktiv həyat yaşayır.

Statistik məlumatlara görə, müasir dövrdə məktəblərdə təhsil alan uşaq və yeniyetmələr zehni iş ilə həddən artıq yüklənmişlər. Gigiyena alimləri sübuta yetirir ki, məktəblilərin gün rejiminin 82-85%-i məktəbdə və evdə dərs öyrənməyə, tapşırıqları həll etməyə, bir sözlə, oturmaq həyat tərzinə sərf olunur. Hətta kiçik yaşlı məktəblilərin fiziki hərəkətlərə və aktiv fəaliyyətə olan tələbatı isə cəmi 15-19% ödənilir.

Hər bir yeniyetmənin həftə ərzində azı 10-12 saat fəal fiziki hərəkətlərlə məşğul olması vacibdir. Təəssüflə qeyd etməliyik ki, məktəblilərin çox az bir hissəsi idman dərəcələrinə və bölmələrinə, ümumi fiziki hazırlıq qruplarına cəlb olunmuşlar. Bunun nəticəsidir ki, uşaqlar və yeniyetmələr arasında hipodinamiya təhlükəsi getdikcə artır, bu da ürək, qan-damar, əsəb və maddələr mübadiləsinin pozulması kimi bir sıra xəstəliklərin geniş yayılmasına gətirib çıxarır.

Sübut olunmuşdur ki, insanların sağlamlığı yalnız 8-10% səhiyyə müəssisələrinin fəaliyyətindən, 18-22% genetik faktorlardan, 17-20% ətraf mühitin vəziyyətindən və 49-53% həyat tərziindən və şəraitindən asılıdır.

Fiziki hərəkətlər insanın konkret vəziyyətinin həlli ilə bağlı məqsədyönlü hərəkət fə-

Xocalı soyqırımı qurbanlarının xatirəsi anılıb

Fevralın 25-də Ağstafa Rayon Təhsil Şöbəsinə Xocalı soyqırımının iyirmi yeddinci ildönümü ilə əlaqədar “dəyirmi masa” təşkil edilib. Tədbirdə təhsil şöbəsinin məsul şəxsləri və məktəb direktorları iştirak edib.

Tədbirdə faciə qurbanlarının xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib. Təhsil şöbəsinin müdiri Kamran Abbasov çıxış edərək 27 il bundan əvvəl Xocalı sakinlərinə qarşı erməni silahlı birləşmələrinin

və Sovet ordusunun 366-cı motorlu alayının iştirakı ilə törədilən faciənin dəhşətlərindən danışdı. Qeyd edib ki, xalqımızın yaddaşında silinməz iz qoyan Xocalı faciəsində 613 nəfər şəhid olub, 1275 nəfər əsir götürülüb.

Digər çıxışçılar da Xocalı faciəsinin dəhşətlərindən danışdılar.

Nəcibə VƏLİYEVƏ,
Ağstafa Rayon Təhsil Şöbəsinin ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə məsul şəxsi

“Xocalı qan verən yaramız”

Fevralın 25-də Şəki şəhər 12 nömrəli tam orta məktəbdə “Xocalı qan verən yaramız” adlı tədbir keçirilib.

Tədbirdə məktəbin müəllim kollektivi və şagirdlər iştirak edib.

Nəzakət Qəhrəmanzadə Xocalı faciəsi haqqında ətraflı məlumat verərək bu dəhşətli faciənin Azərbaycan tarixində ən qanlı hadisələrdən biri olduğunu söyləyib, erməni silahlı dəstələri tərəfindən xalqımıza qarşı törədilən bu cina-

yətin ağır nəticələrindən danışdı, dinc əhəlinin xüsusi qəddarlıqla qətlə yetirilməsi, əsir götürülən insanların isə dəhşətli işgəncələrə, zülm və təhqirlərə məruz qaldıqlarını bildirdi.

Daha sonra şagirdlər Xocalı faciəsi qurbanlarına həsr olunmuş ədəbi-bədii kompozisiyanı təqdim ediblər.

Mahal MƏMMƏDOV,
Şəki Şəhər Təhsil Şöbəsinin ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə məsul şəxsi

“Torpaq, uğrunda ölən varsa, Vətəndir!”

Şabran məktəbliləri “Torpaq uğrunda ölən varsa, Vətəndir!” adlı inşa-yazı müsabiqəsində qalib olublar.

Quba, Qusar, Xaçmaz, Şabran məktəbliləri arasında keçirilən müsabiqədə şəhər R.Yusifov adına 2 nömrəli tam orta məktəb-liseyin X sinif şagirdi Leyla Əzməmmədova I, M.Nəzirov adına 4 nömrəli tam orta məktəbin X sinif şagirdi Aytac Əzməmmədova II, T.Abbasov adına 1 nömrəli tam orta məktəbin XI sinif şagirdi Lamiyə Hüseynova III yerlərin sahibi olublar. Bundan əla-

və, 5 nömrəli tam orta məktəbin IX sinif şagirdi Dürdanə Şahbazova, R.Yusifov adına 2 nömrəli tam orta məktəb-liseyin X sinif şagirdi Rəşidə Kərimova, M.Nəzirov adına 4 nömrəli tam orta məktəbin IX sinif şagirdi Mirhəmid Bədəlov və Taxtalar kənd ümumi orta məktəbinin IX sinif şagirdi İlahə Əsgərova həvəsləndirici mükafata layiq görüldülər.

Gülər HÜSEYNOVA,
Şabran Rayon Təhsil Şöbəsinin ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə məsul şəxsi

İmişli məktəbliləri şahmat yarışında

İmişli rayonu Uşaq-Gənclər İdman-Şahmat Məktəbində Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin anadan olmasının 96-cı ildönümünə həsr olunmuş respublika şahmat festivalının II (rayondaxili) mərhələləri üzrə yarış keçirilib.

Yarıda rayonun ümumi təhsil məktəblərində “Şahmat” fənni tədris olunan pilot məktəblərinin 2, 7 nömrəli şəhər, Şahverdi və Yalavac kənd tam orta məktəblərinin şagirdləri iştirak edib.

2-4-cü sinifləri əhatə edən yarışda həmin məktəblərdən ümumilikdə 24 nəfər şagird iştirak edib. Ümumi nəticədə 2 və 7 nömrəli məktəblərin şagirdləri yarışın qalibi olublar.

Qaliblər respublika şahmat festivalının zona mərhələsində iştirak edəcəklər.

Vilayət ƏLİYEV,
İmişli Rayon Təhsil Şöbəsinin ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə məsul şəxsi

“Bilik yarışı”

Balakən rayon ümumtəhsil məktəbləri şagirdlərinin Qazma kənd I nömrəli tam orta məktəbində Qazma zonası üzrə “Bilik yarışı” keçirilib. Redaksiyamıza daxil olan məlumata görə, RTŞ-in məsələhəçisi, təşkilat komitəsinin sədri Cavanşir Alqayev yarışın keçirilməsi qaydası və məqsədi barədə məlumat verib. Yarışda zonanın 6

məktəbinin komandası iştirak edib.

Gərgin keçən bu yarışda Qazma 2 nömrəli kənd tam orta məktəbin komandası I, Qazma I nömrəli kənd tam orta məktəbinin komandası II, Sarıbulaq kənd tam orta məktəbinin komandası III yerləri tutublar.

I və II yeri tutmuş komandalardan rayon yarımfinalına vəsiqə qazanıblar.

Məktəbimizin akt zalında yenə qələbəlik idi. Müxtəlif yaş nəslinə mənsub müəllimlər, valideynlər, məktəblilər tədbirdə iştirak etmək üçün yerlərini tutmuşdular. Üzlərdə sevinc, həyəcan, baxışlarda min-

nətdarlıq duyuldu. Bəli, həmin gün həyatımın 38 ilini məktəblilərin təlim-tərbiyəsinə həsr etmiş dil-ədəbiyyat müəllimi Firəngiz İskəndər qızının anadan olmasının 60 il tamam olurdu.

“Cəmiyyətin bütün təbəqəsi üçün təhsil birinci sırada dayanmalıdır”

Elnurə Abbasova: “İlk öncə müəllim şagirdlərlə davranışına fikir verməlidir”

Elnurə Abbasova 1987-ci ildə Sabirabad rayonunun Qalaqayın kəndində anadan olub. Orta təhsilini başa vurduqdan sonra 2004-cü ildə Azərbaycan Dillər Universitetinin ingilis dili fakültəsinə qəbul olaraq ingilis dili müəllimliyi ixtisası üzrə bakalavr təhsili alıb. 2008-ci ildən Sabirabad şəhər I nömrəli tam orta məktəbində ingilis dili müəllimi işləyir.

- Elnurə xanım 11 ildir ki, müəllim kimi fəaliyyət göstərirsiniz. Bu peşəni seçmənin təsadüfi deyil ki?

- Mənim ailəmdə valideynlərim təhsilə böyük önəm verir. Ən çox da anam ali təhsil almağımı və həkim olmağımı istəyirdi. Amma məktəbdə ingilis dili müəlliminin ingilis dilini mənə sevdirdi. O zamandan qərara gəldim ki, ingilis dili müəllimi olacağam. Həm də bu dili öyrənməyim məni sanki başqalarından çox fərqləndirirdi. Ən əsas atam da ali məktəbə qəbul olanda, mənə arxa-dayaq oldu və dəstəklədi.

- İndi artıq peşəkar müəllimsiniz, kifayət qədər təcrübəniz var. Bəs ilk fəaliyyətə başlayanda hansı çətinliklərlə qarşılaşdınız?

- Öncə həyəcanlı idim, həm də bir o qədər rahat. Çünki rayona dönərkən hər kəsin mənim haqqında məlumatı var idi. Ali məktəbə qəbul imtahanında yüksək bal toplamışdım. Təniyanlar bildirdi ki, necə söylə çalışmışam. Ona görə də bir neçə məktəbdən və kollecdən işə başlamağım üçün dəvət etmişdilər. Həmin dövrdə hələ ki, Müəllimlərin İşə Qəbulu imtahanı tətbiq olunmadığından məktəbi özüm seçdim və beləliklə, I nömrəli məktəbdə müəllim kimi fəaliyyətə başladım. Hər kəs məni xoş qarşılayırdı və bu, mənə də böyük həyəcanlan getdikcə yox edirdi.

- Fənninizi şagirdlərə sevdirmək üçün hansı üsullardan istifadə edirsiniz?

- Şagirdlərin istənilən bir fənnə münasibəti birbaşa onun müəlliminin asılıdır. İlk öncə müəllim şagirdlərlə davranışına fikir verməlidir. Əgər müəllim daim xoş münasibət bəsləyib öz fənnini sevgilə tədris edərsə, şagirdlərin bu fənnə biganə yanaşması mümkün deyil. Demək olar ki, məktəb mənim ikinci ailəmdir. Bir düşünün, hər gün eyni insanları görüşürsünüz və onlardan bir neçə ilə tanış olursunuz. Doğma insanlara isə insan hər zaman qayğı ilə yanaşır.

- Amma etiraf edək ki, bütün şagirdlər hər zaman dərslərinə yaxşı hazırlanmışdır.

- Təbii ki, oxumayan şagirdlər də olur. Bunun bir neçə səbəbi var. Ən böyük səbəb valideynin öz övladının təhsili ilə maraqlanmaması, yaxud ona dəstək olmamasıdır. Digər amillərə isə şagirdin yaşadığı mühit, dost və tanışlarının necə insanlar olması aiddir.

- Siz indiki dövrdə şagirdlərdə hansı problemləri müşahidə edirsiniz?

- Əslində problemi yalnız qızlarda müşahidə etmək olur. Çünki bəzi valideynlər qızlarının ali təhsil almağına dəstək olmur. Buna çox təəssüflənirəm. Qızların ali təhsili olması daha vacibdir. Məsələn, mən ali təhsilliyəm və bunun sayəsində həm övladlığımın təhsili ilə məşğulam, həm də ailəmin maddi baxımdan təmin olunmasında daim dəstək oluram. Amma aradırsaq əksər oxumayan, yaxud zəif şagirdlərin valideynləri təhsilsiz olacaq...

- Oğlan uşaqlarında isə problem yox, daha çox zərərli vərdişlər olur. Onlar daha çox telefon və kompüter oyunlarının aludəsinə çevrilirlər. Bunun nəticəsində oğlanların çoxu, hətta çox bilikli olsalar da, ev tapşırıqlarını yaxşı hazırlamırlar. Mən də dərsi elə təşkil etməyə çalışıram ki, şagirdlərim bütün dərsi elə dərslərini gədişində mənimsəyib öyrənsinlər.

- Bilirsiniz ki, ingilis dili buraxılış imtahanı sırasına daxil edilib. Bu fəndən yaxşı nəticə əldə etmək üçün hansı üsullardan istifadə edirsiniz?

- Dərsdə şagirdlərlə yalnız ingilis dilində danışırıq və ingilis dilində səsli mətnlər olan disklərdən istifadə edirik. Bir də tədrisdə ən mühüm amil valideyn, şagird və müəllim münasibətini düzgün tənzimləmək və şagirdi stimullaşdırmaq və inandırmaq vacib şərtidir.

- Təhsil sahəsində həyata keçirilən islahatlara, tədbirlərə və yeniliklərə münasibətiniz necədir?

- Sözsüz ki, bütün yenilikləri, islahatları müsbət qarşılayıram. İslahatlar nəticəsində müəllim peşəsinin hörməti, nüfuzu yüksəlib.

- Bu yeniliklərdə ən çox üstünlüyü nəyə verirsiniz?

- Təhsil Nazirliyi tərəfindən diaqnostik qiymətləndirmənin keçirilməsinə çox sevindim. İmtahanda 55 bal toplamışam. Hazırkı səviyyəsi zəif olan müəllimlər öz səviyyələrini bilib, öz üzərlərində işləməyə başladılar. Təhsil Nazirliyi tərəfindən onların peşəkarlıq səviyyəsinin artırılması üçün təlimlər təşkil olundu.

- Bir müəllim kimi hansı planlarınız, yaxud arzularınız var?

- Hələ tələbə vaxtından magistratura pilləsi üzrə təhsil almaq və xarici ölkələrdə təhsilimi davam etdirmək istəmişəm. Amma təəssüf ki, bunların heç birinə nail ola bilməmişəm. Bakalavr pilləsini bitirən kimi ailə qurdum. Artıq bundan sonra şagirdlərimə azaled.

- Həm evdəki, həm də məktəbdəki uşaqlarımdan ayrılıb gedə bilmirəm. Amma qısamüddətli təlimlərdə iştirak etmək niyyətindəyəm. Özüm gedə bilməsəm də, şagirdlərimi hər zaman xaricdəki təhsil proqramları ilə məlumatlandıraram.

- Sonda hansı fikirlərinizi müəllim həmkarlarınıza çatdırmaq istəyirsiniz?

- İstəyirəm ki, cəmiyyətin bütün təbəqələri üçün təhsil ən birinci sırada dayansın. Çünki təhsilimiz güclü olarsa, həm millətimiz, həm də dövlətimiz daha da güclü olar. Beləliklə, yaxşı təhsillə inkişaf edib, öz həyatımızı və gələcək nəsillərin həyatını yaxşılaşdırmış olarıq.

Xalid NƏCİYEV,
Sabirabad Rayon Təhsil Şöbəsinin ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə məsul şəxsi

Ömrünü məktəbə, şagirdlərinə həsr etmiş müəllim

Tədbiri giriş sözü ilə məktəbin təşkilatı işlər üzrə direktor müavini Süleyman Süleymanov açdı. Açılışdan sonra 5a sinif şagirdlərinin müəllimləri yubilyarını təbrik etmək üçün bir-bir söz aldılar. Çıxış edən natiqlər: məktəbin tarix müəllimi Vahid Muradov, ibtidai sinif müəllimi Əfsan Süleymanova, hazırda təqaüddə olan dil-ədəbiyyat müəllimi Dadaş Rüstəmov və başqaları Firəngiz müəllimin öz peşəsinə vurğunluğundan, işində son dərəcə məsuliyyətli olmasından, insani keyfiyyətlərindən ürək dolusu danışdılar. Məktəbin ibtidai sinif müəllimi, illərlə Firəngiz müəllim ilə bir kollektivdə çalışmış Zümrüd Məmmədovanın

yubilyara həsr etdiyi şeir salonda əyləşənlər tərəfindən alqışlarla qarşılandı.

Vaxtilə Firəngiz müəllimlə eyni məktəbdə işləmiş qonşu Yenikənd tam orta məktəbindən gəlmiş qonaqların və vaxtilə onun dərs dediyi keçmiş şagirdlərinin səmimi, hərarətli çıxışları diqqətçəkən idi.

Məktəbin dil-ədəbiyyat müəllimi, Firəngiz müəllimin qızı və yetirməsi Aybəniz Cəfərova ailə üzvləri adından tədbirin təşkilatçılarına təşəkkür etdi, anası, müəllimi haqqında xatirələr söylədi.

Məktəblilərin ifa etdikləri mahnı və seirlər tədbirə rəng qataraq onu daha da maraqlı etdi.

Sonda yubilyar yubiley tədbirini gerçəkləşdirdiyi üçün məktəb rəhbərliyinə, bütün təşkilatçılara və iştirakçılara öz minnətdarlığını bildirdi və qeyd etdi ki, bu cür tədbirlərin keçirilməsi, müəllim ömürünə yüksək qiymət verilməsi gənc müəllimlərə daha yaxşı çalışmaq üçün stimulaşdırıcıdır.

Süleyman SÜLEYMANOV,
Sabirabad rayonu B.Rəhimov adına Qazlı kənd tam orta məktəbinin təşkilatı işlər üzrə direktor müavini

Səhifəni hazırladı: Şakir CƏFƏROV

“Azərbaycan məktəbi” jurnalının keçmiş nüfuzu qaytarılır

95 il elmi-pedaqoji mühitin tərbiyəsində

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin elmi-nəzəri, pedaqoji jurnalı olan “Azərbaycan məktəbi”nin bu il 95 yaş tamam olur. Mətbuat tariximizin ən uzunömürlü elmi jurnalı hesab olunan bu dərgi 1924-cü ildə “Yeni məktəb” adı ilə fəaliyyətə başlayıb. 1930-cu ildən “Müəllimə kömək”, 1943-cü ildən “Azərbaycan məktəbi” adı ilə çap olunur.

Jurnal 95 il müddətində təhsil sisteminin yenilənməsində, təlim-tərbiyə işinin keyfiyyətinin yüksəldilməsində, mütərəqqi tədris metod və formalarının təbliğində, qabaqcıl təcrübənin öyrənilib yayılmasında, görkəmli alimlərin fikir və ideyalarının cəmiyyətə təqdim olunmasında, elmi, pedaqoji təfəkkürün formalaşmasında əhəmiyyətli rol oynayıb. Ötən əsrin əvvəllərində Azərbaycanda inkişaf edən maarifçilik ideyaları, yaranan yeni məktəblər, elmə, təhsilə olan marağın artması elm adamlarının elmi əsərlərlə çıxış etmələrini də şərtləndirirdi. Xalqın mütərəqqi ziyalıların elmi nəşrlər ətrafında birləşib, öz elmi fikir və düşüncələrini oxuculara çatdırmaq zərurəti yaranmışdı. “Azərbaycan məktəbi” jurnalı da maarifçiliyin, elmə, təhsilə yeni yanaşmanın getdikcə vüsət aldığı bir zamanda meydana çıxdı və öz ətrafında dövrünün ən görkəmli alimlərini birləşdirdi. Fəaliyyətinin ilk illərində jurnal elmi-pedaqoji aləmdə nüfuzu olan alimlər, pedaqoji sahənin mütəxəssisləri rəhbərlik edib.

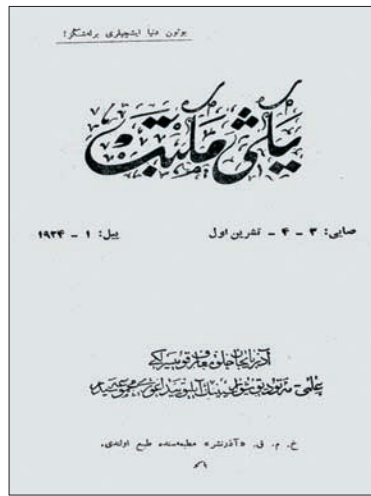
Baş redaktorlar

Jurnalın ilk baş redaktoru Mustafa Quliyev olub. 1928-1929-cu illərdə ona Abbas Sultanov, 1930-cu ildə Qılıncinski, 1932-ci ildə Mikayıl Rəhimli, 1935-1936-cı illərdə Pənah Qasımov, 1937-1940-cı illərdə İsmayıl Qasımov, 1940-cı ilin sonlarında Rüstəm Hüseynov, 1941-1943-də Laləzar Mustafayeva, 1947-də Ə.M.Qafarlı, 1948-1963-cü illərdə Rüstəm Hüseynov, 1963-1974-cü illərdə Əkbər Mirzəyev, 1974-1981-ci illərdə Əjdər Ağayev, 1981-2006-cı illərdə Zəhra Əliyeva, 2006-2018-ci illərdə Nəcəf Nəcəfov rəhbərlik edib. Hazırda jurnalın baş redaktoru Rəhil Nəcəfovdur.

Məqalələri dərc olunan dünya şöhrətli alimlər

Azərbaycan ictimai fikrinin tanınmış simaları – Bəkir Cəbzadə, Məmməd Səid Ordubadi, Abdulla Şaiq, Tağı Şahbazi Simürğ, Üzeyir Hacıbəyov, Mirzə İbrahimov, Məmməd Arif, Məmməd Cəfər, Əşrəf Hüseynov, Məmmədəğa Şirələliyev, Əbdüləzəl Dəmirçizadə, Abasqulu Abbaszadə, Maqsud Cavadov, Cümşüd Zülfüqarlı, Mehdi Mehdiqadov, Əhməd Seyidov, Ağəmməd Abdullayev, Feyzulla Qasımqadov, Həmid Araslı, Əkbər Bayramov, Budaq Budaqov, Mərdan Muradxanov, Bəşir Əhmədov, Yusif Talibov, Əliheydər Həşimov, Əjdər Ağayev, Əbdül Əlizadə, Nurəddin Kazımov, Yəhya Kərimov, Hüseyn Əhmədov və digərləri jurnalda sız əməkdaşlıq əlaqələri qurub, özlərinin elmi fikirlərini, pedaqoji təcrübələrini məhz bu məcmuə vasitəsilə oxuculara çatdırıblar.

XX əsrin 70-80-ci illərində “Azərbaycan məktəbi” jurnalı Sovetlər Birliyinin ən nüfuzlu peda-

qoji nəşrləri sırasında yer alırdı. Keçmiş ittifaqın tanınmış pedaqog alimlərinin (keçmiş SSRİ Maarif naziri Mixail Prokofyev, Rusiyanın görkəmli alimləri, akademiklər Yuri Babanski, Artur Petrovski, Meşannikov, Mirzə Maxmutov, Vladimir Adoratski, Valeri Alekseyev, Aleksey Bodalyov, Vladimir Favorski, İvan Kairov, SSRİ Pedaqoji Elmlər Akademiyasının müxbir üzvləri Daniel Elkonin, Aleksandr Kotalikov, professorlar Pyotr Fridolin, Boris Komarovski, Pavel Yakobson, Mixail Abramov, Aleksey Amosov, Leb İtelson, Nadejda Krupskaya, Belorusiyadan olan akademik Aleksandr Makovelski, Gürcüstandan akademik Şalva Amonaşvili, Azərbaycanın görkəmli müəllimləri, məktəbsünasları Sona Tağıyeva, Zahid Şöyübov, Məhər Quliyev, Zərbəli Səmədov, Aliyev Təhməsin, Abuzər Ağayev, Yunis Zərgərli) əsərləri sistemli olaraq jurnalın səhifələrində yer tutub. İttifaqın aparıcı elmi-pedaqoji nəşrləri “Azərbaycan məktəbi” jurnalında dərc olunan yazılardan ardıcıl olaraq iqtibaslar götürüb, buradakı elmi məqalələri öz səhifələrində yerləşdiriblər.

“Special Issue” – xüsusi buraxılışlar

Keçmiş sovet respublikaları arasında ilk dəfə olaraq “Azərbaycan məktəbi” jurnalına əlavə kimi müxtəlif illərdə 8 adda metodik məcmuə çap edilib. Həmin metodiki əlavələrin bəziləri bu gün də dərc olunmaqdadır. Dövrün tələblərinə uyğun olaraq ilk əlavə məcmuə 1947-ci ildən nəşrə başlayan “Russkiy yazık i literatura v Azerbaydanskoy şkolə” məcmuəsi olub. Bir neçə il sonra nəşrə başlayan “Azərbaycan dili və ədəbiyyat tədrisi” (1954), “Fizika və riyaziyyat tədrisi” (1954), “Kimya və biologiya tədrisi” (1956), “Əmək və politexnik təlim” (1958), “Tarix, ictimaiyyat, coğrafiya tədrisi” (1964), “İbtidai məktəb və məktəbəqədər tərbiyə” (1970), “Məktəbdə bədən tərbiyəsi” (1976) məcmuələri uzun illər müəllimlərin stolüstü vəsaitinə çevrilib. Qeyd edilməlidir ki, fənlər üzrə əlavə metodik məcmuələr nəşrə başlayana qədər metodika sahəsindəki yeni ideyalar yalnız bu jurnal vasitəsilə təhsil ictimaiyyətinə çatdırılırdı.

1990-cı illərin əvvəllərində “Azərbaycan məktəbi” jurnalı bir sıra problemlərlə üzləşib. Jurnalın bağlanmaq təhlükəsi yaranıb. Yalnız ulu öndər Heydər Əliyevin xalqın tələbi ilə hakimiyyətə qayıdından (1993) sonra ölkəmizdə bərqərar olan sabitlik və davamlı inkişaf kursu sayəsində təhsilin bütün sahələrində olduğu kimi, pedaqoji mətbuat orqanlarının, o cümlə-

dən də “Azərbaycan məktəbi” jurnalının normal fəaliyyət göstərməsinə imkan və şərait təmin olunub.

Beynəlxalq nüfuzlu elmi indekslərdə

2018-ci ildən Təhsil Nazirliyinin tövsiyəsi ilə jurnalda məqalələrin işlənməsi və qəbulu, tərtibat və dizayn sahəsində yeni standartlar tətbiq olunur. Jurnal beynəlxalq nüfuzlu elmi indekslərdə indeksləşir və öz əməllərinə sadıq qalaraq maarifçilik, fundamental elmi istiqaməti, innovativlik təmayülünü əsas götürür. Hazırda ResearchGate, Index Copernicus, Google Scholar, CiteFactor, DOAJ, Indeks Copernicus International, İdealonline, COPE indekslərinə sahib olan jurnalın yaxın gələcək üçün hədəfi nüfuzlu elmi bazaların – SCOPUS, Web of Science-in istinad bazasına, həmçinin pedaqogika sahəsində nüfuzlu elmi məqalələrin bazası sayılan “Social Science Citation”ın siyahısına düşməkdir. Bu hədəfə çatmaq üçün isə qarşıda dayanan vəzifələrdən ən mühümünü beynəlxalq standartlara cavab verən, Azərbaycanda və dünyada tanınan alimlərin, zəngin pedaqoji təcrübəyə malik olan müəllimlərin elmi məqalələrinin çapına nail olmaqdır.

Jurnalda yer alan “Təhsil siyasəti”, “Pedaqogika”, “Metodika”, “Kurikulum”, “Psixologiya”, “Təhsil tarixi”, “Beynəlxalq təcrübə”, “Təhsil texnologiyaları” rubrikalarının hər biri Azərbaycan və dünya təhsilinin qabaqcıl tendensiyalarını, (“Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası”, “Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi” kimi konseptual sənədləri, Azərbaycan təhsilində son dövrlər həyata keçirilən genişmiqyaslı islahatların nəticələrinin elmi mahiyyətini, beynəlxalq təcrübənin tətbiqi imkanlarını, pedaqoji təhsilin məzmununu, pedaqoji kadr hazırlığının təşkilinə qoyulan tələblərin nəzərə alınması, ümumtəhsil müəssisələrinin ibtidai təhsil səviyyəsi üzrə təhsil alan şagirdlərinin beynəlxalq qiymətləndirmədə mövcud vəziyyətini, Beynəlxalq məktəblərdə qlobal vətəndaşlıq təhsilinin liberal perspektivlərini, eyni zamanda təhsil tariximizin bəzi mühüm məqamlarını) zəngin tədqiqat faktlarını əhatə edir.

Jurnalda təqdim edilən məqalələrin orijinallığı xüsusi proqramlar vasitəsilə yoxlanılır. Məqalələrin daha rahat axtarış və istinad sistemini təmin etmək məqsədilə DOI (digital object identifier) nömrələri alınır. Bu isə imkan yaradır ki, müəllimlərin məqalələri dünya kitabxanalarının, indeks qurumlarının istinad bazasında olsun. Bu, elmi

əlaqələrin genişlənməsi, qlobal elm, təhsil mühitinə inteqrasiya olunmaq baxımından çox önəmlidir. Jurnalın www.journal.edu.az saytının da rolu danılmazdır. Saytda yeni məqalələrlə yanaşı, jurnalın mövcud olduğu dövrlər ərzində çap olunmuş məqalələrin də arxivə yerləşdirilir. Bu, təhsil tariximizin öy-

rənilməsi baxımından mühüm mənbə kimi diqqət çəkəcək, eləcə də təhsil tariximizi araşdıranların işini asanlaşdıracaq.

Jurnalın perspektivinə, onun geniş oxucu kütləsi tərəfindən maraqla qarşılanacağına əsas verən amillərdən biri də Azərbaycan dili ilə yanaşı, rus, ingilis, türk dillərində

də yazıların dərc olunmasıdır. Müxtəlif dillərdə dərc olunan yazılar jurnalın oxucu auditoriyasını genişləndirməklə bərabər, ona mövzu, yanaşma rəngarəngliyi gətirəcək, daha geniş müəllif dairəsinin yaranmasına yol açacaq.

“Azərbaycan müəllimi”

Müəlliflərin nəzərinə

“Azərbaycan məktəbi” jurnalında dərc edilən məqalələr üçün texniki tələblər

Məqalələrin məzmunu

Məqalələr aktual mövzulara həsr olunmalı, jurnalın məzmun və üslubuna uyğun akademik tələblərə cavab verməli, “Giriş” (Introduction), “Əsas hissə” (Main part) və “Nəticə”dən (Conclusion) ibarət olmalıdır. “Giriş”də mövzunun aktuallığı əsaslandırılmalı, “Əsas hissə”də tədqiq edilən məsələlər, qaldırılan problemlər bölmələr üzrə ətraflı şərh edilməli, “Nəticə”də isə elm sahəsinin və məqalənin xarakterinə uyğun olaraq müəllifin gəldiyi elmi qənaət, işin elmi yeniliyi, tətbiqi əhəmiyyəti, iqtisadi səmərəsi və s. aydın şəkildə verilməli, təklif və tövsiyələr irəli sürülməlidir.

Məqalələrin strukturu, tərtib edilmə qaydaları və həcmi

1) Redaksiyaya təqdim edilən məqalələr Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının dövrü elmi nəşrlərin qarşısında qoyduğu şərtlər də daxil olmaqla aşağıdakı tələblərə cavab verməlidir:

- Məqalənin adı, müəllifin adı və soyadı, vəzifəsi, elmi dərəcəsi, işlədiyi qurumun adı və ünvanı, elektron poçt ünvanı və telefon nömrəsi məqalənin titullarında yazılmalıdır.

- “Açar sözlər” (Azərbaycan və ingilis dillərində) 3-5 söz və söz birləşməsindən ibarət olmalıdır.

- “Annotasiya” (Azərbaycan və ingilis dillərində) eyni məzmununda olmaqla, təxminən, 150-200 söz həcmində verilməlidir.

2) Məqalənin mətni Microsoft Word proqramında, A4 (210x297mm) formatda, Times New Roman - 12 şriftində yığılmalı, həcmi 10-16 səhifə olmalıdır.

3) Məqalənin adı böyük hərflərlə, yarımbaşlıqları isə yalnız ilk hərfi böyük olmaqla, qalın şriftlə, kursivlə yazılmalıdır. Başlıq və yarımbaşlıqlardan, cədvəl və şəkillərdən (həmçinin tənliklər və düsturlardan) əvvəl və sonra bir sətir ara boşluğu buraxılmalıdır. Səhifələr ardıcıl olaraq aşağı sağ küncdə nömrələnəlidir.

4) Cədvəl və şəkillərin adı olmalı və bu ad cədvəllər üçün cədvəlin üstündə sol küncdə, şəkillər üçün şəkilin altında sol küncdə yerləşdirilərək, ardıcıl nömrələnəlidir.

5) Məqalənin mövzusu ilə bağlı elmi mənbələrə zəruri istinadlar olmalı, sonda verilən “İstifadə edilmiş ədəbiyyat”da istinad olunan ədəbiyyatlar mətnin içində [Məmmədov A. Bakı, 2010] kimi verilməli, sonda isə əlifba ardıcılığı ilə nömrələnəlidir. Elmi ədəbiyyata mətnə daxil edilən istinad olarsa 1 qoyaraq aşağıda internet linki göstərilməlidir. Ədəbiyyat siyahısında verilən hər bir istinad haqqında məlumat tam, dəqiq və orijinal dilində olmalıdır. İstinad olunan mənbənin bibliografik təsviri onun növündən (monoqrafiya, dərslik, elmi məqalə və s.) asılı olaraq verilməlidir. Elmi məqalələrə, simpozium, konfrans və digər nüfuzlu elmi tədbirlərin materiallarına və ya tezislərinə istinad edərkən məqalənin, məruzənin və ya tezisnin adı göstərilməlidir.

Mətnə istinad olunan bütün mənbələr, səhifə nömrələri ilə birlikdə “İstifadə edilmiş ədəbiyyat” siyahısında aşağıdakı nümunələrdə göstərilən qaydada verilməlidir:

a) Kitablara istinad: Adilov M.İ., Həsənov İ.C. (2012). Qloballaşma və milli mədəni dəyərlər. Bakı, “Elm”. 476 s.

b) Jurnalara istinad: Kərimova F. (2013). Müasir təlim metodlarından istifadənin zəruriliyi. Məzmun islahatlarının təlimin keyfiyyətinə təsiri. Azərbaycan məktəbi. №4, Bakı: Ərgü-nəş, səh. 28-31.

c) Topulularda məqaləyə istinad (konfrans, simpozium və digər): “Azərbaycan iqtisadiyyatında keçid dövrünün başa çatması: təhlil və nəticələr. Milli inkişaf modelinin formalaşması problemləri”. (2010). Respublika elmi-praktiki konfransının materialları. Bakı: “Şərq-Qərb”, səh. 314-316.

d) Dissertasiyalar və avtoreferatlar: Məmmədov H.B. (2013). Azərbaycan Respublikası müasir beynəlxalq siyasi proseslərin aktoru kimi. Elm-lər doktoru dissertasiyasının avtoreferatı, Bakı: “Elm”, 44 s.

e) Müəlliflik şəhadətnamələri və patentlər: Aliev S.Q., Djalalov K.X. A.S. 163514, SSSR // B.İ. 1988, № 4, c.50

f) Langsam M., Savoca A. C.L. Pat. 4759776, USA, 1988.

g) İnternet səhifələri (internet səhifələrinə istinadlar tam göstərilməlidir): <http://www.journal.edu.az>.

Məqalədə son 5-10 ilin elmi məqalələrinə, monoqrafiyalara və digər etibarlı mənbələrə üstünlük verilməlidir.

6) Məqalə redaksiyaya 2 formada: ya elektron poçtla (editor@journal.edu.az), ya da məqalə müəllifinin özü tərəfindən təqdim edilmişdir. Orijinal nüsxədə müəllif(lər)in imzası vacibdir.

Məqalələrin qəbul edilməsi və dərci
Təqdim edilən məqalələr redaksiyada nəzərdən keçirildikdən sonra oxunuş üçün (müəllifin adı gizli saxlanılmaqla) mütəxəssislərə göndərilir. Məqalə jurnalın profilinə uyğun olduğu təqdirdə və tələblərə cavab verərsə, çapa təqdim edilir. Müəllif istəyərsə, ona məqaləsinin qəbul edilməsi barədə sənəd verilə bilər. Məqalələr növbəlik prinsipi ilə dərc edilir.

Müəlliflik hüquqları
Jurnalda dərc edilən məqalələrdə müəlliflik hüququ qorunur və bu məqalələrin bütün nəşr hüquqları “Azərbaycan məktəbi” jurnalına aiddir. Jurnalda çap edilmiş məqalələrin eyni ilə digər nəşrlərdə (məqalənin tezis şəklində dərc olunmuş variantı istisnad) dərcinə yalnız redaksiyanın yazılı icazəsi, sitaların verilməsinə isə mənbə göstərmək şərti ilə yol verilir.

Əvvəllər çap olunmuş və ya çap olunmaq üçün başqa bir dövrü nəşrə göndərilmiş əlyazmaların jurnalda təqdim edilməsi müəlliflik etikasına ziddir.

Yuxarıda göstərilən tələblərə cavab verməyən məqalələr qəbul edilmir.

Dərc olunmuş məqaləyə görə müəllifə qonorar və jurnalın bir nüsxəsinin verilməsi nəzərdə tutulur.

Sferik ekran yeni virtual reallıq növünü nümayiş etdirib

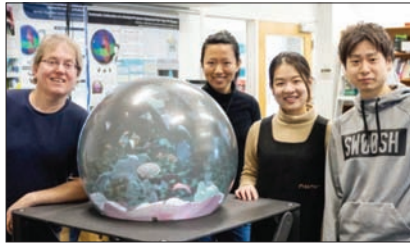
Yusif ƏLİYEV

Hazırda xüsusi eynək və dəbilqələrdən istifadə edilən virtual reallığın geniş yayılmış üsulu hesab edilir. Digər üsullara gözün torlu qişasında təsvirin proyeksiyanması və ya ekranların həcmli təsvirindən istifadə olunması aiddir.

Son üsuldən ekran müəyyən bucaq altında baxmaq tələb olunduğuna görə nadir hallarda istifadə olunur. Kanada tədqiqatçıları bu çatışmazlığı aradan qaldırmaq üçün 360 dərəcə əhatə dairəsinə malik sferik ekran yaradıblar.

www.hi-news.ru saytının məlumatına əsasən, “Crystal” büllür kürəsinin diametri 60 santimetrə bərabərdir. Sferik təsvirin yaradılması üçün dörd dəqiq kalibrli proyektordan istifadə olunur. Eyni anda iki insan proyeksiya edilən təsvirə baxmaq imkanına malikdir. Yüngül eynək sayəsində onların hər birinə müxtəlif şəkillər göstərilir. İstifadəçilər kürənin ətrafında gözə və müxtəlif rənglərdən təsviri görə bilərlər.

Bu texnologiyanın çoxistifadəçili oyunlarda, 3D-modeləşdirmə və videokonfranslarda tətbiq olunacağı ehtimal edilir. Bunun səbəbi həmsöhbətin yalnız bir kameradan istifadə etməsi və istifadəçinin mövqeyindən asılı olaraq onun üzünün öz oxu ətrafında fırlanmasıdır.

Sürücüsüz işləyən “5G” avtobusları sınaqdan keçirilib

Çinin Çunsin şəhərində “5G” şəbəkəsi vasitəsilə işləyən sürücüsüz sərnişin avtobusları sınaqdan keçirilib.

www.hightech.fm saytının

məlumatına əsasən, “China Mobile”, “Huawei”, “EasyMile” şirkətləri və Çinin Cənub-Şərq Universitetinin alimləri tərəfindən hazırlanmış sürücüsüz avtobus hələ ki, 12 sərnişin üçün nəzərdə tutulub.

Avtobus Çinin ictimai yollarında saatda 20 km-dək sürətlə hərəkət etmək imkanına malikdir. O, həmçinin “5G” protokolu vasitəsilə nəzarət məntəqəsi ilə ani məlumat mübadiləsi həyata keçirir və sürücüsüz hərəkət edir.

Yeni avtobusların texniki xüsusiyyətləri hələ ki, açıqlanmır.

Qeyd edək ki, hazırda dünyada sürücüsüz nəqliyyat istehsalı ilə məşğul olan bir neçə şirkət mövcuddur.

İstənilən robotu layihələndirməyə imkan verəcək dəst

“Vincross” şirkəti robotların sərbəst quraşdırılması və proqramlaşdırılması üçün “MIND Kit” dəstini təqdim edib. Dəst istehsalçıları, texnologiya azarkeşlərinin, həmçinin pedaqoqların istifadəsi üçün nəzərdə tutulub. Layihə “Kickstarter” platformasında təqdim edilib.

Şirkətin təsisçisi Tianki San hesab edir ki, bu gün robotların quraşdırılması üçün faydalı məşinlərin layihələndirilməsi mümkün deyil.

Dəst yeni zamanda lokallaşdırma və daxili yaddaş kartı metodlu mərkəzi prosessorla və mürəkkəb hesablamaları həll etmək imkanına malikdir. Dəstdə, həmçinin server kontrolleri və etibarlı batareya mövcuddur.

www.robob-hunter.com saytının məlumatına görə, istifadəçilərə sadə SDK əməliyyat sistemindən istifadə etmək əlçatan olacaq. Robotun hazırlanmasında müxtəlif dinamikalarından və mikrofonlardan da istifadə etmək mümkün olacaq.

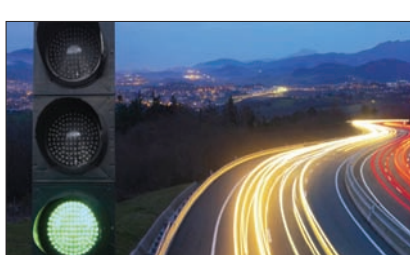

İşıqforlarda gözləməyi aradan qaldıran texnologiya hazırlanıb

“Audi” şirkəti tərəfindən hazırlanmış sistem avtomobilin hərəkət sürətini ehtisablayır ki, sürücü həmişə işıqforun yaşıl işığında yolu keçsin. Beləliklə, vaxt və yanacağa qənaət edilir. Lakin “Green Light Optimization Speed Advisory” (GLOSA) funksiyası yalnız bəzi modellərdə və ABŞ-in bəzi şəhərlərində əlçatandır.

www.hitech.vesti.ru saytının məlumatına əsasən, “GLOSA” avtomobilin şəhər nəqliyyat infrastrukturuna qoşulmasına, yol nişanları və işıqforların iş rejimi haqqında informasiyanı oxumasına imkan verən sistemə bir əlavədir.

“GLOSA” sistemi avtomobilin bordunda quraşdırılmış mobil 4G-moduldan siqnalı qəbul edir və növbəti işıqforadək məsafəni nəzərə alaraq sürət rejimini hesablayır ki, sürücü həmişə yaşıl işıqda yolu keçə bilsin.

Nəticəyönlü və şəffaf idarəetmə

Qamət TAĞIYEVA,

Bakı şəhəri 65 nömrəli tam orta məktəbin təlim-tərbiyə işləri üzrə direktor müavini

Son illər ölkəmizdə təhsilin bütün sahələrində köklü islahatlar aparılır. Təhsilin yenilənməsinə hədəflənmiş bu islahatlar hər bir fəaliyyət sahəsinin zaman-zaman təkmilləşməyə olan zərurətindən doğur.

Təhsilimizdə daim təkmilləşməyə ehtiyac duyulan və islahat yönümlü tədbirləri zərurətə çevirən sahələrdən biri də təhsilin idarə olunmasıdır. Məhz bu zərurət nəzərə alınaraq “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası”nda təhsilin 5 əsas strateji inkişaf istiqaməti sırasında idarəetmə də xüsusi qeyd olunub, “Nəticələrə görə cavabdeh, şəffaf və səmərəli tənzimləmə mexanizmlərinə malik, dövlət-ictimai xarakterli və dövlət-biznes partnyorluğuna əsaslanan təhsildə yeni idarəetmə sisteminin formalaşdırılması” hədəfə alınıb. Dövlət Strategiyasında həmin istiqamətin reallaşdırılması üçün konkret hədəflər və tədbirlər də nəzərdə tutulub. Bunun üçün tənzimləmə və idarəetmə funksiyalarını həyata keçirən dövlət qurumlarının səlahiyyət və məsuliyyət dairəsinin beynəlxalq təcrübəyə uyğun yenidən müəyyənəndirilməsi, təhsil müəssisələrində nəticəyönlü və şəffaf idarəetmə modelinin, strateji idarəetmənin tətbiqi mexanizmlərinin yaradılması, maraqlı tərəflərin nümayəndələrinin iştirakı, təhsil müəssisələrinin dövlət-ictimai xarakterdə (Valideyn-Müəllim Assosiasiyası, İdarəedicilik Şura, Qəyyumlar Şurası və s.) idarə olunması təmin edilməlidir. Strategiyanın qəbulundan keçən 5 il müddətində digər strateji istiqamətlərdə olduğu kimi, idarəetmənin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı da xeyli səmərəli addımlar atılıb, məktəb direktorlarının işə qəbulu mexanizmi yeniləndirilib, məktəb rəhbərlərinin menecerlik sahəsində biliklərə, kompetensiyalara yiyələnməsi üçün öyrədici təlimlər sisteminin tətbiqi reallaşdırılıb, məktəb ictimai qurumlarının idarəetmə prosesinə cəlbı yönündə təcrübə toplanmağa başlanılıb və s. Bütün bunlar öz müsbət nəticələrini göstərməkdə, təhsilin idarə olunması sistemində töhfələrini verməkdədir. Amma bütün sahələrdə davamlı təkmilləşmə getməsinin zəruriliyi məntiqindən yanaşaraq vaxtilə direktor işləmiş, indi isə məktəb rəhbərliyində təmsil olunan bir təhsil işçisi kimi müasir məktəbin idarə olunması ilə bağlı bəzi fikirlər və mülahizələrimi həmkarlarımla bölüşməyi zəruri sayıram.

Müasir şəraitdə təlim-tərbiyə məsələlərinin kompleks həllində məktəbin idarə olunmasının, ona rəhbərliyin rolu xeyli artıb və daha çox aktual kəsb etməyə başlayıb. Bu, ümumi təhsilin məqsədi, təhsilin bu pilləsinin reallaşdırıldığı təlim-tərbiyə müəssisələrinin qarşısında duran vəzifələrlə bağlıdır. Müasir məktəbin fəaliyyətinin əsas prioritetlərini məktəblilərdə həyat üçün vacib kompetensiyaların aşılması, fiziki cəhətdən sağlam şəxsiyyətin formalaşdırılması, təhsil alanların sağlam həyat tərzi sürməyə alışdırılması, məktəbin tərbiyə potensialının gücləndirilməsi, təhsil ocaqlarının maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi, təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsi təşkil edir. Bütün bu məsələlərin həyata keçirilməsi prosesini idarə etmək məktəb rəhbərlərinin öhdəsinə düşür. Bunun üçün isə məktəb rəhbərləri ilk növbədə idarəetmə elminin əsaslarını dərindən bilməli, bu sahədə yüksək səriştəyə, kollektiv məktəbin hədəflərinə doğru səfərbərliyə almaq üçün liderlik keyfiyyətlərinə malik olmalıdırlar.

İdarəetmə prosesi o yerdə baş verir ki, orada

Təhsildə idarəetmə məktəb rəhbərlərindən səriştə tələb edir

adamların ümumi fəaliyyətini müəyyən nəticənin əldə olunması üçün səfərbər etmək lazım gəlir. Məktəb də sosial təşkilat olduğundan və insanların (müəllimlər, şagirdlər, valideynlər) birgə fəaliyyət sistemini özündə ehtiva etdiyindən, hazırkı dövrdə bu sistemə aid qanunlardan istifadə əsasında bütün proseslərin yeni vəziyyətə halına keçirilməsi, müxtəlif səviyyəli idarəetmə subyektlərinin sistemin planına uyğun, şüurlu və məqsədyönlü qarşılıqlı fəaliyyətinin təhsil müəssisəsinin səmərəli işinin təmin edilməsinə yönəldilməsi zəruridir. Məktəbin qarşısında duran vəzifələrin yerinə yetirilməsi üçün idarəetmə fəaliyyətinin müxtəlif mərhələləri ayırd edilir. Bunlar monitoring, diaqnostika və korreksiyaadır.

Müasir şəraitdə monitoringlər təhsilin idarə olunmasının mühüm həlqələrindən birini təşkil edir. Əslində idarəetmə monitoringlərindən başlayır desək, heç də səhv etmərik. Monitoring əvvəlki dövrdə görülmüş işlərin pedaqoji təhlili və onun səmərəliliyinin qiymətləndirilməsidir. Məktəb rəhbərlərinin, müəllimlərin fəaliyyəti nə verib, pedaqoqların, siniflərin, şagirdlərin fəaliyyətində nə kimi yeniliklər özünü göstərib? Şagirdlərdə milli özünüdərk, yüksək əxlaqi keyfiyyətlər tərbiyə edilməsini nəzərdə tutan tərbiyə işi necə aparılıb, rəhbərlik tərəfindən hansı səhvlər buraxılıb, məktəbdaxili nəzarət nə dərəcədə optimal və səmərəli olub, proses vaxtında tənzimlənmə? Monitoring bütün bu məsələlərə aydınlıq gətirir.

Pedagoji monitoringin əsas mərhələlərindən biri təlim pillələri üzrə təhsilin keyfiyyətinin, məktəblərin təlim müvəffəqiyyətinin müəyyənəndirilməsi və təhlilidir. Pedagoji kollektivin işdəki uğur və çatışmazlıqlarını aşkara çıxarmaq üçün fənlər üzrə keçirilən aralıq və yekun attestasiyaların səviyyələrinin təhlili də idarəetmə fəaliyyətində az əhəmiyyət kəsb etmir. Yeri gəlmişkən deyək ki, indi məktəblərdə təhsilin ibtidai, ümumi orta və tam orta pillələrində, ayrı-ayrı siniflərdə belə monitoringlərin keçirilməsi təcrübəsindən geniş istifadə olunur və yaxşı da nəticə verir.

Məktəb fəaliyyətinin bütün sahələrində, xüsusən də şagirdlərin müvafiq təhsil pilləsi üzrə bilik səviyyələrini müəyyənəndirmək üçün keçirilən monitoringlər məktəbdə real vəziyyətin diaqnostik qiymətləndirilməsinə, buraxılan səhvlərin səbəblərinin aydınlaşdırılması məqsədi ilə müvafiq təhlillər aparılmasına imkan verir. Aparılan təhlillərə əsasən işə müvafiq korreksiya işləri planlaşdırılır və həyata keçirilir.

Müasir məktəbin əsas strateji vəzifəsi təhsilin şəxsiyyətin, cəmiyyətin və dövlətin aktual və perspektiv tələblərinə uyğun yüksək keyfiyyətin təmin etməkdir. Bu, məktəbdə təhsilin keyfiyyətinin idarə olunması modelinin yaradılması ilə reallaşdırılır. Bu model özündə təhsil prosesinə müasir, qabaqcıl texnologiyaların tətbiqini, yaradıcı, yüksək peşəkarlığa malik, təhsilin keyfiyyətinin idarə olunması ideyasını qəbul edən kollektivin, səmərəli təlim mühitinin yaradılması, inzibati, proqram-məqsədli idarəetmənin özünüidarə ilə birləşdirilməsi, kadr, informasiya, motivasiya, proqram-metodik, normativ-hüquqi, təşkilati, maddi-texniki və maliyyə resursları daxil olmaqla bütün növ resurs-

lardan səmərəli istifadə və idarə olunmasını bir-ləşdirir.

Məktəbin idarə olunmasında ən vacib faktorlardan biri də planlaşdırmaadır. Məktəbin bütün fəaliyyətinin qarşıya qoyulan hədəflərə nail olunması üçün nə dərəcədə səmərəli yönləndirilməsi məhz fəaliyyətin düzgün planlaşdırılmasından həlledici dərəcədə asılıdır. Planlaşdırma idarəetmənin əsas təyinedici məqamı olub təlim-tərbiyə prosesinin və ona rəhbərliyin layihələndirilməsi, məqsəd və vəzifələrin müəyyən edilməsidir.

Məktəb işinin düşünülməsi, planlaşdırılması onun rəşional fəaliyyətinin mühüm şərtidir. Planlaşdırma əvvəlki tədris ilinin, eləcə də əməkdaşların diaqnostik anketləşdirilməsi nəticələrinin dərindən təhlili əsasında aparılır. Məktəbin işini planlaşdırarkən elmilik (ümumi inkişafın qanunlarına, müasir elmlərin nəticələrinə, əməyin elmi təşkilinə verilən tələblərə, qabaqcıl pedaqoji təcrübəyə istinad), məqsədyönlülük və perspektivlik (əldə olunmaların təhlili, yaradıcılıq, problemlərin həlli yollarının müəyyənəndirilməsi), sistemlilik (perspektiv və cari planlaşdırmanın uzlaşdırılması, təhsilin idarə olunmasının bütün səviyyələrinin planlarının əlaqələndirilməsi), fəaliyyətdə varislik və ardıcılıq (uğurların və çatışmazlıqların nəzərə alınması), konkretlik (aktual məsələlərin müəyyənəndirilməsi), icra müddətinin və nəzərdə tutulan sistemli nəzarətin vaxtının qeyd olunması, demokratikləşmə və aşkarlıq (bütün pedaqoji kollektivin, valideynlərin, ictimai özünüidarə orqanlarının planlaşdırmağa cəlbı, plan tədbirlərinin müzakirəsi və kollektiv şəkildə bəyənilməsi), fasiləsizlik (perspektiv və operativ planlaşdırmanın uzlaşdırılması), planlaşdırma və icranın vahidliyi, plan tapşırıqlarının reallığı, qənaətcillik və optimalıq kimi prinsipləri rəhbər tutmaq vacibdir. Ümumtəhsil məktəblərinin təcrübəsində ümumməktəb planlaşdırılmasının belə bir sistemi yaratmaq və bizim fikrimizcə, bu, hazırda da məktəbin planlı idarə edilməsi üçün ən optimal variant hesab oluna bilər:

1. Məktəbin işinin perspektiv planı.
2. Məktəbin tədris ili üçün planı.
3. Yarımillik və rübələr üzrə təqvim planı.
4. Ümumməktəb tədbirlərinin qrafiki.
5. Dərslərin və dərsləndirən məşğələlərin cədvəli.
6. Şagird təşkilatlarının işinin planı.

Qeyd olunan planlar razılaşdırılmış, bir-birini tamamlayan, konkret, xronoloji ardıcıl olmalıdır.

İdarəetmənin mühüm tərkib hissələrindən biri də nəzarətdir. Bütün sahələrin idarə edilməsində nəzarət həlledici rollardan birini oynadıqı kimi təhsil sisteminin idarə olunmasında da o, vacib amil hesab olunur. Mahiyyət etibarilə nəzarət qəbul edilmiş qanunların, qərarların, sərəncamların, əsasnamələrin, qaydaların, təlimatların, əmrlərin və digər normativ-hüquqi aktların icrasının tələbə uyğunluğunu yoxlamaq deməkdir. Nəzarət məktəbdə təlim-tərbiyə işinin vəziyyəti haqqında etibarlı və dəqiq informasiyanın təmin olunmasını əsas vəzifələrindən biridir. Nəzarətin təşkilı zamanı onun keçirilmə forması vaxtının təlim-tərbiyə prosesinin məzmunu ilə qarşılıqlı əlaqəsinin gözlənilməsi, obyektə diferensial yanaşma, nəzarət ediləcək obyektin dərindən və hərtərəfli əhatə olunması, sistemlilik və ardıcılıq, icranın səviyyəsi, aşkarlıq, tətbiq olunan forma və metodların dinamikliyi, nəzarətə ictimaiyyətin cəlb olunması və s. məsələlər gözlənilməlidir.

Bu gün təlim-tərbiyə prosesinin, müəllim və şagirdlərin qarşılıqlı fəaliyyətinin mahiyyətinə nüfuz etmək, şagirdlərin təlim, əmək və münasibət fəallığı səviyyəsinin diaqnostikası, təlim-tərbiyə prosesinin təşkilatçılıq vaxtında kömək göstərmək, onların fəaliyyətinə korreksiya tətbiq etmək kimi məsələlərin dərindən öyrənilməsi tələb olunur.

Təlim-tərbiyə prosesi heç də həmişə əvvəlcədən müəyyənəndirilmiş plan üzrə getmir. Bəzən irəlicədən görünməsi mümkün olmayan vəziyyət yaranır. Məhz belə vəziyyətlərdə pedaqoji nəzarət təlim-tərbiyə fəaliyyətində qarşıya çıxan çətinlikləri vaxtında aradan qaldırmağa imkan verir.

Müasir məktəbin idarə edilməsində məktəb rəhbərlərinin tənzimləmə funksiyası da mühüm rola malikdir. Tənzimləmə idarə olunan obyektin lazımı səviyyədə saxlanılmasına, onun yeni keyfiyyət halına keçirilməsinə kömək edilməsidir. Tənzimləmə prosesində demokratikləşdirmə o zaman təmin olunur ki, məktəb rəhbəri müəllim və şagirdləri də təlim-tərbiyə prosesinin vəziyyəti haqqında informasiyanı toplanması və təhlilinə cəlb edir. Tənzimləmə operativ (direktorun, müavinlərin yanında operativ müşavirə), tematik (istehsalat müşavirəsi, pedaqoji şura) və yekun (tədris ilinin yekunu üzrə pedaqoji şura) olur.

Təhsildə mütəmadi yeniliklərin baş verdiyi müasir şəraitdə şəxsiyyətin təlim, tərbiyə və inkişafının idarə edilməsi prosesinin xarakterini son nəticəyə istiqamətləndirir. Bu da idarəetmənin prinsipləri, metodları və məzmununun daim yenilənməsi yollarının axtarışını zərurətə çevirir. Yaxşı məktəb rəhbəri odur ki, bu istiqamətdə daim axtarıbdadır, məsələyə şablon deyil, yaradıcı yanaşır.

23 il sonra atılan addım

Azərbaycan Texniki Universitetinin əbədi tələbəsi Elşad Əliyev

Vüsalə MƏMMƏDOVA

Lent.az-ın “Əbədi tələbələr” layihəsində Azərbaycan Texniki Universitetinin əbədi tələbəsi Elşad Əliyevi anası Flora Hüseynova ilə birgə yad edirik. Bu gün Flora xanımın Elşadı ilk dəfə qucağına aldığı gündən 44 il keçir...

Mənə görə, körpə – qadın qucağına verilən ən misilsiz müqəddəsdir. Buna görə də ana bu müqəddəs hədiyyəni də, onunla bağlı xatirələri də göz bəbəyi kimi qoruyur. Ölümündən 26 il keçsə belə...

Flora xanım qucağındakı albomu stolun üstünə qoyub, özünün “məsumiyət muzeyi”nin qapılarını üzümə açır...

Bir daha əmin oluram, əgər bu boyda dünyada bir oğuldan bir anaya iki məktub, bir vinetka və bir də bir neçə şəkil qalırsa... həqiqətən də ədalət kişi adından başqa bir şey deyil...

Saralmış məktubu ehmalla açır:

– Vüsalə, qızım, bax, bu Elşadın mənə ilk məktubudur...

Xatirələrini özərlən deyər məktuba ondan da ehtiyatla, qorxa-qorxa toxunuram. Üzünə baxıram, gözləri ilə oxumağa icazə verdiyimi işarə edir və barmaqlarının ucu ilə məktubu açıram: “Sırası Əliyevin ilk məktubu!”

Elə bu vaxt ikinci məktubu uzadır. Eyni qaydada açıram: “Sırası Əliyevin ikinci məktubu!!!!!!” ...Və bir neçə nida işarəsi... Və bununla da onun döyüş yolu başa çatır... Cəmi iki məktuba sığan bir ömürdən bəhs edəcəyik...

– Elşad necə məktəbli idi?

– 1975-ci il fevralın 27-də dünyaya gəlmişdi... Üç oğlunun ortancılı idi... Altı yaş olanda Binəqədi rayon 244 nömrəli məktəbə getdi. Əvvəlcə qəbul etmək istəmirdilər ki, yaş azdır. Sonra oxumaq həvəsini görüb, “bir rüb oxusun, baxaq”, dedilər. Bir müddət sonra sinif rəhbəri dedi ki, Elşad özündən böyüklərdən də yaxşı oxuyur. Tək oxumağı ilə yox, xarakteri ilə də diqqəti cəlb edir, tez bir zamanda hamının sevimlisinə çevrilirdi. 1991-ci ildə əla qiymətlərlə həmin məktəbdən məzun oldu...

– Politeknik İnstitutunda (indiki Azərbaycan Texniki Universiteti –red.) təhsil almaq öz arzusu idi?

– Bəli. İxtisasını da özü seçdi – avtomobil nəqliyyatının istismarı fakültəsi, axşam şöbəsi. Mən onları tək böyütdürdüm, yoldaşım tez vəfat etmişdi. Elşad da deyirdi ki, axşamları oxuyub, gündüzləri işləyəcəyəm, sənə kömək edəcəm.

– İşləyirdi?

– 1991-ci ildə, məktəbi bitirən kimi ali məktəbə qəbul oldu və 5 saylı taksı parkında mühərrik yığıcısı kimi işə başladı. İndi o yerlərin izi-tozu da qalmayıb. Kaş, qalardı və orada Elşadı tanıyanlardan soruşardınız, görərdiniz onu necə sevirdilər...

– Nə idi onu sevimli edən?

– Dürüst, vicdanlı, dostcanlı və vətənpərvər uşaq idi. Xeyirxah idi, bax, bu şəkildə yanında dayanacaq zəif görürsünüz, onu universitetə Elşad hazırlamışdı... Telefonla...

– Sevdirdi var idi?

– Mən bilmirəm, vallah! Elşad sinfin bütün qızlarını bacısı kimi istəyirdi, hamısının evinə gedib-gəlir, ataları ilə əyləşib çay içirdi...

– Evlərinə getmədiyi, atası ilə çay içmədiyi biri necə, var idi...?

Yenidən albomu vərəqləyib, şə-

killərə diqqətlə baxır...

– Var idisə də, mən bilmirdim...

Məktublarnın zərfində öz əlləri ilə üç şəkil çəkib – tank, helikopter və qadın silueti... Üçüncüyə işarə edirdim:

– Hər halda... nə isə var imiş...

– Bəlkə də... Amma biz ana-bala yox, dost olmuşuq, olsa, mənə deyirdi...

– Nə qədər oxudu, nə qədər işlədi...?

– 2-ci kursa qədər oxudu. Qış sessiyasını verib, ərizə yazdı... təhsilini yarımçıq qoyub, Qarabağa yollandı...

– Mühərribəyə getmək qərarını sizə necə bildirdi?

– Mənə heç nə demədi. 1993-cü il aprelin 9-u idi. İşdən qayıdanda gördüm stolun üstündə bir kağız var. Baxdım ki, universitetdən çıxarış vərəqəsi veriblər. Yazılmışdı ki, təhsili dayandırılıb, döyüşdən qayıdandan sonra oxuyacaq. Dedim: – Ay Qara, – qarabağdayı olduğu üçün onu belə çağırırdıq, – bu nədir? – Əsgər gedirəm! – Hara gedirsən axı? Hələ heç səni çağırın da yoxdur! – Məni Vətən çağırır, getməliyəm!

Özü ilə Azərbaycanın xəritəsini və bayrağını götürüb, getdi... Aprelin 13-də yola saldım...

– Saxlamağa çalışmadınız?

– Mən onu saxlaya bilirdim? Mümkün deyildi! Bu, onun mənə növbəti sürprizi oldu... Sürpriz etməyi çox sevirdi balam...

– Başqa sürprizlərini xatırlamağı xahiş etsəm...

– ...Maaşımı alanda işdən gəlirdim ki, evin ortasında 1, 3 və 5 manatlıqlardan günəş düzəldib... Pulları da həmişə mazutlu olardı... (Ağlayır)

Mən adətən dekabr ayında məzuniyyət götürürdüm... O işdən gələn-

də əlləri daima mazutlu olurdu... İsti su hazırlayırdım ki, əllərini yusun, deyirdi “Fülüm, – məni belə əzizləyirdi, – əziyyət çəkmə, axı sən olmayanda mənim üçün isti su hazırlayan olmur...”

– Nə qədər döyüşdü?

– Çox az... İyulun 16-da Ağdamın Şelli kəndi istiqamətində gedən döyüşlərdə qəhrəmanlıqla şəhid oldu...

– 1993-cü ilin iyulunda Ağdamda ən ağır döyüşlər gedirdi...

– Bəli, qızım, dedilər ki, ən ağır döyüşlərdə iştirak edib... Bunlar olan yərə “qrad” düşüb, 18 əsgər birdən şəhid olub. Bir həftə əvvəl zəng etmişdi. Mən tibb bacısıyam, xəstəxanada işləyirdim. Bir şənbə günü həkimlərin otağına zəng gəldi, telefonu mən qaldırdım:

– Alo, Flora xanımı olar?

– Atam, mənəm! Hardan zəng edirsən, ay Qara?

– Hərbi hissədən zəng edirəm!

Komandirimiz Kənanla danışmışam, mənə icazə verəcək, gələn şənbə bir həftəlik evə gələcəyəm... Nigarın qalma, yerim çox yaxşıdır...

Komandiri Kənan da qonşumuz idi. Demişdisə, icazə verəcəkdi. Bir həftə gözlədim və gələn şənbə günü üçün onun xoşladığı xörəkləri bişirdim...

– Nələri xoşlayırdı?

– Paytaxt salatını çox xoşlayırdı... Yarpaq, bir də badıncan dolması... Hər iki dolmadan bişirib, azca da salat hazırlamışdım... Bir də onun sevdirdi kekslərdən... İşə getməzdən qabaq konfetəcən düzmüşdüm süfrəyə ki, birdən tez gələr, gəlib işdə məndən açarı alıb, evə gələcək... Çay sevən idi... Çayı isə qəndlə içməyi sevirdi...

– Qardaşları evdə deyildi?

– Bir az soyuqlamışdılar, əmin qızgılıb qalırdılar...

– Xəbər gələndə işdə idiniz?

– Bəli... Şənbə günü saat 11 rədlərində gətiriblər həyəte... Qonşular işə zəng ediblər... İkinci yarısını qədər mənə deyər bilməyiblər... Hiss edirdim ki, kim məni görür, üzünü çevirib, gözlərini gizlədir... Nə ağlama gələr? Elə sevinirdim ki, bu gün balam gəlir... Gördüm şöbədə sakitlikdir, amma baş həkimin otağında ses-küy var... Dedilər, Fikrət müəllim səni çağırır... Mən baş həkimin otağına girəndə yenə hamı üzünü başqa səmtə çevirdi, Fikrət müəllimin isə üzü ağappaq olmuşdu: – Flora, get evə, mən sənə icazə verirəm... – Axı evdə heç kim yoxdur, mən evə niyə gəlməliyəm? – Flora, mən sənə dedim ki, geyin, get evə...! – Baş həkim ayağa qalxıb, digər iki həkimə göstəriş verdi: – Evə ötürün...

Vüsalə, qızım, otaqdan çıxmaq istəyəndə sanki kürəyimə bıçaq sap-

layıb, burdular. Çevrilib qorxa-qorxa soruşdum ki, “Fikrət müəllim, axı nə olub?”. “Heç nə, Flora... Heç nə...” dedi...

Xalata soyunub, çantamı götürdüm... Xəstəxananın həyətinə çıxanda gördüm nə qədər adam toplaşmış... Ağlayırlar... Özümde birçə kəlmə soruşmağa güc tapdım ki, “axı mənim balama nə olub?”. Sonra necə qışqırırdım, nə demişəm, xəbərim olmayıb... Məni evə necə gətiriblər, bilməmişəm... Özümə gələndə maşında idik... Maşın həyətdə dənəndə gördüm həyətimizdə millət var... Bütün qohumlar xəbər tutmuşdu... Artıq balamın tabutu gəlmişdi... Mən süfrə açıb, xörək bişirib, özünü gözleyirdim axı... O nə xoşlayırdısa, hamısını bişirmişdim...

– ...Özünü... özünü görə bildiniz...?

– Məni yaxına qoymadılar... Məscidə aparıb, gətirdilər, bir az evdə qaldı, aparıb Şəhidlər Xiyabanında dəfn etdilər... Qardaşlarım və qonşu uşaqları görmüşdü, başının bir hissəsi yox imiş... Gecə yatdım, yuxuda gördüm Elşad qəfil tabutdan qalxıb başımın üstündə dayandı, dedi ki, “Ana, heç vaxt başın əyilməsin. Mən sənin başını aşağı edəcək iş görməmişəm! Çox ağlama, bəs 13-cü tabutdakının anası neyləsin?” Bunu deyib, yox oldu...

Oyanıb başladım ağlamağa... Səsimə qonşu otaqdan bacım, qardaşım, gəlinlər gəldi. Yuxumu danışanda gəlinimiz də ağladı...

Sən demə, Elşadın tabutunun nömrəsi 12 imiş... Onu gətirən əsgərlər gəlinimizə deyiblər ki, xala, heç olmasa özünü gətirmişik, amma 13-cü qutunun heç başı da üstündə deyil...

– Dost-tanışlarından əlaqə saxlayan var?

– Sinif yoldaşları unutmur... Nə Elşadı, nə də məni... Çox şən, həyat dolu uşaq idi... Dostları gəlib Elşadlı xatirələri danışır və bu da mənə bir təskinlik olur...

– Bəs qrup yoldaşları?

– Onları elə də yaxşı tanıyıram, nə oxudu ki? Mən özümlə uzun illər gəlirdim universitetə... Gəlirdim deyəndə ki, hər il dərslər başlayan günü gəlib yolun o üzündə dayanıb, həsrətlə bu qarıya, universitetə girib-çıxan tələbələrə baxırdım. Səndə, baxıb, ağlayırdım... Bəzən saatlarla belə dayanırdım... Axı mənim balam necə həvəslə oxuyurdu... Çox savadlı idi... Niyə onun arzuları nakam qaldı? Niyə onun tələbəliyi yarımçıq qaldı?

2016-cı ildə qardaşım zəng etdi ki, televizorda göstərilir ki, AzTU-da şəhidlərin xatirəsinə abidə ucaldılıb və lövhədə Elşadın da adı gördüm. Səhər açılır-açılmaz göldüm... 23 il sonra yolu keçib, içəri girdim... Məni o qədər güllər qarışdırdılar ki... Prorektor İsa müəllim məni abidənin yanına apardı... Uşağımın adını görəndə həqiqətən inandım ki, mənim bar-

heç vaxt unutmayıb və unutmayacaq!

Tədbirdə çıxış edən Səbail Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Vüqar Zeynalov ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin şəhid ailələrinə göstərdiyi diqqət və qayğıdan danışdı. İcra başçısı belə tədbirlərin orta ümumtəhsil məktəblərində keçirilməsini təqdirəlayiq hal hesab edib.

Digər çıxış edənlər– Vətən Müharibəsi Vətənlər Birliyinin Səbail rayon təşkilatının sədri İlham Əliyev, BŞTİ-nin əməkdaşı Şirindil Əhmədov, Respublika Vətənlər Təşkilatının sədr müavini Kamil Şirinov tədbirin əhəmiyyətindən danışdı.

Şəhid Tofiq Məmmədovun oğlu Tərhan Məmmədov tədbirdə çıxış edərək atasının xatirəsinə göstərilən hörmət və ehtiramdan

“Əbədi tələbələr”

lam ömürlük buradadır, o, əbədi tələbədir... O vaxtdan artıq hər il ad gününü burada, universitetdə qeyd edirik...

– Və nəvəniz Elşadın adını daşıyırsınız...

– Mən razı deyildim açıq, böyük oğlum ilk oğul nəvəmizə onun adını verdi. İndi baxıram, Elşadın adını daşıyan nəvəm sanki onu itələyib, yerində dayanıb. Yüksək balla UNEC-in Maliyyə fakültəsinə qəbul olunub. Oxumaq həvəsi, gələcək planları, arzuları, ideyaları, həyata yanaşması... Sanki əminsinin davamçısıdır. Açıq deyim ki, o biri oğlanlarımda görmədiyim cəhətləri nəvəm Elşadla görürəm...

Məktubu ehtiyatla qatlayıb, zərflə qoyur:

– Gör nə qədər diqqətli, zərflə “açan əllər var olsun”, yazıb... Bu vinetkasıdır, saçının qabağına bax... Buradakı şəkli özünün də çox xoşuna gəlirdi. Bu gün kimi yadımdadır, gedib-gəlib vinetkasını mənə göstərirdi ki, “Ana, necə oğlanam?”. Deyirdim “Sənin “nənəti” saçına qurban olum, ay bala...”

Oğluma demişəm ki, Rəşad, mən öləndə Elşadın vinetkasını açıq vəziyyətdə mənim sinəmə qoyarsan... Bir də... demişəm ki... mən sənə halal edirəm, qəbrimin üstünə gəlmə. Amma Elşadın məzarının yolunu ot basmasın, onu unutsanız, sizə halal etməm...

“Şəhidlik zirvəsi”

Bakıdakı 239 nömrəli məktəbdə tədbir keçirilib

Niyazi RƏHİMOV

Bakının Səbail rayonunda yerləşən 239 nömrəli orta məktəbdə təhsil ocağının adını daşıyan, Qarabağ müharibəsində xüsusi qəhrəmanlıqlar göstərən şəhid Tofiq Məmmədovun 60 illik yubileyinə həsr olunmuş “Şəhidlik zirvəsi” mövzusunda tədbir keçirilib. Tədbirdə məktəbin müə-

lim-şagird kollektivi ilə yanaşı şəhid Tofiq Məmmədovun ailə üzvləri, Səbail Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Vüqar Zeynalov, Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin nümayəndələri, hərbiçilər, şəhidin döyüş yoldaşları və digər şəxslər iştirak edib.

Tədbirdə Dövlət himni səsləndikdən sonra Azərbaycan torpaqlarının azadlığı və bütövlüyü uğrunda şəhid olanların xatirəsi

bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

239 nömrəli tam orta məktəbin direktoru Sədaqət Əzimova tədbiri açaraq ermənilərin Azərbaycan xalqına qarşı törətdikləri təxribatlardan, vəhşiliklərdən söz açıb. Bildirib ki, ermənilərin iyrənc əməllərinin qarşısını almaq üçün igid oğullarımız canlarından keçib. Belə oğullardan birinin də Tofiq Məmmədov olduğunu deyən direktor onu da qeyd edib ki, Azərbaycanın azadlığı, ərəzi bütövlüyü uğrunda canlarını fəda edən, ən müqəddəs zirvəyə, şəhidlik zirvəsinə ucalan oğul və qızlarımızı xalqımız

böyük məmnunluq hissi keçirdiyini bildirib. O, atası ilə fəxr etdiyini və belə bir vətənpərvər, cəsur insanın övladı olmaqdan qürur hissi keçirdiyini də sözlərinə əlavə edib.

Tədbirin bədii hissəsində məktəbin şagirdlərinin ifasında “Şəhidlərin qürur yerindədir, Azərbaycan!”, “Xocalı faciəsi”, “Şəhid Tofiq Məmmədovun həyat və döyüş yolu”, “Ana və poçtalyon”, “Ağlama, şəhid anası!” mövzularında ədəbi – bədii kompozisiyalar nümayiş etdirilib. Təhsil ocağının “Xor” dərnəyinin üzvlərinin ifasında “And içirik” mahnısı səsləndirilib.

Sonda şəhid Tofiq Məmmədovun nəvəsi balaca Tofiq Məmmədova Respublika Vətənlər Təşkilatının “Xatirə medalı” təqdim edilib.

Şeir müsabiqəsinin II mərhələsinə start verilib

Paytaxt üzrə VI-XI sinif şagirdləri arasında keçirilən “Azərbaycan dili-millî varlığımızdır” adlı şeir müsabiqəsinin II mərhələsinə start verilib. Müsabiqənin paytaxt üzrə rayon mərhələsində ilk mərhələnin qalibləri iştirak edəcək.

Müsabiqədə seçilmiş şeirin mövzuya uyğunluğu, məzmunu uyğun jest və mimikalardan, səs tonundan, intonasıyadan məqsədyönlü istifadə edilməsi, nitqin aydınlığı, səlisliyi, ifadəliliyi, düzgünlüyü və ifa üçün ayrılmış vaxta riayət edilməsi meyarları əsas götürüləcək.

Qeyd edək ki, Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin tabeliyində olan ümumi təhsil məktəbləri və uşaq-gənclər inkişaf mərkəzlərinin şagirdləri arasında keçirilən müsabiqənin III mərhələsi 11-30 mart tarixlərində baş tutacaq. Müsabiqənin III—şəhər mərhələsində paytaxt üzrə rayon mərhələsində I və II yerləri tutan şagirdlər iştirak edəcək.

Müsabiqə Azərbaycan dilinin tarixi barədə məktəblilərin əldə etdikləri bilikləri təkmilləşdirmək, onlarda doğma dilimizə sevgi və hörmət hissinə daha da artırmaq, nitq mədəniyyətini formalaşdırmaq və istedadlı şagirdləri aşkara çıxarıb rəğbətəndirmək məqsədilə keçirilir.

Qaliblər BŞTİ tərəfindən diplom və hədiyyələrlə mükafatlandırılacaq.

“Peşəkar ol” proqramının yekun tədbiri

Təhsil İşçilərinin Peşəkar İnkişafı İnstitutunda pedaqoji ali məktəblərdə təhsil alan tələbələr üçün “Peşəkar ol” proqramına yekun vurulub. Proqramın budəfəki iştirakçıları Azərbaycan Dillər Universitetinin 36 tələbəsi olub. Gələcəyin müəllimlərinə peşəkar dəstək məqsədi daşıyan layihə 16 saatlıq proqram əsasında həyata keçirilib.

Tələbələr “Müasir təhsilin fəlsəfəsi”, “Fənn kurikulumlarının xüsusiyyətləri”, “Psixolo-pedagoji yanaşma”, “Öyrənmənin və öyrətmənin xüsusiyyətləri”, “Sınıfın idarəedilməsi”, “Tədrisin standartları əsasında təşkil”, “Məktəbdaxili qiymətləndirmə”, eləcə də digər mövzularda seminar və ustad dərslərdə iştirak ediblər.

Yekun tədbirdə iştirakçılar müvafiq tapşırıqları yerinə yetirdikdən sonra onlara sertifikat və müxtəlif simvolik hədiyyələr təqdim edilib.

2017-ci ildə Təhsil İşçilərinin Peşəkar İnkişafı İnstitutunun təşəbbüsü ilə başlayan bu layihədən indiyədək 70-dən artıq tələbə faydalanıb.

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi

Sumqayıt Dövlət Universiteti

ştatda boş olan vəzifələri tutmaq üçün müsabiqə

ELAN EDİR:

Dekan vəzifəsini tutmaq üçün:

Fizika və elektroenergetika fakültəsi
Kimya və biologiya fakültəsi
Filologiya fakültəsi

Kafedralar üzrə dosent

Bərk cisim və yarımkeçiricilər fizikası - 1 yer
Biologiya və onun tədrisi metodikası - 2 yer
İqtisadiyyat - 1 yer
Xarici dillər - 1 yer

Kafedralar üzrə 0.5 ştat dosent

İnformatika - 1 yer
Azərbaycan və xarici ölkələr ədəbiyyatı - 1 yer

Kafedralar üzrə baş müəllim

Riyaziyyat və onun tədrisi metodikası - 1 yer
Neft kimyası və kimya mühəndisliyi - 1 yer
Ekologiya - 1 yer
Biznesin təşkili və menecment - 1 yer
Dünya iqtisadiyyatı və marketing - 1 yer
Azərbaycan və xarici ölkələr ədəbiyyatı - 1 yer
Azərbaycan dili və onun tədrisi metodikası - 1 yer
Xarici dillər - 2 yer

Kafedralar üzrə müəllim

Fəlsəfə, sosiologiya və politologiya - 1 yer
Xarici dillər - 1 yer

Kafedralar üzrə 0.5 ştat müəllim

Azərbaycan dili və onun tədrisi metodikası - 1 yer
Xarici dillər - 2 yer

Kafedralar üzrə assistent

Riyaziyyat və onun tədrisi metodikası - 1 yer
İnformatika - 1 yer
İnformasiya və kompüter texnikası - 1 yer
Maliyyə və mühasibat uçotu - 1 yer
Biznesin təşkili və menecment - 1 yer

Kafedralar üzrə 0.5 ştat assistent

Kimya və onun tədrisi metodikası - 1 yer

Qeyd: Sənədlər bu elan dərc olunan gündən bir ay (30 gün) müddətində təqdim oluna bilər. Müsabiqədə iştirak etmək istəyənlər sənədlərini mövcud əsasnaməyə müvafiq olaraq rektorun adına yazılmış ərizə ilə birlikdə aşağıdakı ünvanla təqdim etməlidirlər.

Ünvan: AZ-5008 Sumqayıt, 43-cü məhəllə, SDU, otaq 233

Əlaqə telefonları: (012) 448-08-37, (018) 642-15-06, daxili: 1-16

REKTORLUQ

“Hər qələbəmdən sonra Azərbaycan bayrağı dalğalananda qürur duyuram”

Sifai SƏFƏROVA

Üzeyir Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyasının Orta ixtisas musiqi məktəb-studiyasının X sinif şagirdi, istedadlı violon ifaçısı Emil Hüseyinov beynəlxalq müsabiqələr və festivallar laureatıdır. Gənc istedadla növbəti məşğələsi başa çatandan sonra elə studiyadaca görüşdük. Hiss olunurdu ki, ifa etdiyi mahnıların səhrindən hələ də ayrılmayıb. Açıq, elə mən özüm də qapının arxasından dinlədiyim mahnıların təsiri altında idim. Musiqi təhsilim olmasa da onlar ruhuma qanad verir, mənə də arzularımın qovuşdu-ru biləcəyi ünvanlara pərvazlandırır. Belə olan halda bu qeyri-adi istedad sahibi ilə söhbətimiz də şübhəsiz ürekaçən olmalıydı və oldu da. Bayaقدan zərif barmaqları musiqinin, notların dili ilə ürekləri ovsunlayırdısa, indi özü danışır, maraqlı söz-söhbəti ilə ovqatıma xoş əhvali-ruhiyyə nəşib edirdi.

İlk uğuruma imza atdım

2003-cü ildə Bakıda anadan olmuşam, - deyə, bir az da utancaq halda söhbətə başladı. 5 yaşım tamam olmamış nənəm mənə Q.Qarayev adına Mərkəzi İncəsənət Məktəbində skripka ixtisası üzrə Bakı Musiqi Akademiyasının professoru olan Hökümə Əliyevanın sinfinə qoydu. Qeyd edim ki, nənəm Məsumə Kərimova özü də həmin musiqi məktəbində fortepiano ixtisasını tədris edir. Paytaxtdakı 285 nömrəli tam orta məktəbdə təhsil alıram. Qeyd edim ki, 2013-cü ildə ilk uğuruma imza atdım. Bolqarıstanın Albena şəhərində keçirilən “Orfeyin varisləri” beynəlxalq müsabiqəyə qatıldım. Onda mənim 9 yaşım olsa da violon nominasiyası üzrə rəqiblərim 10-12 yaşlarında musiqiçilər idi. Onların təcrübələri menden çox idi, ancaq cəsarət nümayiş etdirib qalib oldum və I yeri tutdum. Həm münisiflər heyəti, həm də dinləyicilər və digər iştirakçılar ifalarımı çox bəyəndilər. Repertuarıma daxil edilən G.F.Hendelin 2 nömrəli so-

natasını, A.Məlikovun “Məhəbbət əfsanəsi” baletini və proqramdan əlavə olaraq K.Debüssinin “Ağır vals”-ı ifa etdim. Münisiflər heyəti repertuarımın yaş qrupu üçün çox çətin olduğunu bildirsələr də hamısının öhdəsindən gəldim.

Dəfərlə laureat adını qazanmışam

Əslində mən bundan öncə də bir neçə müsabiqə və festivallarda qalib olmuşam. Qara Qarayevin anadan olmasının 95 illiyinə həsr olunan gənc musiqiçilərin ikinci respublika elmi-ifaçılıq müsabiqəsinin, habelə “Üzeyir Hacıbəylinin milli lad sistemi gənc musiqiçilərin tədris repertuarında” birinci respublika festivalının laureatı olmuşam. Ümumiyyətlə, müxtəlif illərdə dəfərlə respublika festivalında, III respublika elmi-ifaçılıq müsabiqəsində laureat adını qazanmışam.

Qran-pri mükafatı aldım

Mən artıq istedad və bacarığıma güvənərək ölkəmizdə və onun

Emil Hüseyinov:
“Münisiflər repertuarımın çox çətin olduğunu bildirsələr də öhdəsindən gəldim”

hüdüdlərindən kənarında keçirilən beynəlxalq müsabiqələrə qatılırdım və hər dəfə də qalib olaraq laureat adını qazanırdım. 2015-ci ildə isə İspaniyanın Barselona şəhərində keçirilən “Dəniz, günəş, festival” adlı beynəlxalq festival-müsabiqədə iştirak edəcəyimi eşitdikdə çox sevindim. O müsabiqə də mənə uğur qazandırdı və I yeri layiq görüldüm. Maraqlı bir məqamı nəzərinizə çatdırım ki, Barselonada müsabiqədə iştirak edərkən əsərlərim yəni mürəkkəb oldu, sanki bu, mənim alın yazım idi. Əsər o qədər çətin idi ki, hətta mənə nişan verən şəxs həmin əsərləri çala bilmədi. Mən özüm solo da çaldım və I yerin sahibi oldum və Qran-pri mükafatına layiq görüldüm. Burada da eyni ilə ötən müsabiqələrdə olduğu kimi münisiflər heyəti proqramımın yaş qrupu üçün çox çətin olduğunu vurğuladı.

Mənə müxtəlif hədiyyələr verildi

Müvəffəqiyyətlə çıxış edərkən Qala konsertində iştirak etdim, həm də 2016-cı ildə Berlində keçiriləcək beynəlxalq müsabiqəyə dəvət aldım. Uğurlu çıxışla Moskva, Sankt-Peterburq, Gürcüstan və İspaniyanın dəyərli musiqiçilərindən ibarət münisiflər heyətinin, dinləyicilərin rəğbətini qazandım. Hət-

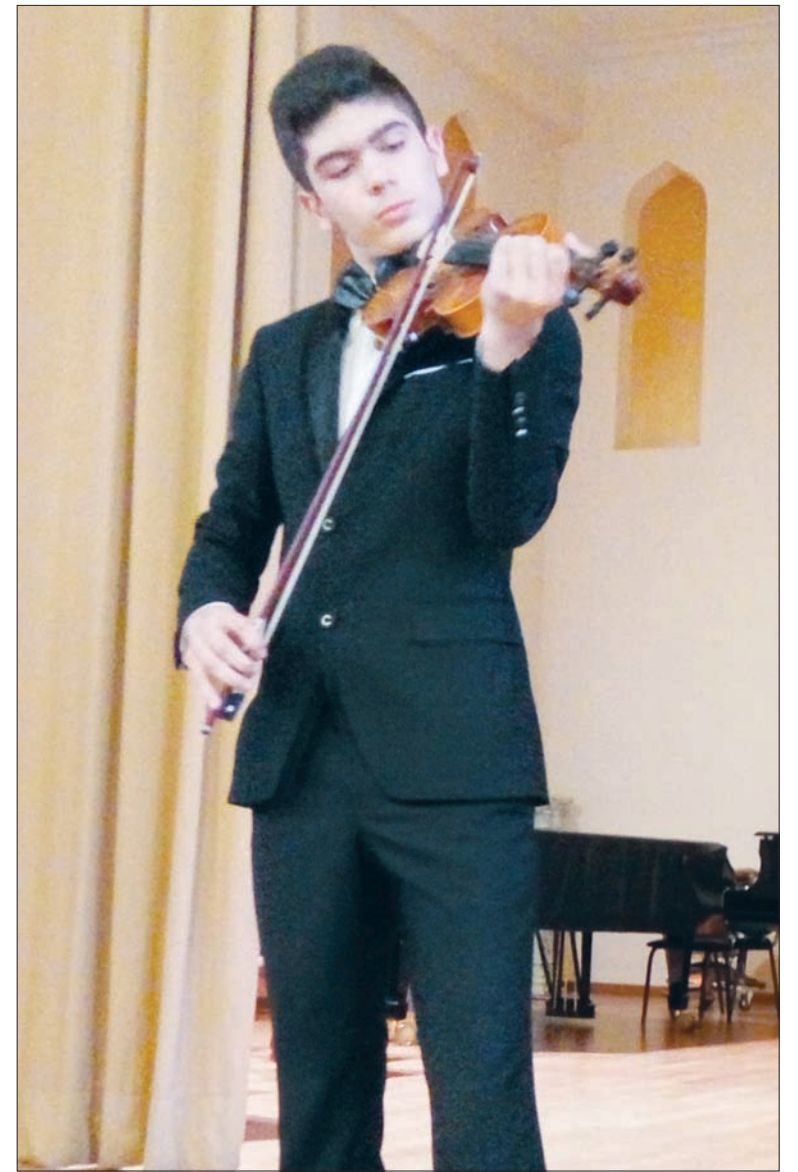
ta Gürcüstan və Qazaxıstandan gələn ifaçılar tərəfindən mənə müxtəlif hədiyyələr də bağışlandı, mən də yadigar olaraq onlara Azərbaycan bayrağını hədiyyə etdim. Əlbəttə ki, bu uğurlarıma görə müəllimlərim və valideynlərimə minnətdaram.

Özümü xoşbəxt sanırdım

Ötən illər ərzində sevincli və həyəcanlı anları çox yaşamışam. Diplomar təqdim edilən zaman respublikamızın və paytaxtımızın adlarını eşidərkən çox sevindim. Çünki bu yarışların çoxunda respublikamızı tək mən təmsil edirdim. Müsabiqələrdə mənim hər qələbəmdən sonra Azərbaycanın bayrağı dalğalananda isə qürur hissi duyurdum. İştirakçılar arasında Rusiya, Gürcüstan, Qazaxıstan, Özbəkistan, Yeni Zelandiya, İndoneziya, Hindistan və s. ölkələrin nümayəndələri var idi.

Xalq mahnılarını da məharətlə ifa edirəm

CASPI-ART Uluslararası beynəlxalq sənət yarışmasında qazandığım qələbənin sevincini, inan ki, hələ də yaşayıram. Həmin yarışmada da I yeri qazanaraq diplomla mükafatlandırıldım. Qeyd edim ki, gənc violon ifaçı-

si kimi mütəmadi olaraq məktəb-studiyanın bütün konsert və tədbirlərində rəngarəng proqramla çıxış edirəm. Ötən illərdə olduğu kimi 2018-ci ildə də nailiyyətlərim az olmayıb. May ayında iki möhtəşəm yubiley tarixi qeyd olunurdu; Ulu öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 95 illiyi və Cümhuriyyətin 100 illiyi ilə əlaqədar keçirilən tədbirlərdə və konsert proqramlarında Azərbaycan və dünya bəstəkarlarının əsərlərini, həmçinin Azərbaycan xalq mahnılarını məharətlə ifa etmişəm. III respublika elmi-ifaçılıq müsabiqəsində və 2018-ci ilin aprelinde “Akademik, xalq və caz musiqisi” respublika festivalında da uğur qazanmışam. Uşaqların Beynəlxalq Müdafiəsi Günüə həsr olunan “Mənim səsim, mənim hüquqlarım” mövzusunda keçirilən tədbirdə F.Əmirovun “Sevgi” rəqsi alqışlarla qarşılandı və iştirakçılarda xoş ovqat yaratdı. Dəfərlərlə televiziya üzərində uşaq verilişlərinin qonağı olmuşam.

Müəllimlərimə borcluyam

Bilirsiniz ki, skripka simli alətlər arasında ən zərifidir. Bəzən hər hansı əsəri ifa edərkən öz xarakterinə, zövqümə uyğununu seçirəm, müəllimlərimin seçimləri daha önəmli olur. Beynəlxalq müsabiqələrə qatılarkən müəllimlərimdən məsləhət alıram. Üzərimdə əməyi olan bütün müəllimlərimə, sənət fədailərinə, rektorumuz Fərhad Bədəlbəyliyə, direktor Tərlan Seyidova, direktor müavini Sevdə Məmmədovaya, ixtisas müəllimim Nilüfer Salamzadəyə minnətdaram. Onların yaxından dəstəyi olmasaydı nə siz mənə tanyacaqdınız, nə də mən sizi. Ümumiyyətlə, biz musiqiçiləri musiqisevərlərə sevdiran istedad və bacarığımızla bərabər, bizim üçün əzizdən-əziz, zirvədən uca olan müəllimlərimizdir. O müəllimlər ki, təmənnaşılıqları ilə hamıdan fərqlənir, şam ömrü yaşayaraq ömrümüzü nura qərq edirlər.

BSU müəlliminin məqaləsi Venesuelada çap olunub

Məqələdə beynəlxalq təhlükəsizliyə yönələn təhdidlər və transsərhəd təhlükələri tədqiq edilib

Venesuela Respublikasının “Universidad del Zulia” nəşriyyatının çap etdiyi və Skopus seriyasından olan “Opsion” jurnalının 2018-ci il dekabr tarixli 87-ci sayında Bakı Slavyan Universitetinin (BSU) Azərbaycanşünaslıq elmi-tədqiqat laboratoriyasının müdiri, “Diplomatiya və xarici siyasət” kafedrasının dosenti, hüquq elmləri üzrə fəlsəfə doktoru Sadir Məmmədovun “Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi və müasir dövrdə təhlükəsizlik arxitekturasına yeni təhdidlər: çağırışlar və cavablar” adlı məqaləsi dərc olunub. Jurnalın

17 səhifəsini tutan məqələdə beynəlxalq təhlükəsizliyə yönələn təhdidlər və transsərhəd təhlükələri tədqiq edilib. Müəllif öz fikrini düşüncələrini Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi prizmasından araşdırıb, adıçəkilən münaqişənin ədalətli həllinin dünyada baş verə biləcək təhlükələrin qarşısının alınmasında mühüm rol oynaya biləcəyini qeyd edib.

S.Məmmədov “Böyük Ermənistan” xülyası ilə yaşayan erməni ideoloqlarının yürütdüyü siyasətin dünyada terrorizm və ekstremizmə yol açdığını, bu cür cinayətlərin qar-

şısının vaxtında alınmadığı təqdirdə beynəlxalq aləmdə sülhü və əmin-amanlığı qorumağın mümkün olmayacağını diqqətə çatdırır. Müəllif eyni zamanda “İraq Şam İslam Dövləti” adlı terror qruplaşmasının, Rusiya-Ukrayna münaqişəsinin zaman-zaman uzanmasının səbəblərindən biri kimi dünyada ikili standartların mövcudluğunu göstərib.

ni beynəlxalq hüquq nöqtəyi-nəzərindən təhlil edib və qiymətləndirib. O, bir çox konfliktlərin, o cümlədən Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin zaman-zaman uzanmasının səbəblərindən biri kimi dünyada ikili standartların mövcudluğunu göstərib.

“AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ”

Qəzet 1934-cü ildən çıxır

Baş redaktor	Nurəddin Heydərov	538-21-66
Mühasibatlıq		539-67-74
Reklam və elanlar		539-20-77 (tel./faks)

Ünvan: AZ-1100, Bakı şəhəri, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə 23 M, Mətbuat Evi, 5-ci mərtəbə

Qəzet “Azərbaycan müəllimi”nin kompüter mərkəzində yığılır və “Azərbaycan” nəşriyyatında çap olunur

Qəzet hər həftənin cümə günü çıxır

Bank hesabımız

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı 5 saylı “Mətbuat şöbəsi”
Kodu: 805142 VÖEN: 9900001881
M/h: AZ 03 NABZ 013501000000002944
S.W.I.F.T.: IBAZAZ 2X

“Azərbaycan müəllimi” qəzeti redaksiyası
Hesab № AZ80 IBAZ38060019443164986350
VÖEN: 1300397831

Lisensiya № 022327, İndeks: 0003, Tiraj 4086, Sifariş 774

Məsul nəvbətçi: N.Rəhimov

1 mart - Ümumdünya Mülki Müdafiə Günüdür

“Cenevrə regionu”

Aqil MUSAYEV,
Azərbaycan Tibb Universitetinin assistenti

Əksər ali məktəblərdə mülki müdafiə fənni tədris olunur və bu adda kafedralar fəaliyyət göstərir. Bu da təsadüfi deyil. Çünki lokal müharibələr və münaqişə ocaqlarının kifayət qədər olduğu müasir dövrimizdə əhəlinin bütün təbəqələrinin, xüsusən də qoca, qadın və uşaqların, eləcə də maddi-tarixi abidələrin müharibənin təsirinə qorunması aktual olaraq qalır və bu işlə də daha çox məhz Mülki Müdafiə termini ilə adlanan qurum məşğul olur. Bəs bu humanist ideya nə vaxt irəli sürülürək reallaşdırılmağa başlanıb?

Dövlət və cəmiyyətin əsas problemlərindən biri də sülh və ya hərbi dövrdə əhəlinin yaşaması və həyat fəaliyyətinin təhlükəsizlik təminatının yaradılmasıdır. Bu məqsədlə fəvqəladə halların idarə olunması üzrə xüsusi nazirlik, eləcə də digər güc nazirlikləri yaradılır, bu məsələlərin həlli, həmçinin yerli icraedici və idarəetmə orqanlarına tapşılır.

Mülki müdafiə sahəsində bütün münasibətləri Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 1997-ci ildə qəbul etdiyi “Mülki müdafiə haqqında” Qanun tənzimləyir. Bu qanun ulu öndər Heydər Əliyevin müvafiq sərəncamı ilə 1 yanvar 1998-ci ildən qüvvədədir.

Beynəlxalq Mülki Müdafiə Təşkilatı Baş Məclisinin qərarı ilə 1972-ci ildən etibarən hər il martın 1-i bütün ölkələrdə Ümumdünya Mülki Müdafiə Günü kimi qeyd edilir. Azərbaycan Respublikası müstəqillik ədə etdikdən sonra, 1993-cü ildən bu təşkilatın üzvlüyünə qəbul olunmuş və onun keçirdiyi bütün tədbirlərdə fəal iştirak edir. Ümumdünya Mülki Müdafiə Günü hər il konkret bir mövzuya həsr olunur və müvafiq tədbirlər təşkil edilir.

Mülki müdafiə hərəkatı ötən əsrin 30-cu illərindən başlanıb. 1931-ci ilin mayında Fransanın paytaxtı Parisdə tibb xidməti generalı fransız Corc Sant-Pol “Cenevrə regionu Assosiasiyası” təşkilatını yaradıb və bu qurum sonralar Beynəlxalq Mülki Müdafiə Təşkilatına (BMMT) çevrilib. “Cenevrə regionu” adı altında müharibə zamanı əhəlinin bəzi kateqoriyaları üçün (qadınlar, uşaqlar, xəstələr və qocalar) sığınacaq tapa biləcək neytral zona, yaxud açıq şəhər nəzərdə tutulur. “Cenevrə regionu”nun əsasını qoyanların məqsədi bu idi ki, bütün ölkələrdə hələ sülh dövründə ikitərəfli və çox-tərəfli müqavilə əsasında qəbul edilmiş təhlükəsizlik zonaları və ya rayonları yaradılsın. Corc Sant-Pol bu fikri hələ 1929-cu ildə irəli sürmüşdür. Sonra həmin ideya onun məqalələrində və müxtəlif konfranslardakı çıxışlarında daha geniş açıqlanmışdır. 1936-cı ildə “Cenevrə regionu Assosiasiyası”nın təşəbbüsü ilə Fransa parlamenti bu məsələ üzrə qərar qəbul etdi. Qərarla Millətlər Cəmiyyətinə təklif olunurdu ki, hərbi münaqişələr zamanı qorunmaq məqsədilə hər bir ölkə ilə razılaşdırılmaqla və təsdiq edilmiş qaydada müvafiq təhlükəsiz rayon, yer və zona yaradılması üçün imkanlar öyrənilsin.

1937-ci ildə vəfat edən general Sant-Polun vəsiyyəti ilə Assosiasiya Parisdən Cenevrəyə köçürülmüş və müharibə dövründə mülki əhəlinin və tarixi abidələrin mühafizəsi üzrə Beynəlxalq Assosiasiya adı ilə yenidən təşkil olunmuşdur. Generalın dostu və məsləhətçisi Henri Corc Assosiasiyaya başçılıq etmiş, onun baş katibi olmuşdur. Məhz Henri Corcun təşəbbüsü ilə Assosiasiya tərəfindən 1936-cı ildə İspaniyada baş verən vətəndaş müharibəsi zamanı əhəlinin bəzi qrupları üçün Madriddə və Çin münaqişəsində Şanxayda bitərəf zona yaradılmış, dinc əhalini qorumağın mümkünliyü nümayiş etdirilmişdir.

İkinci Dünya müharibəsi zamanı döyüşən tərəflərdən heç biri təhlükəsiz zonanın yaradılmasına razılıq vermirdi. Hələ Corc Sant-Pol öz məqalələrində dəfələrlə qeyd etmişdir: “Müharibənin başlanması və ya düşmən hücumuna qədər əhəlinin vəziyyətini necə yüngülləşdirməyi müəyyən etmək vacibdir... Müharibə başlandıqdan sonra bu mümkün olmur”. O, diqqətə ön vacib məsələyə: müharibənin qarşısının alınmasına cəlb edirdi. Sonralar bütün sahələrdə əhəlinin mühafizəsi ilə bağlı bu ideyalar onun ardıcılıları tərəfindən davam və inkişaf etdirilmişdir. Henri Corc 1947-ci ildə “Müasir müharibə və mülki əhəlinin mühafizəsi” adlı kitabını “Müharibə zamanı, yaxud hərbi münaqişə dövründə mülki əhəlinin və tarixi abidələrin qorunması üzrə Beynəlxalq Assosiasiyanın nəşri” qeydi ilə dərc etdirir. Burada “Cenevrə

Müharibə dəhşətlərini azaltmağa çalışan beynəlxalq təşkilat haqqında nə bilirik?

“Cenevrə regionu” adı altında təhlükəsiz zona yaratmaq üzrə Beynəlxalq Konvensiyanın layihəsi öz əksini tapmışdı. Həmin manifestin ideyası və prinsipləri 1949-cu ilin avqustunda çağırılan Cenevrə diplomatik konfransı sənədlərinin əsasını təşkil etdi. Konfransda ilk 3 Cenevrə Konvensiyasına baxıldı və müharibə dövründə mülki əhəlinin qorunması ilə əlaqədar dördüncü konvensiya qəbul olundu. Əgər “Cenevrə regionu” üzrə konvensiyada yaradılan, xəstələrin, qadınların, uşaqların və qocaların mühafizəsi üzrə yararlı olan tarixi abidə və bədii dəyərlərə (abidələr, hətta şəhərlər) malik böyük zonalar yaratmaq nəzərdə tutulurdusa, indi diplomatik konfrans bu layihəni iki hissəyə böldü. Konfransda yaralı əsgərlər üçün “Qırmızı Xaç” emblemi ilə mühafizə olunan hospital zonası və rayonu yaradılması təsdiq edildi və əlavə olundu ki, müharibə zamanı yaranalan mülki əhəli, eləcə də xəstələr, qocalar, əlillər, 15 yaşnadək uşağı olan qadınlar üçün təhlükəsiz zonalar və rayonlar yaradılmalıdır. Həmin təhlükəsiz zonalara ağ fonda qırmızı xətlər olan nişanlar qoyulur. Ağ fon üzərində iki qırmızı xətt olan “Cenevrə regionu”nun emblemi indi Beynəlxalq Mülki Müdafiə Təşkilatının emblemində öz əksini tapmışdır.

“Cenevrə regionu” Beynəlxalq Assosiasiyası yarandıqından 20 il ərzində çalışmışdır ki, 1949-cu il 12 avqust tarixli Cenevrə Konvensiyasında nəzərdə tutulmuş humanitar qanunlar çərçivəsində hələ sülh dövründə qaçqınlar üçün “təhlükəsiz zonalar” yaradılsın. Assosiasiya üçün yubileyi ilə olan 1951-ci ildə doktor Milan Bodi Baş katib vəzifəsində Henri Corcu əvəz etdi. Bu elə bir dövr idi ki, Koreya müharibəsinin dünya müharibəsinə çevrilməsi təhlükəsi var idi. Cenevrə Konvensiyası ilə verilən səlahiyyətlərdən istifadə edərək “Cenevrə regionu” Katibliyi potensial təhlükəsiz zona axtarmaq və hazırlamaq üçün əməli fəaliyyətə başladı. Müxtəlif Avropa dövlətlərinin hökumətləri ilə birlikdə əhəlinin təhlükəsiz rayonlara köçürülməsi üçün planlar tərtib olundu. Planlaşdırma sahəsində fikir və təcrübə mübadiləsi son dərəcə faydalı oldu. 1954-cü ildə Berlində müharibə zamanı əhəlinin mühafizəsi üçün neytral zonalar və açıq rayonlar yaradılması məsələsi ilə əlaqədar Beynəlxalq Konfrans çağırıldı. Bu, BMMT tarixində Mülki Müdafiə üzrə ilk Ümumdünya Konfransı idi.

1956-cı ilin iyununda “Cenevrə regionu”nun informasiya bülleteni “Mülki Müdafiə” başlığı altında nəşr olundu. Assosiasiyamın redaksiya məqaləsində deyilirdi: uşaqların, qadınların, qocaların və əlillərin müharibə zamanı mühafizəsi sahəsində “Cenevrə təşkilatının fəaliyyəti müxtəlif ölkələrin mülki müdafiə orqanlarının qayğıları ilə üst-üstə düşür. Təşkilat bu gün də həmin istiqamətdə işini davam etdirir. “Cenevrə regionu” ümumi fəaliyyət planını işləyib hazırlayır və mülki müdafiə tədbirlərini beynəlxalq səviyyədə yayır, başqa sözlə, müxtəlif milli mülki müdafiə təşkilatları arasında əlaqələndirici vəzifəsini yerinə yetirir”.

Mülki Müdafiə üzrə ikinci beynəlxalq konfrans 1957-ci ildə Florensiya şəhərində çağırıldı. Konfrans iştirakçıları qərara aldılar ki, “Cenevrə regionu” Beynəlxalq Assosiasiyası əhəlinin və ətraf mühitin mühafizəsi ilə bağlı olan bütün məsələlərdə öz fəaliyyətini genişləndirsin və assosiasiyasını mülki müdafiə problemləri üzrə beynəlxalq təşkilata çevirsin.

1958-ci ilin yanvarında “Cenevrə regionu” Beynəlxalq Assosiasiyası (qeyri-hökumət təşkilatı) Beynəlxalq Mülki Müdafiə Təşkilatına (BMMT) çevrildi. Yeni statusuna görə quruma hökumətləri, cəmiyyətləri, assosiasiyaları öz üzvlüyünə qəbul etmə səlahiyyəti verildi, eyni zamanda təşkilatı vəzifələri də əhəmiyyətli dərəcədə genişləndirildi. Eyni zamanda qaçqınlar üçün təhlükəsiz zonaların yaradılması sahəsində öz işini davam etdirməklə yanaşı təşkilata həvalə edildi ki, milli Mülki Müdafiə orqanları ilə əlaqələr yaratsın, mühafizə sahəsində tədqiqat işləri aparılmasına nail olsun, əldə edilən müsbət təcrübənin yayılmasını təşkil etsin və fəlakətlərin qarşısının alınması sahəsində görülən işləri əlaqələndirsin.

Etibarsız sayılır

Ağdam rayon Soltanbud kənd tam orta məktəbini 2015-ci ildə bitirmiş Səmədov Mədət Şamil oğluna verilmiş AN-450723 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 267 nömrəli tam orta məktəbi 1995-ci ildə bitirmiş Kərimova Fərqanə Kərim qızına verilmiş A-100741 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Xaçmaz rayon Xudat şəhər 2 nömrəli tam orta məktəbi 1993-cü ildə bitirmiş Xanəhmədova Afitab Mərhəd qızına verilmiş A-221212 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağsu şəhər 5 nömrəli tam orta məktəbi 2017-ci ildə bitirmiş Həsənli Rövşən oğluna verilmiş E-041517 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Gədəbəy rayon Çiçəklil kənd tam orta məktəbini 1987-ci ildə bitirmiş Ələkbərova Hükümə Göyüş qızına verilmiş B-364331 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 160 nömrəli tam orta məktəbi 2003-cü ildə bitirmiş İsayeva Nigar Ramiz qızına verilmiş A-647214 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı İdarəetmə və Texnologiya Kolleci tərəfindən 2012-ci ildə Xələfov Məhəmməd Mahir oğluna verilmiş AA-010679 nömrəli diplom və əlavəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Dövlət Universiteti tərəfindən 2017-ci ildə Seyidov Şəmistan Oktay oğluna verilmiş A-137174 nömrəli bakalavr diplom və əlavəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbi 1993-cü ildə bitirmiş İsmayilov Teymur Rauf oğluna verilmiş A-054163 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağcabədi rayon Muğanlı kənd tam orta məktəbini 1994-cü ildə bitirmiş Quliyev Azər Qurban oğluna verilmiş A-036270 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

D.Bünyadzadə adına Azərbaycan Xalq Təsərrüfatı İnstitutu tərəfindən 1984-cü ildə Kazimov Rasim Zahid oğluna verilmiş İB-034333 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Hacıqabul şəhər 5 nömrəli tam orta məktəbi 2018-ci ildə bitirmiş İsmayilov Xəlil Mahir oğluna verilmiş E-089932 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəbrayıl rayon 25 nömrəli tam orta məktəbi 2017-ci ildə bitirmiş Abbasov Vaqif Ramil oğluna verilmiş E-065814 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəbrayıl rayon Quycaq kənd tam orta məktəbini 2009-cu ildə bitirmiş Mirzəyev Fərid Asif oğluna verilmiş B-636150 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Slavyan Universiteti tərəfindən 2016-cı ildə Həsənova Ürfanə Ürfət qızına verilmiş A-084255 nömrəli bakalavr diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Maliyyə-Kredit Texnikumu (indiki ADİU nəzdində Azərbaycan Maliyyə-İqtisad Kolleci) tərəfindən 1992-ci ildə Hüseynov İlqar Fərhad oğluna verilmiş PT-1-100089 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı 1 nömrəli Tibb Kolleci tərəfindən 2012-ci ildə Hacıyeva Nərinin Bayram qızına verilmiş AA-025905 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bərdə rayon Mirzəxan kənd tam orta məktəbini 1996-cı ildə bitirmiş Əliyev Qalib Əli oğluna verilmiş A-083052 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bərdə rayon Kələntərli kənd tam orta məktəbini 2011-ci ildə bitirmiş Məmmədova Nurlanə Elman qızına verilmiş A-041005 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bərdə rayon Qarağacı kənd tam orta məktəbini 2008-ci ildə bitirmiş Qasımova (Musayeva) Nərinin Mirfəzail qızına verilmiş B-563887 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bərdə rayon Cumalar kənd tam orta məktəbini 2007-ci ildə bitirmiş Məmmədova Pərvin İsmayıl qızına verilmiş B-456880 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sabirabad rayon Poladtoğay kənd tam orta məktəbini 2018-ci ildə bitirmiş Orucov Rövşən Elşən oğluna verilmiş A-123289 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Quba rayon C.Bayramova adına Zərqava kənd tam orta məktəbini 1976-cı ildə bitirmiş Məmmədov Əmirəğa Bayram oğluna verilmiş AZ-875280 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Biləsuvar şəhər 6 nömrəli tam orta məktəbi 1997-ci ildə bitirmiş Babayeva Günel İbrahim qızına verilmiş AN-086730 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ucar rayon Bağman kənd tam orta məktəbini 1996-cı ildə bitirmiş Mənsimov Elxan Qədir oğluna verilmiş 109722 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sumqayıt Kimya Texnologiya Texnikumu tərəfindən 1992-ci ildə Şirməmmədov Nizami Məmmədbağır oğluna verilmiş PT-1-111449 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağcabədi rayon Kəhrizli kənd tam orta məktəbini 2006-cı ildə bitirmiş Quliyeva Nigar Sabir qızına verilmiş B-282748 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

ADNSU-nun nəzdində Bakı Neft Energetika Kolleci tərəfindən 2016-cı ildə İsgəndərov Əlisəfer Elman oğluna verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 74 nömrəli tam orta məktəbi 2016-cı ildə bitirmiş Şahbazi Abdulla Şahzad oğluna verilmiş A-513344 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

ADNSU-nun nəzdində Bakı Neft Energetika Kolleci tərəfindən 2016-cı ildə Əmənova Rəvanə İdris qızına verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şamaxı Texniki-humanitar və təbiət fanləri təmayüllü internat tipli liseyi 2010-cu ildə bitirmiş Sayılzadə Sayıl Xosrov oğluna verilmiş B-731695 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəki Tibb Məktəbi tərəfindən 1981-ci ildə Yusifova (Salmanova) Rüksarə Məmmədəli qızına verilmiş BT-049660 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 244 nömrəli tam orta məktəbi 1998-ci ildə bitirmiş Kərimova Şəms Arif qızına verilmiş A-030882 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti tərəfindən 2017-ci ildə Nağiyeva Camalə Azad qızına verilmiş magistr tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 171 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 1991-ci ildə bitirmiş Məmmədov Piri Ağahüseyn oğluna verilmiş 839015 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Balakən şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbi 1988-ci ildə bitirmiş Əliyev Ramiz Cavadxan oğluna verilmiş B-850666 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Politehnik İnstitutu tərəfindən 1970-cı ildə Qarayev Cavanşir Qənbər oğluna verilmiş Ə-221992 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Quba rayon Hacıqayıb kənd tam orta məktəbinin IX sinfini 2010-cu ildə bitirmiş Abdullayeva Aynur Camaləddin qızına verilmiş AN-002114 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

ADNSU-nun nəzdində Bakı Neft Energetika Kolleci tərəfindən 2016-cı ildə Qəniyev Tofiq Beydulla oğluna verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Akademiyası tərəfindən 2018-ci ildə Məmmədov Aysel Azər qızına verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti tərəfindən 2017-ci ildə Teymurzadə Aydan Şahin qızına verilmiş A-133683 nömrəli bakalavr diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 52 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 1994-cü ildə bitirmiş Salmanov Məmməd Rəhim oğluna verilmiş 499 nömrəli şəhadətnamə əvəzi arayış itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ç.İldırım adına Azərbaycan Politehnik İnstitutu tərəfindən 1985-ci ildə Abasov Elnur Bahadır oğluna verilmiş HB-959205 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

Bakı Slavyan Universitetinin rektoru, professor Nurlana Əliyeva, BSU-nun Həmkarlar Təşkilatı və professor-müəllim heyəti BSU-nun nəzdində 3 nömrəli yataqxananın komendantı

TÖRLAN MEHDİ QIZI NURİYEVANIN

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və mərhumun ailəsinə dərin hüznə başsağlığı verir.

Məktəbi kökündən dəyişməyə iddialı direktorlar

Hicran ŞABANOVA

Murad KƏRİMOV

ləbə kimi təhsil almağa başlayan Hicran Şabanova 2019-cu ildə direktor təyin olunma bəlib?

Əslində, Hicran müəllim düz 16 ildir ki, müəllimdir: “Pedaqoji kolleci ibtidai sinif müəllimliyi ixtisası üzrə bitirəndən bəri, yəni düz 16 ildir ki, müəlliməm. Şagirdlərimi, məktəbi, peşəmi çox sevirem. İşini sevən insan isə yüksəlməlidir. Həmişə düşünürdüm ki, xidmət sahəmi genişləndirməliyəm. Bütün peşə sahibləri kimi, öz işimdə növbəti pillələrə qalxmaq istəyirdim. Bacarığım, potensialım olduğu halda daha çox iş görməyimə təhsilimin mane olmasına imkan verə bilməzdim. Bu, bir yandan da təhsildə yeniliklərdən xəbərdar olmağım, müasir təhsil standartları ilə təkmilləşməyimdə də mənə kömək olacaqdı. Odu ki, ali təhsil almağa qərar verdim”.

Qərarlılığı, məqsədyönlülüüyü, iddiası sayəsində Xaçmaz rayon Arzu qəsəbə tam orta məktəbin ibtidai sinif müəllimi Hicran Şabanova Xaçmaz rayon Xudat şəhər 2 nömrəli tam orta məktəbin direktoru oldu. Özü də elə ilk cəhddə: “Direktorluğa imtahan verdim. Elə namizədlərə rast gəldim ki, artıq üçüncü dəfə müsabiqəyə qatılmışdı. Mən isə ilk cəhddə bu vəzifəyə layiq görüldüm. Özü də rəqabəti çox olan, namizədlərdən yüksək göstərici tələb edən bir məktəbə”.

Hicran müəllimin bundan sonrakı planlarına, atacağı addımlara gəlincə: “Müasir təhsilin, cəmiyyətin məktəbdən nə gözlədiyini bilirəm. Ölkəmizdə təhsil siyasətinin öncəlik verdiyi məsələlərə də yaxşı bələdəm. Məktəbin və bir direktor olaraq mənim üzərimə nə düşdüyünü bildikdən sonra direktorluqda da uğur qazanmaq mənim üçün çətin olmayacaq”.

nə gəlsə edəcəyəm. Özü də buna indiyədək bir yerdə çalışdığım, məni yetişdirən bu kollektivlə birlikdə nail olacağam”.

İcra etdiyi bir vəzifəyə yalnız ikinci cəhddə təsdiqlənməyi bacaran direktor bunu əməyinin, öz üzərində işləməyinin nəticəsi hesab edir: “Öz üzərimdə işlədim və sübut etdim ki, bu vəzifəyə layiqəm. Bundan sonrakı mərhələdə isə bir direktor kimi uğur qazanmağa, məktəbimi sayılıb-seçilənlər sırasına qatmağa iddialıyam”.

“Direktorluqda da uğur qazanmaq mənim üçün çətin olmayacaq”

Direktorluqda bu gün ilk günü olan Hicran müəllim isə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Quba filialından yenincə məzun olub. Bəs, necə olub ki, 2014-2015-ci tədris ilindən ADPU-nun Quba filialında tə-

← Əvvəlki səh.1

Ruhiyyə DASSALAHLI

Bu dəfə isə test mərhələsində qazandığım uğuru müsahibə mərhələsində komissiyadan müsbət rəy alaraq təsdiqlədim. Məndən yaxşı direktor olacağına bu dəfə onları inandıra bildim”.

M.Kərimov deyir ki, direktoru olduğu məktəb onun üçün doğmadır. Çünki pedaqoji fəaliyyətə də, vəzifə pillələrində yüksəlməyə də buradan başlayıb: “Şəhid Eyvaz Kərimov əminim nəvəsidir. Onun adını daşıyan bu məktəbdə birinci sinfə getdim, ilk dəfə müəllim kimi sinfə girdim, vəzifəyə yüksəldim. Məni yüksəldən bu məktəbin adını, nüfuzunu qaldırmaq həm mənəvi, həm də vəzifə borcumdur. Artıq rəhbəri olduğum bu məktəbin müasir təhsil standartlarına uyğun təhsil müəssisəsinə çevrilməsi üçün əlimdən

“Novruz mühazirələri”nə başlanılır

Martın 5-dən Təhsil Nazirliyinin təşkilatlığı ilə “Novruz mühazirələri”nə başlanılacaq.

Qazax Müəllimlər Seminariyasının və Bakı Dövlət Universitetinin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş builki “Novruz mühazirələri”nin Lənkəranda, Bakıda və Qazaxda keçirilməsi planlaşdırılır.

“Bakı Dövlət Universiteti-100: tarix və gələcəyin tandemi” mövzusunda ilk “Novruz mühazirəsi” Lənkəran Dövlət Universitetində baş tutacaq. Mühazirədə professor Anar İsgəndərov Bakı Dövlət Universitetinin milli özü-

nüdəkin inkişafındakı rolu, onun mənəvi varislərindən olan Lənkəran Dövlət Universitetinin qarşısında dayanan prioritetlər barədə çıxış edəcək.

Təhsil Nazirliyi 2016-cı ildən etibarən “Novruz mühazirələri” keçirir. Mühazirələrdə millət vəkili, tanınmış alimlər, beynəlxalq və yerli təhsil ekspertləri tərəfindən Azərbaycanın tarixi, elmi, mədəniyyəti və təhsili üzrə müxtəlif məsələlər ictimaiyyətə çatdırılır.

“Novruz mühazirələri”nin informasiya dəstəyi Real televiziyasına və Onlayn Xəbər Agentliyinə (ONA) məxsusdur.

Bakı Musiqi Akademiyasında yeni dərs vəsaitinin təqdimatı olub

Üzeyir Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyasının (BMA) elmi-tədqiqat laboratoriyasının “Şifahi ənənəli Azərbaycan musiqisi və onun yeni istiqamətlərinin tədqiqi: orqonologiya və akustika” adlı növbəti elmi seminarı keçirilib.

Seminarda sənətsünəşliq üzrə fəlsəfə doktoru Mehparə Rzayeva Azərbaycan bəstəkarlıq məktəbinin görkəmli nümayəndəsi, Xalq artisti Tofiq Quliyevin yaradıcılığı haqqında məruzə edib. Elmi seminar çərçivəsində bəstəkarın arxiv materialları əsasında yaradıcılığına bir daha nəzər salınaraq,

yeni çapdan çıxmış “Tofiq Quliyevin yaradıcılığında melodik xüsusiyyətlər” adlı dərs vəsaitinin təqdimatı olub. Dərs vəsaiti uzun illər aparılmış xüsusi elmi-tədqiqat işi olaraq, arxiv materialları əsasında görkəmli bəstəkarın yaradıcılığının və xüsusən də musiqi dilinin melodik xüsusiyyətlərinin elmi tədqiqinə həsr edilib. Təqdim olunan dərs vəsaitində bəstəkarın bu günə kimi tədqiq olunmayan bir sıra əsərlərinin elmi-nəzəri təhlili verilib.

Seminarda BMA-nın elmi laboratoriyasının əməkdaşları, eyni zamanda Bakı Slavyan Universitetinin tələbələri və müəllim heyəti iştirak edib.

“Layihəmizi qlobal miqyasda necə təqdim etmək barədə düşünürəm”

Zəhra Qasımzadə: “Azərbaycanı ABŞ-da layiqincə təmsil edəcəyik”

Oruc MUSTAFAYEV

Yüksək elmi zirvələrə gedən yol ilk təhsildən - orta məktəbdən keçir. Məhz orta məktəbdə qazanılan biliklər elm yolunu seçənlərin gələcək uğur salnaməsini müəyyən edir. Son illər məktəblilər arasında elmi tədqiqatçılığın təşviq olunması yolunda Təhsil Nazirliyi tərəfindən atılan məqsədyönlü tədbirlər nəticəsində öz düşüncələrini, zəkalarının məhsulunu ortaya qoyan yeni istedadlı nəsil formalaşmaqdadır. Gənc istedadlardan biri də paytaxtın öz ənənələri ilə seçilən təhsil müəssisələrindən olan akademik Zərifə Əliyeva adına liseyin X sinif şagirdi Zəhra Qasımzadədir. Xatırladaq ki, Zəhra bu günlərdə başa çatmış “Sabahın alimləri” VIII müsabiqəsində rəfiqəsi Reyhan Camalova ilə “Rainergy” layihəsi üzrə mühəndislik nominasiyasında qalib gələrək qızıl medala layiq görülmüş və may ayında ABŞ-ın Finiks şəhərində keçiriləcək Intel ISEF - Beynəlxalq Elm və Mühəndislik Sərgisində ölkəmizi təmsil etmək hüququ qazanıb. Zəhra ilə söhbətəşirik. Məktəbli bu vaxta qədər iştirak etdiyi müsabiqələr və uğurlar barədə həvəslə danışıq:

- Mən bundan əvvəl də “Sabahın alimləri” kimi bir çox yarışmalara qatılmışam. 2017-ci ildə “Climate LaunchPad Azerbaijan 2017” müsabiqəsində “Ən sevimli startap” mükafatına layiq görülmüşəm. “Yeni fikir 2017” müsabiqəsində 148 layihə arasından ilk 10-luğa düşən finalçı olmuş və “Ən gənc iştirakçı” adına layiq görülmüşəm. “Forbes” jurnalında adı keçən “Rainergy” layihəmiz bu yaxınlarda ilk dəfə İslam İnkişaf Bankı tərəfindən keçirilən “Transform Fund” yarışmasında dünya üzrə 1570 layihə arasından ilk 32 layihə arasına düşərək qalib olub və qrant layiq görülmüş.

- ABŞ-a vəsiqə qazanmış layihə barədə danışardınız...

- Bu il ilk dəfə olaraq “Rainergy” layihəsi ilə “Sabahın alimləri” müsabiqəsinə qatıldım. Bu layihə yağışlı ölkələrin ucqar bölgələrində yaşayan insanların enerjiyə əlverişliliyini təmin edən bir cihazdır. Bizim indiyə qədər 3 prototipimiz olub. İlk prototip cəmi 3 led lampası, 2-cisi 22 led lampası işıqlandırır. Üçüncü və son prototipimiz rotorun fırlanma sürəti saniyədə 180 dövr olmaqla 120 vatt enerji yaradır.

- Mütəxəssislər necə qiymətləndirir layihənizi?

- Təbii ki, bizim layihə qlobal məkana çıxdıqdan sonra Azərbaycanda böyük marağa səbəb oldu. Mütəxəssislər tərəfindən də maraqla qarşılandı. Biz mütəxəssislərlə görüşdük, müəyyən araşdırmalar, hesablamalar apardım, hansı ki, yağışlı ölkələr üçün çox önəmlidir. Layihəmizə kimlər investisiya qoyacaq və bunun axırı necə olacaq, bu kimi məsələlər üzərində düşündük. Mütəxəssislər gördülər ki, həqiqətən də belə bir şey mümkündür və əhəmiyyətlidir. Enerjini alternativ mənbələrdən almaq hazırda gündəmdə duran ən mühüm problemlərdən biridir. Ona görə də yağışlı ölkələr üçün “Rainergy” çox aktual cihazlardan hesab olunur.

- Layihənizə investorlardan dəstək gözlənilirmi?

- Bəli, gözlənilir. Hazırda yuxarıda qeyd etdiyim kimi, bizə ən çox kömək olan mənbələrdən biri kimi, İslam İnkişaf Bankı tərəfindən qrant təqdim olunub. Başqa ölkələrdən, deyək ki, layihəmiz barədə Hindistanda keçirilən qlobal sammitdə də bəhs olunub. Hindistan da yağışlı ölkə ol-

duğundan orada da böyük marağa səbəb oldu. Bəziləri hətta deyirdilər ki, prototiplər yox, “Rainergy” özü hazır olandan sonra bu qurğunu öldə etmək arzusundadırlar.

- Layihənin hazırlanmasına necə qərar verdiniz?

- Düzü, 2017-ci ilin aprel ayında bizim məktəbə “Social Innovation Lab”-in təsisçisi və direktoru Cəsur Həsənov gəlmişdi. O, bizə startap layihəsi barədə məlumat verdi və orada iştirak edə biləcəyimizi söylədi. Mən VIII sinifdə oxuyurdum. Reyhanla qərara gəldik ki, “Rainergy” layihəsi müsabiqədə yer tuta bilər. Ona görə də bu layihə üzərində çalışmalara başladım. Daha sonra tədqiqatların davamı gəldi.

- Başqa hansısa üzərində işləmək istədiyiniz layihələr varmı?

- Hələlik X sinif şagirdi olduğumuza və universitetə hazırladığımızı görə yalnız “Rainergy” üzərində işləyirik. Gələcəkdə başqa planlarımız da olacaq.

- ABŞ-da sizi çox gərgin mübarizə gözlədiyini nəzərə alırızmı?

- Bəli, əlbəttə. Buna görə də biz hazırda layihəmizin elmi əsaslandırması üzərində intensiv iş aparırıq. Araşdırmalarımız davam edir və mütəxəssislər tərəfindən qiymətləndirmələr aparılır. Çünki 3 ay vaxtımız qalıb. Mayın 12-yə kimi bütün işlər başa çatmalıdır. ABŞ-da Azərbaycanı təmsil etdiyimizə görə layihə üzərində çox çalışırıq. Azərbaycanı ABŞ-da layiqincə təmsil edəcəyik. Layihəmizi qlobal miqyasda necə təqdim etmək barədə düşünürəm.

- Sizdə elmi tədqiqatlara maraq nə vaxtdan başlayıb?

- Mən VII-VIII siniflərdə oxuyanda elmi tədqiqatlara böyük marağım var idi. Araşdırmalara həvəs göstərirdim. Elmi mövzuda filmlərə baxmağı çox sevirdim. Biz layihə üzərində komanda halında işləyərək fikirləşdik ki, bu layihə ilə qabağa gedə bilərik. Ona görə də elmi tədqiqatlara və layihələrə maraq göstərməyə başlamışdım.

- Daha çox hansı fənlərə maraq göstərsiniz?

- Mən daha çox, düzünü desəm, “Rainergy”lə heç bir əlaqəsi yoxdur, amma planetlərin coğrafiyası ilə maraqlanıram.

- Kitablara münasibətiniz necədir?

- Kitablara marağım böyükdür. Düzdür, indi universitetə hazırladığıma görə çox da kitab oxuya bilmirəm. Amma sənədi filmlər, araşdırma mövzulu filmlərə baxmağı da çox sevirem. Boş vaxtlarımda isə layihəmiz üzərində işləyirəm.

- Gələcək hədəfləriniz...

- Gələcək hədəflərim xaricdə ali təhsil almaqdır. Biznes üzrə ali təhsil almağı planlaşdırıram. Ən aktual problemlərdən olan biznes, iqtisadiyyatdır ki, indi aparıcı universitetlərdə bu sahələrə diqqət çoxdur.

- Necə hesab edirsiniz, bu cür layihələr bizim gələcək həyatımızı dəyişə bilərmi?

- Təbii ki, dəyişə bilər. Məncə, məktəblərdə, universitetlərdə belə layihələr, sosial işlər çox keçirilə bilər. Bu cür layihələrlə şagirdlər öz gələcək həyatlarını dəyişə bilərlər. Çünki xüsusilə də məktəb yaşlarında bu layihələrdə iştirak etmək özü çox önəmlidir. Elə “Sabahın alimləri” müsabiqəsinə götürək. IX-X-XI sinif şagirdləri indidən bir layihə üzərində komanda

halında işləyə, bu yaşlardan öz fikirlərini layihələrlə çatdırmaq qabiliyyətinə malik ola bilərlər, görün, universitetdə oxuduqda və ya ali məktəbi bitirdikdən sonra bir işə sahib olduqda nələr edə bilərlər... Yəni bu yaşlarda tədqiqatçılığa, araşdırmalara başlamaq, mənə, daha yaxşı olar.

- Təhsil Nazirliyi istedadlı şagirdlərin üzə çıxarılması üçün müxtəlif olimpiadalar və fənn müsabiqələri keçirir. Bu müsabiqələrin əhəmiyyətini, şəxsən özünü üçün necə qiymətləndirirsiniz?

- Bu cür müsabiqələrin keçirilməsini çox yüksək qiymətləndirirəm. Çünki məhz bilik yarışları şagirdlərin tədqiqatçılıq imkanlarını üzə çıxarır. Bu cür müsabiqələrə, layihə əsaslı tədqiqatlara erkən yaşlardan başlamaq daha məqsəduyğundur. Əvvəllər məktəblərdə ancaq dərs oxumaq, kitab oxumaq üstün tutulurdu. Amma indi əsas hədəf kitablara, təkcə bal toplamaq deyil. Əsas olan layihələrdir, insanın öz fikrini deməsi, əsaslandırması daha yaxşıdır. Yəni, kitablara kifayətlənmək olmaz. Təhsil Nazirliyi tərəfindən hər il keçirilən “Sabahın alimləri” kimi bilik yarışları, fənn olimpiadaları hər bir şagird üçün öz imkan və qabiliyyətlərini nümayiş etdirmək baxımından olduqca mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Məhz buna görədir ki, şagirdlər arasında bu cür müsabiqələrə maraq ildən-ilə artır.